

1945 Koniec wojny! Dulewicz Burmistrzem! • Rügenwalde - od dzisiaj Darłów
2015 703. urodziny miasta. • Kronika Darłowa: 1945-2015

70 LAT

POLSKIEGO DARŁOWA

BEZPŁATNY BIULETYN KRÓLEWSKIEGO MIASTA DARŁOWA - WYDANIE JUBILEUSZOWE

maj 2015 r. nr 3

Oddajemy do Państwa rąk okolicznościowy, specjalny numer darłowskich Wiadomości. Okazją jest 70-lecie polskiego Darłowa. Choć to zaledwie jedna dziesiąta całych dziejów Królewskiego Miasta, to jednak bardzo ważna, bo ta część historii dzieje się i będzie działa dzięki nam.

Ostatnie 70 lat z perspektywy siedmiu wieków to okres niezbyt długi, ale jakże ważny nie tylko dla nas, współczesnych mieszkańców, ale także następnych pokoleń.

Czas od 1945 roku to okres dynamicznego rozwoju miasta, jego transformacji z miasta rybacko-rolniczego na znany w całej Polsce kurort turystyczny.

Okres ostatnich 25 lat - czas samorządności - miał swoje blaski i cienie. Oddanie decyzji o kierunkach rozwoju Darłowa w ręce mieszkańców i wybranych przez darłowiaków przedstawicieli w darłowskim ratuszu zaowocował wieloma inicjatywami. Dynamicznie rozbudowała się miejska infrastruktura, rozwinęły autentyczne organizacje społeczne, wykształciło się społeczeństwo obywatelskie. Ten czas, zwłaszcza lata dziewięćdziesiąte

i początek lat dwutysięcznych, był okresem wielu problemów gospodarczych i dużego bezrobocia. Z obu tych bolączek powoli, ale systematycznie, Darłowo wychodzi.

Ostatnie lata to również z sukcesem wykonana praca na rzecz wykreowania dobrej marki Darłowa. Jako miasto jesteśmy coraz lepiej postrzegani w Polsce, ale również poza jej granicami. Coraz więcej osób lubi Darłowo.

Satysfakcją napawa mnie fakt, że również darłowiacy i starsi i młodzi z dumą przyznają się do swojej darłowskiej tożsamości. Być darłowiakiem to dziś brzmi dumnie. I to jest, mimo wielu trudności i problemów, gwarancja, że razem je wszystkie pokonamy, bo Darłowo ma przed sobą dobrą przyszłość.

ARKADIUSZ KLIMOWICZ
Burmistrz Darłowa

Burmistrzowie Darłowa w latach 1945-1950:

- Piotr Paul - kierownik delegatury Starostwa Darłowo maj-czerwiec 1945
- Stanisław Dulewicz - burmistrz Darłowa czerwiec 1945 - 31 grudnia 1946
- Stefan Szwieca - burmistrz miasta styczeń-luty 1947
- Ludwik Dzierżanowski - burmistrz 7.02 - 20.03.1947
- Piotr Wachowiak - komisarz burmistrz 21 marzec 1947 - sierpień 1947, od września 1947 burmistrz wybrany przez MRN - maj 1949
- Berkan Roman - burmistrz miasta maj 1949 - marzec 1950

Przewodniczący Prezydium MRN w Darłowie w latach 1950-1973

- Henryk Lehrfeld - przewodniczący marzec 1950 - grudzień 1950
- Bolesław Kubicki - przewodniczący - styczeń 1951 - luty 1953
- Jan Stark - przewodniczący 26.02.1953 - 1954
- Zdzisław Grzywa - przewodniczący 1954 - 1955
- Stanisław Domański - przewodniczący 1955 - 1956 (listopad 1957)
- Teofil Benkowski - przewodniczący 1958 - 1968
- Bernard Netkowski - przewodniczący 1969 - 28.12.1972
- Kazimierz Jaracz - przewodniczący 29.12.1972 - 1973

Naczelnicy miasta Darłowa w latach 1974-1989

- Jan Zwierzchowski - naczelnik 1974-1975
- Józef Hryckowian - naczelnik 20.06.1975 - 31.12.1978
- Jan Kubiński - naczelnik 1.03.1979 - grudzień 1982
- Jan Kubiński - naczelnik Urzędu Miasta i Gminy Darłowo 1982 - 1983
- Zygmunt Arłukowicz - naczelnik UMiG styczeń 1984 - 1988
- Wiesław Szafraniec - naczelnik miasta 20.06.1988 - 1990

Burmistrzowie Darłowa w III RP 1990-2014

1990
-1994

ANDRZEJ LEWANDOWSKI

1994
-1996

MAREK MORON

1997
-1998

JERZY BUZIAKOWSKI

1998
-2002

EWA KUCHARSKA

2002
-2006,
2006
-2010,
2010
-2014,
2014
-2018

ARKADIUSZ KLIMOWICZ

KRONIKA WAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W DARŁOWIE W LATACH 1945-2015

1945

7 marca

● We wczesnych godzinach rannych do Darłowa wkroczyły wojska sowieckie docierając od strony Bukowa Morskiego.

10 marca

● Sowiecki komendant wojenny mianował niemieckiego ślusarza Schlossera Leopolda tymczasowym burmistrzem Darłowa.

23 marca

● Na rozkaz sowieckiej komendantury wojennej zebrano na rynku wszystkich niemieckich mieszkańców Rügenwalde i pod eskortą doprowadzono do Sołtykowa.

8 maja

● W momencie zakończenia wojny w Darłowie pozostało zaledwie ok. 1000 mieszkańców.

16 maja

● W Darłowie Piotr Paul na polecenie Józefa Czarneckiego – pełnomocnika obwodu sławieńskiego – utworzył Delegaturę Starostwa Dyrłów i został jej kierownikiem.

18 maja – 2 czerwca

● Rosjanie przystąpili do wywozu zrabowanych dóbr do ZSRR.

10 czerwca

● Stanisław Dulewicz otrzymał nominację na burmistrza Darłowa od pełnomocnika obwodu sławieńskiego. Jedną z pierwszych decyzji burmistrza było utworzenie polskiej Milicji. Pierwszym komendantem grupki ochotników był Jan Jerzewski.

● Założono Klub Sportowy Derłowianka. Pierwszym prezesem został Teodor Niedźwiedziński.

20 czerwca

● Wznowiono po odremontowaniu w darłowskiej gazowni produkcję gazu miejskiego.

1 lipca

● Po wcześniejszym uporządkowaniu otwarto dla zwiedzających zamkowe muzeum. Pierwszym kustoszem była Amelia Łączyńska.

17 lipca

● Wojewoda gdański wydał obwieszczenie na mocy, którego Ziemia Darłowska wraz z powiatem sławieńskim została włączona do woj. gdańskiego.

25 lipca

● Mianowany przez polskie władze administracyjne burmistrz Darłowa – Stanisław Dulewicz utworzył tymczasowy zarząd miasta Darłowa. Jedną z pierwszych uchwał zarządu miasta było ustalenie polskiej nazwy miasta Derłów.

3 sierpnia

● Utworzono Derłowską Spółkę Rybacką, która przystąpiła do połowów ryb w jeziorze Wicko i Kopań. Jej prezesem został Stanisław Dulewicz.

● Przybył do Darłowa franciszkanin o. Damian Tyniecki, 14 sierpnia przekazano mu kościół Mariacki w Darłowie.

początek sierpnia

● Główny Morski Urząd Rybacki powołał w Darłowie swą ekspozyturę. Darłowski MUR nadzorował i organizował rybołówstwo oraz gospodarkę morską na wybrzeżu od Ustki po Świnoujście. Naczelnikiem ekspozytury został Roman Ilmoja.

Darłowo po II wojnie światowej w latach 1945-1950

Rok 1945 otworzył nową kartę w dziejach Darłowa. Po 638 latach ta sławieńska ziemia wróciła do Polski. Ostatnim władcą tych ziem ze strony Królestwa Polskiego był Władysław Łokietek w 1307 r.

1945

Przed wkroczeniem od strony Bukowa Morskiego Armii Czerwonej Niemcy uciekli z Darłowa, głównie drogą morską. Kilka kompanii niemieckich dostało się do niewoli, a znaczna część ludności cywilnej uciekła. Wcześniej zablokowali port, wysadzili dwa mosty: kolejowy i drogowy na Wieprzy koło bazy rybackiej. Zniszczyli stocznice statków żelbetonowych oraz poligon artylerii kolejowej.

Darłowo zostało zdobyte 7 marca 1945, przez oddziały generała lejtnanta Władysława Romanowskiego wspólnie z 3 samodzielnym korpusem pancernym gwardii pod dowództwem generała Panfilowa. Czterosobowa delegacja z burmistrzem na czele poddała Darłowo. W momencie wkroczenia Rosjan nie działały elektrownie, wodociągi i nie było środków transportu.

Pierwszym organem władzy w zdobytym Darłowie była sowiecka komendantura wojenna. Dowodził nią major Pietuchow. W magistracie usadowiło się dowództwo 26 dywizji II Frontu Białoruskiego na czele z gen. Czudiesowem. Wprowadzono godzinę policyjną. Sowiecki komendant wyznaczył 10 marca niemieckiego ślusarza Leopolda na stanowisko burmistrza. Rosjanie zdemontowali i wywieźli broń, maszyny, silniki i urządzenia z poligonu kolejowej artylerii, tartaków, fabryk lodu i konserw, trzech cegielni, fabryki łożysk tocznych, fabryki maszyn rolniczych, fabryki pieców, wytwórni mączki, stoczni kutrów rybackich, wytwórni beczek oraz inne do ZSRR. Sowieci zajęli elewatory zbożowe, 3 fabryki konserw mięsnych i rybnych, rozlewnię piwa, mleczarnię, wędzarnię ryb, rzeźnię mięską, warsztaty mechaniczne, dwa młyny, mleczarnię, oraz port. Jednocześnie wywożono zboże, bydło, trzodę chlewną, ryby, masło i żywność oraz meble, radia, aparaty fotograficzne, maszyny do szycia, pościel. W mieście pozostało około tysiąca jego mieszkańców.

Pewnego dnia na rynku zebrano wszystkich Niemców i wciągu godziny wysiedlono ich wszystkich z miasta do okolicznych wsi. W mieście zostali Francuzi, Polacy i kilkunastu Niemców wypiekających chleb dla potrzeb Armii Czerwonej. Dom za domem systematycznie ograbiali Rosjanie ze wszystkiego, co było im przydatne i wysyłali łupy głównie statkami do ZSRR. Poważnego uszczerbku doznały tutejsze fabryki i zakłady, bowiem Niemcy najważniejsze maszyny ewakuowali na inne tereny. Nakazem komendantury znaczną część maszyn i urządzeń oraz cenniejszego mienia prywatnego wywieziono z Darłowa i Darłówka do ZSRR. Z kościoła NMP zginął zdeponowany w sławieńskim banku srebrny ołtarz. Przepadły obrazy Cranacha,

Dürera. Z muzeum wywieziono wiele cennych rzeźb, obrazów, numizmatów i okazów bursztynu.

Od 7 marca rządy twardą ręką sprawował komendant wojenny. Podlegali mu zarówno Rosjanie i Niemcy, jak również Polacy. Pisze o tym w swoich pamiętnikach robotnik przymusowy i następnie pierwszy burmistrz Darłowa Stanisław Dulewicz. Rozbite witryny ograbionych sklepów, częściowo powybijane szyby w oknach mieszkań tak wyglądało miasto Darłowo w połowie marca 1945.

Przez ponad trzy lata po zakończeniu wojny (do

października 1948) Rosjanie eksploatowali tereny wojskowe, port, rzeźnię, elewatory zbożowe, wędzarnię, fabryki konserw mięsnych i rybnych, rozlewnię piwa, młyny mleczarnię, tartaki. Na potrzeby Armii Czerwonej jeńcy niemieccy prowadzili połowy i przetwórstwo ryb. Sowieci zajęli do swej wyłącznej dyspozycji majątki i wsie: Trabant, Rusko, Drozdowo, Bukowo Morskie, Porzecze, Stary Jarosław, Słowino, Dobiesław, Gorzyce, Bobolin, Żukowo Morskie, Barzowice, Dąbki, Palczewice, ogółem blisko 10.000 ha ziemi.

Pierwszy zarząd miasta z roku 1946.

Z pierwszego spisu ludności przeprowadzonego 31 sierpnia 1945 roku, wynika, że Dyrłów zamieszkiwało 5348 osób, w tym 506 Polaków.

Z każdym dniem przybywało Polaków. Miasto początkowo należało do powiatu sławieńskiego w województwie gdańskim. Od 28 czerwca 1945, miasto i powiat przyłączono do województwa szczecińskiego. Po wcześniejszym uporządkowaniu 1 lipca 1945 otwarto dla zwiedzających zamkowe muzeum. We wrześniu 1945 w Darłowie otworzono pierwszą szkołę podstawową, a dwa miesiące później gimnazjum. Dom Kultury w Darłowie otwarto 23 grudnia 1945. W części artystycznej wystąpił chór kościelny Św. Cecylii. W drugiej połowie 1945 rozminowano port, wydobyto wraki z toru wodnego i poddało je remontom. Dowództwo sowieckie opuściło ratusz 17 września 1945, ale dalej Armia Czerwona eksploatowała zakłady przemysłowe i zarządzała większą częścią Darłowa. Sowiecka Komendantura Wojenna, na której czele stał st. lejtnant Kistianow opuściła Darłowo 17 października 1945.

Z przeglądu i oceny zakładów przemysłowych i substancji mieszkaniowej wynikało, że Darłowo utraciło ponad 35 procent swojego majątku, a 371 budynków głównie ryglowych nie nadawało się do zamieszkania.

W miarę przybywania polskich osadników prowadzono od 17 października 1945 zgodnie z umowami poczdamskimi akcję przesiedlania Niemców, która trwała prawie dwa lata.

Na początku listopada założono Gminną Spółdzielnię Samopomocy Chłopskiej. W tym samym miesiącu udało się naprawić most i tory, co umożliwiło uzyskanie połączenia kolejowego z resztą kraju.

Jan Skórski jeden z pierwszych harcerzy w Darłowie (lata 40).

Pierwsza w Darłowie OSP utworzona w 1945 r.

Szkoła 1946 r.

16 maja 1945 utworzono w Darłowie Delegaturę Starostwa Sławno, której kierownikiem został Piotr Paul. Delegatura starostwa administrowała początkowo połowę miasta i trzema gminami: Darłowo Naćmierz i Stary Jarosław. Pierwszym burmistrzem Dyrłowa, (bo taką nazwę nosiło Darłowo) od 10 czerwca 1945 został Stanisław Dulewicz, który wkrótce powołał Zarząd Miejski. Zajęto się zorganizowaniem handlu i infrastruktury komunalnej niezbędnej do życia (elektrowni, gazowni, wodociągów). Zmieniono nazwy ulic i utworzono pierwszą Milicję Obywatelską, stołówkę, placówkę Polskiego Czerwonego Krzyża, dom noclegowy, Dom Dziecka, przedszkole itd. Na początku sierpnia utworzono Derłowską Spółkę Rybacką, która przystąpiła do połowów ryb w jeziorze Wicko i Kopań. Przez cały czas polskie władze Darłowa były uzależnione od sowieckiej komendantury. Początkowo msze święte odbywały się w kościele pw. św. Gertrudy. Prowadzili je niemieccy pastory, a tłumaczeniem zajmował się Stanisław Dulewicz. Z jego też inicjatywy do Darłowa sprowadzono Franciszkanina z Kujaw. Pierwszym proboszczem kościoła NMP został o. Damian Tyniecki. Poświęcenie kościoła nastąpiło 1 września 1945.

1946

Od 3 stycznia 1946 na mocy ustawy nacjonalizacyjnej rozpoczęto likwidację własności prywatnej. Na początku 1946 uruchomiono kino.

Pierwszą Radę Miejską w Darłowie powołano 13 marca 1946. Składała się z 16 radnych a jej przewodniczącym został Stefan Maroszek (PPR). W RM po 3 mandaty miały PPS i PPR, łącznie 3 - (SL i PSL), 2 - SD, 1 - Zrzeszenie Kupców i Rzemieślników, 1 - Samopomoc Chłopska, 1-OMTUR, 2 - załody wolne. W lipcu 1946 Darłowo wstąpiło do Związku Gospodarczego Miast Morskich. Trzy miesiące później miasto otrzymało 2,5 milionową pożyczkę od delegatury Rządu d/s Wybrzeża na uruchomienie portu. W końcu 1946 r. w Darłowie mieszkało 4,5 tys. Polaków. Wówczas działały już Fabryka Pieców, Centrala Rybna, młyn zbożowy, Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna, wędzarnie ryb. Produkcję przemysłową uzupełniały warsztaty rzemieślnicze, takie jak: szewskie, krawieckie, stolarskie.

1947

Po sfałszowanych wyborach do Sejmu Ustawodawczego, które odbyły się 19 stycznia 1947, wszędzie władzę objęli komuniści i ich satelici wspierani przez bezpiekę, Milicję i wojsko. Nie wolno było słuchać radia Wolna Europa, więziono i mordowano żołnierzy Armii Krajowej. Nie wolno było świętować rocznicy odzyskania niepodległości i Konstytucji 3 maja oraz organizować zgromadzeń. Codziennie wieczorem Wojsko Ochrony Pogranicza bronoowało plażę i pilnowało brzegu, aby uniemożliwić ucieczki za granicę. W strefie nadgranicznej nie wolno było przebywać wielu Polakom. Od połowy kwietnia 1947 rozpoczęto likwidację prywatnego handlu. W lipcu 1947 założono w Darłowie „Społem” Powszechną Spółdzielnię Spożywców „Kotwica”.

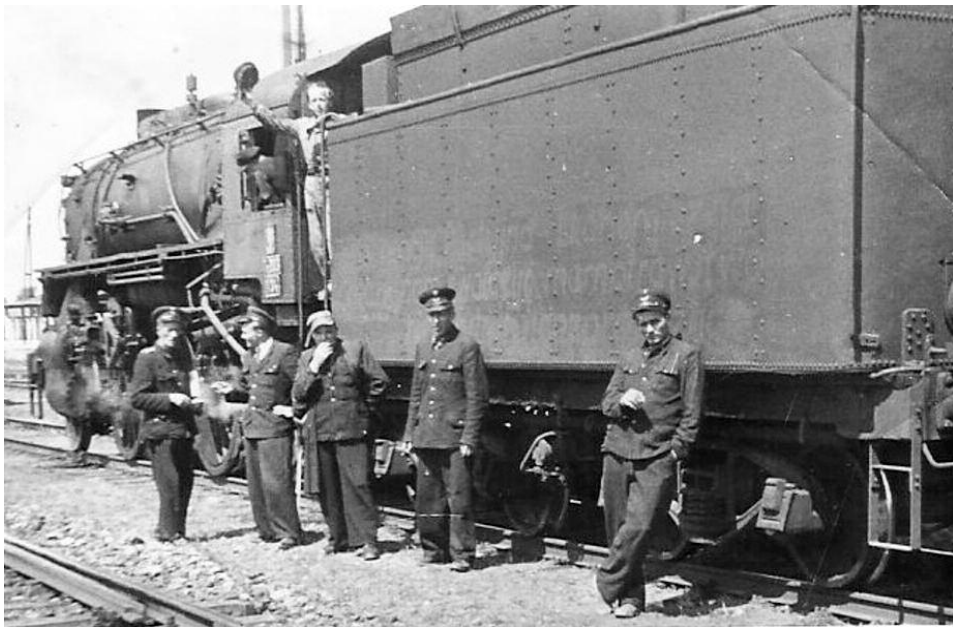
Za zgodą ministerstwa oświaty 1 września założono Państwowe Gimnazjum i Liceum Spółdziel-

czości Morskiej w Darłowie im. Obrońców Westerplatte.

1948

Dzięki wizycie Eugeniusza Kwiatkowskiego Delegata Rządu dla Spraw Wybrzeża w Darłowie i otrzymaniu rządowej pożyczki uruchomiono 9 stycznia 1948 przeładunki portowe. Mimo tego znaczna część darłowskiego portu prawie do końca 1948 r. była pod zarządem sowieckim. W kwietniu rozwiązano Stocznnię Rybacką i równocześnie zawiązano Spółdzielnię Pracy Drzewiarzy „Weneda”. Stocznia po zakończeniu wojny wykonała 13 drewnianych kadłubów kutrów typu KD-153.

W końcu 1948 po opuszczeniu przez sowietów poligonu super ciężkiej artylerii w Darłowie utworzono Dywizjon Artylerii Kolejowej, a rok później przeformowano go w II Dywizjon Artylerii Nadbrzeżnej Marynarki Wojennej. Dopiero 16 pa-

PKP w Darłowie.

Darłowo w latach 50. z widokiem młyna który spłonął w 1964 r.

ździernika 1948 Armia sowiecka odsprzedała Spółce Rybackiej „Arka” z Gdyni w zamian za 720 ton solonego dorsza gospodarstwo rybackie, zdezelowane łodzie oraz osprzęt rybacki. jednocześnie przekazano władzom polskim i 59 niemieckich jeńców, których od razu uwolniono. W oparciu o odkupiony sprzęt powstała w Darłowie filia gdyńskiej „Arki”.

1949

W 1949 działalność rozpoczęło Przedszkole nr 2 w budynku po PCK przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 44. W tym samym czasie uruchomiono Darłowskie Zakłady Sieci Rybackich, które początkowo wytwarzały bawełniane sieci do połowów morskich i śródlądowych. Na wschodnim brzegu rzeki Wieprzy, w miejscu późniejszej firmy „Kuter”, w 1949 wybudowano fabrykę mączki rybnej oraz marynaciarnię.

Zabezpieczeniem brzegów morskich i wydłami zajmował się darłowski Obwód Ochrony Wybrzeża, który nadzorował i umacniał 40 km odcinek wybrzeża od Jarosławca po Łazy. Z nowym rokiem szkolnym przy ul. Tkackiej utworzono Szkołę Zawodową Galanteryjno-Skórzaną. Już w 1949, przekroczono wielkość połowów z okresu międzywojennego. Dopiero w 1949 r. zniesiono system kartkowy w handlu spożywczym.

1950

Ustawa z 20 marca 1950 zlikwidowała stanowiska wojewodów, starostów, burmistrzów i wójtów oraz zarządy miejskie. Od tego czasu miastem rządziła Miejska Rada Narodowa i jej organ wykonawczy - Prezydium. Realizowała ona dołądnie politykę PZPR. W tym czasie zaczęto mocniej wdrażać system totalitarny. W Darłowie zlikwidowano prywatny handel, znacjonalizowano majątek kościoła. Pogłębiała się atmosfera zagrożenia. W latach 50. rozwijały się spółdzielnie pracy. Na terenie miasta funkcjonowało ich kilkanaście np.: PSS „Kotwica”, Spółdzielnia Przemysłu Ludowego, Spółdzielnia Mebli Waryńskiego, Spółdzielnia Ozdób Choinkowych, GS Samopomoc Chłopska” i inne.

sierpień

- Utworzono w Darłowie posterunek Straży Morskiej oraz oddział Państwowego Urzędu Repariacyjnego.

22 sierpień

- Rozpoczął działalność oddział PCK, który uruchomił stołówkę i dom noclegowy.

31 sierpień

- Spis ludności wykazał, że w Darłowie przebywało 5348 osób, w tym 4783 Niemców, 506 Polaków i 59 obcokrajowców. Już po zakończeniu działań wojennych do Darłowa z różnych stron napłynęło blisko 4 tys. Niemców.

1 września

- Poświęcenie kościoła Mariackiego i przejście go przez katolików. Pierwszym proboszczem był franciszkanin o. Damian Tyniecki.

4 wrzesień

- Rozpoczęto naukę w polskiej Publicznej Szkole Powszechnej przy ul. Ratuszowej. Pierwszym kierownikiem został Stanisław Chądyński.

wrzesień

- Morski Instytut Rybacki (MIR) założył w Darłowie swą delegaturę, której kierownikiem został Zdzisław Juszcakiewicz, późniejszy kapitan portu Darłowo. MIR uruchomił pozabawioną wielu maszyn stocznnię budującą kutry i utworzył Straż Portową.

13 września

- Powołano do ochrony granic Wojska Ochrony Pogranicza. Strażnica w Darłowie została sformowana w 1945, jako 85 strażnica WOP o stanie 56 żołnierzy.

- W Drukarni Państwowej w Darłowie zatrudniano 9 osób i drukowano gazety.

1 października

- W Darłowie odbyło się pierwsze posiedzenie Międzypartyjnej Komisji Porozumiewawczej, wzięli w niej udział przedstawiciele PPS, PPR, SL, SD.

- Jesienią z inicjatywy przedwojennego harcerza Kalinowskiego zorganizowano w Darłowie morską drużynę harcerską.

17 października

- Sowiecka Komendantura Wojenna, na czele, której stał st. lejtnant Kistianow opuściła Darłowo, ale w rękach sowietów pozostał port i flota rybacka, Zachodnie Darłówko, tereny wojskowe oraz kilkanaście zakładów przemysłowych i okoliczne majątki rolne.

17 października i 6 listopada

- Nastąpiły pierwsze przesiedlenia Niemców z Darłowa w oparciu o umowy poczdamskie.

październik

- Utworzono w Darłównu Obwód Ochrony Wybrzeża i rozpoczęto pierwsze przybrzeżne połowy ryb.
- Utworzono Ochotniczą Straż Pożarną.

Komendantem darłowskiego okręgu OSP został Stanisław Molenda.

- W pierwszych dniach listopada dzięki staraniom burmistrza Stanisława Dulewicza 54 gimnazjalistów rozpoczęło naukę Darłowie w filii Państwowego Liceum i Gimnazjum w Sławnie. Dyrektorem tej szkoły kuratorium mianowało Stanisława Dulewicza.

3 listopada

- Grupa 27 osób głównie rolników założyła Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska”. Pierwszym prezesem wybrano Kazimierza Filipiaka.

listopad

- Naprawiono most, tory i Derłów uzyskał połączenie kolejowe ze światem. Pierwszym zawiadowcą derłowskiej stacji został Bolesław Lewalski. Pierwszy przybyły pociąg powitali bramą tryumfalną burmistrz Dulewicz, ks. D. Tyniecki, dr Mucha, przedstawiciele MO.

29 listopada

- Odwiedził Darłowo Delegat Rządu dla Spraw Wybrzeża Eugeniusz Kwiatkowski, zapoznał się ze stanem portu i przedstawił koncepcję utworzenia Związku Gospodarczego Miast Morskich.

grudzień

● Kilkunastoosobowa załoga pod kierownictwem inż. Feliksa Koryckiego uruchomiła w Fabryce Pieców produkcję stalowych pieców kaflowych.

23 grudnia

● uroczystość otwarcia i poświęcenia Domu Kultury i Sztuki. W części artystycznej wystąpił chór kościelny św. Cecylii.

do końca grudnia

● Zarząd Miejski Darłowa wydał 104 pozwolenia na prowadzenie sklepów i warsztatów rzemieślniczych.

1946

styczeń

● Janina Wiszniewska Loryś w budynku przy ul. Zamkowej 5 zorganizowała pierwsze przedszkole dla darłowskich dzieci.

na początku 1946

● Uruchomiono kino. Wcześniej występowały w nim polskie i radzieckie zespoły artystyczne, chóry i objazdowe teatry.

11 lutego

● Rozpoczął w Darłowie działalność Dom Dziecka, który przyjął 75 sierot wojennych. Pierwszą kierowniczką DDD była Helena Kulesza.

2 marca

● Odbędzie się pierwsza zbiórka drużyny harcerskiej ZHP w Publicznej Szkole Powszechnej w Darłowie. Organizowaniem drużyn ZHP zajmowali się Jan Lubiński i Czesław Szweda.

13 marca

● Utworzono pierwszą powojenną 16-osobową Miejską Radę Narodową. Przewodniczącym został Stefan Maroszek z PPR. Po 3 mandaty miały PPS i PPR, łącznie 3 – (SL i PSL), 2 – SD, 1 – Zrzeszenie Kupców i Rzemieślników, 1 – Samopomoc Chłopska, 1 – OMTUR, 2 – zawody wolne.

marzec

● Młyn przy ul. Kanałowej przejął od Sowietów Władysław Nowaczyk. Młyn miał młakę i kaszę na potrzeby Armii Czerwonej oraz dla polskich gospodarzy. Sowieci kilkakrotnie próbowali zdemontować i wywieźć jego maszyny i urządzenia.

1 kwietnia

● Rozpoczął działalność Bank Spółdzielczy w Darłowie.

w drugiej połowie maja

● Darłowo przystąpiło do Związku Gospodarczego Miast Morskich, a do rady związku wszedł burmistrz S. Dulewicz.

7 czerwiec

● Zgodnie z uchwałą MRN z Darłowa do Gdańska przybyła delegacja miasta i domagała się odebrania Rosjanom Darłówka wraz z portem. Interweniowano w WRN, w Delegaturze Rządu dla Spraw Wybrzeża i Głównym Urzędzie Morskim. Wystosowano również memoriał do prezesa RM Edwarda Osóbki Morawskiego.

28 czerwca

● Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów wyłączono Darłów z województwa gdańskiego i przyłączono do województwa szczecińskiego.

lipiec

● Władze sowieckie przekazały kapitanowi portu Zdzisławowi Juszcakiewiczowi zdewastowaną latarnię morską. Nie posiadała ona urządzeń sygnalizacyjnych, akustycznych i nawigacyjnych. Oficjalnie uruchomiono Latarnię Morską 22 lipca. Pierwszym jej kierownikiem był Edward Zawadzki.

Darłowo w PRL-u

W latach pięćdziesiątych dość często zmieniali się przewodniczący Prezydium MRN. Jeszcze w 1950 nowym Przewodniczącym Prezydium MRN został Czesław Tarnionek. Kolejnymi przewodniczącymi Prezydium MRN w poszczególnych latach byli: Bolesław Kubicki (1951 – 1952), Jan Stark (1953 – 1954), Zdzisław Grzywa (1954 – 1955), Stanisław Domański (1955 – 1958) Po Władysławie Kamyku, który był sekretarzem MRN w 1951 został Turowski, a po nim od 1953 był Stanisław Makuch. Niedemokratyczna zasada delegowania radnych przez partie polityczne i inne organizacje utrzymała się przez 10 lat. Pierwsze wybory do rad narodowych (również niedemokratyczne) przeprowadzono 5 grudnia 1954. W roku 1955 obowiązki sekretarza objął Wiktor Paszkiewicz. Tego roku utworzono Spółdzielnię Ozdób Choinkowych. W latach 1955 – 1956 zastępcą przewodniczącego MRN był Stanisław Wierzbicki.

Od roku 1951 Darłowem rządziła Miejska Rada Narodowa i jej organ wykonawczy Prezydium. Realizowała ona dokładnie politykę PZPR. W tym czasie zaczęto mocniej wdrażać system totalitarny. W latach 50. likwidowano handel prywatny, dlatego powstawała coraz większa sieć spółdzielczych placówek handlowych i usługowych. Oprócz takich potentatów spółdzielczych jak PSS „Kotwica”, MHD, GS i Ogrodnicza Spółdzielnia Pszczelarska powstała na początku lat 50. w Darłowie Spółdzielnia Przemysłu Ludowego, Spółdzielnia Szewców, Spółdzielnia Krawców, Spółdzielnia Fryzjerska i inne spółdzielnie Pracy.

Pogłębiała się atmosfera zagrożenia, codziennie po godz. 20 bronowano plażę i nikt oprócz WOP-u nie mógł przebywać nad morzem. Mimo tego Darłowo ze względu na swe położenie było miejscem, skąd wiele osób próbowało uciec, a niektórym się udało zbiec na zachód. Najczęściej wybierano drogę morską do Danii i Szwecji.

Portowe kłopoty

1 stycznia 1951 darłowskim portem i innymi portami środkowego wybrzeża zajmował się powołany do tych celów Zarząd Małych Portów w Słupsku. W 1951 roku do portu w Darłowie weszło 266 statków. Na przestrzeni roku przeładowano 50.510,3 ton węgla, bunkru, soli kuchennej i potasowej wyłącznie w relacji eksportowej. W grudniu doszło do zastoju przeładunków na skutek nie podpisania przez Danię umowy węglowej. W 1952 do portu w Darłowie weszło zaledwie 26 statków. 1 stycznia 1953 zawieszono działalność handlową w portach Darłowo i Kołobrzeg. Od tego czasu stały się one na wiele lat portami rybackimi i portami schronienia. W listopadzie 1952 rozwiązano Zarząd Małych Portów i utworzono Morski Urząd Rybacki. Dwa lata później utworzony został Koszaliński Urząd Morski z siedzibą w Słupsku (przemianowany w roku 1975 na Urząd Morski w Słupsku), nadzorujący między innymi pracę małych portów Środkowego Wybrzeża. Przez 8 lat w portach środkowego wybrzeża nie prowadzono przeładunków handlowych. Okres ten należy uznać za stracony dla darłowskiego portu. Na skutek licznych interwencji Prezes Rady Ministrów 22 marca 1960 podjął decyzję o przywróceniu przeładunków handlowych w portach Środkowego Wybrzeża.

W Darłowie dopiero w 1961 rozpoczęto przeładunki importowanego zboża. W latach 1961 – 1965

1 maja

przeładunki wahały się od 2 – 29 tys. ton. W okresie 1962 – 1974 obroty portu w Darłowie były znikome, gdyż nie publikowano ich wielkości. W 1975 r. przewieziono 3506 ton zboża, w rok później około 20 tys. ton na statkach o pojemności około 500 ton.

Polskie Ratownictwo Okrętowe (PRO) zajmowało się ratowaniem statków i życia ludzkiego na morzu, wydobywaniem wraków, holowaniem pełnomorskim i oceanicznym, wykonywaniem prac nurkowych i pirotechnicznych. PRO posiada na wybrzeżu stacje ratownicze w tym również w Darłowie.

W roku 1957 w Darłowie mieszkało 8,2 tys. mieszkańców.

Trzy lata później w 1960 miasto przekroczyło przedwojenną ilość mieszkańców i liczyło 9225 osób. Darłowo przekroczyło liczbę 10 tysięcy mieszkańców w roku 1964, podczas gdy Sławno osiągnęło ten stan 5 lat później.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych średnioroczny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wynosił 12,1 promila. W latach siedemdziesiątych liczba ludności miasta Darłowa rosła w dalszym ciągu, natomiast zmniejszała się liczba mieszkańców gminy Darłowo. Ze wsi do miasta emigrowała ludność przeważnie w wieku produkcyjnym.

Znaczny przyrost ludności w latach pięćdziesiątych, a zwłaszcza dzieci i młodzieży powodował, że dotychczasowe placówki szkolne nie rozwiązywały problemów nauczania i nie zapewniał każdemu dziecku dostępu do szkół. Zaistniała konieczność rozpoczęcia budowy nowych szkół.

Oficjalnie PRO powstało w 1951. Dwa lata później obarczono PRO obowiązkiem ratowania życia na morzu. Stacja Ratownictwa Brzegowego w Darłowie była wyposażona w statek ratowniczy „Zefir”, zbudowany w roku 1975. Ze służbami ratowniczymi współpracowała i udzielała pomocy 29 Eskadra Lotnicza Marynarki Wojennej z Darłowa. W celu podjęcia rozbitki z wody lub chorego ze statku JW wysyłała ratowniczy śmigłowiec.

Powstanie i rozwój spółdzielczości

W latach 50. rozwijały się spółdzielnie pracy. Na terenie miasta funkcjonowało ich kilka: m.in. PSS „Kotwica”, Spółdzielnia Przemysłu Ludowego, Spółdzielnia Mebli Waryńskiego,

Spółdzielnia Ozdób Choinkowych, GS „Samopomoc Chłopska” i inne.

Do najbardziej znanych należała Spółdzielnia Pracy Rybołówstwa Morskiego „Ławica”, powstała w roku 1957. Działalność spółdzielni podporządkowana była polityce gospodarczej rządu. Z nowym 1952 rokiem utworzono w Darłowie Przedsiębiorstwo Połowów i Usług Rybackich „Kuter”, ale o tej firmie piszemy osobno.

Zabezpieczeniem wydm i brzegów morskich zajmował się Obwód Ochrony Wybrzeża. Od roku 1951 przez kilkadziesiąt lat do kierował nim Witold Niewierowicz.

Fala repatriantów

Ostatni etap osadnictwa w Darłowie miał miejsce w roku 1956, kiedy to w oparciu o polsko-radziecką umowę przybyła tu ludność polska z terenów ZSRR, głównie „Sybiracy”. Do roku 1950 odpływ i przypływ ludności rekompensował się i nie powiększała się liczba mieszkańców Darłowa. W latach 1950 – 1960 obserwuje się w Darłowie stały wzrost ludności zarówno na skutek urodzin jak i osadnictwa. W roku 1956 ilość

mieszkańców Darłowa wzrosła do 7528 osób.

Rozwój oświaty

W Szkole Podstawowej nr 1 ilość uczniów wzrosła z 917 w r. 1950 do 1582 w pięć lat później. Poza tym była tu szkoła dla pracujących, a od 1961 roku szkoła dla dzieci z upośledzeniem umysłowym. Przez kilka lat, do czasu wyjazdu ludności niemieckiej, była w Darłowie szkoła z niemieckim językiem nauczania, którą kierowała Brygida Jerzewska.

W 1953 utworzono Zasadniczą Szkołę Rybołówstwa Morskiego dla zapewnienia wykwalifikowanej kadry na potrzeby gospodarki morskiej. Dwa lata później szkoła otrzymała pierwszy statek „Frank Zabrzycki”, na którym szkolono rybaków i motorzystów. Pierwszym dyrektorem ZSRM był Ludwik Łakomy.

Szkołę Podstawową w Darłowie utworzono w lutym 1956. Mieściła się w budynku przy ul. Dorszowej 5. Początkowo była to szkoła czteroklasowa. Pierwszym organizatorem i kierownikiem szkoły była Janina Gagiew, a następnie Ryszard Walendowski. W tym samym roku oddano do użytku nowy obiekt dla jedenastolatki, wkrótce przekształconej w Liceum Ogólnokształcące. LO jest kontynuatorką gimnazjum powstałego już roku 1945. W latach 1966 – 1981 było to tylko czteroletnie liceum ogólnokształcące. W roku szkolnym 1981/82 utworzono Zespół Szkół Ogólnokształcących, który połączył szkołę średnią z podstawową i liceum dla pracujących. Kolejno pierwszymi dyrektorami Liceum Ogólnokształcącego w Darłowie byli Gustaw Andrzej Cichocki, Zbigniew Stańczak, Stanisław Huzarek, Antoni Nagrabecki, Dorota Jazwińska.

Na Tysiąclecie Państwa Polskiego wzniesiono

F. Zubrzycki, statek szkoleniowy ZSRM

w 1965 roku SP nr 3. Dyrektorem tej największej placówki oświatowej noszącej im. Żołnierza WOP i równocześnie jednej z największych w województwie koszalińskim od jej założenia przez kilkanaście lat była Henryka Śnieg.

W roku 1966 w dniu 6 listopada w Darłównu oddano do użytku Szkołę Pomnik Tysiąclecia Państwa Polskiego, wybudowaną ze składek funkcjonariuszy MO i Służb Bezpieczeństwa. Ta podstawowa szkoła została nazwana im. Feliksa Dzierżyńskiego. Jej dyrektorem przez blisko dwadzieścia lat był Ryszard Walendowski. Kolejnymi dyrektorami tej placówki oświatowej byli: Dorota Jaźwińska, Henryka Lisowska, Ewa Kołtuniak.

W budynku przy ul. Tkackiej istniała szkoła zawodowa o profilu mechaniczno-skórzanym. Od roku 1970 funkcjonowała Zasadnicza Szkoła Rolnicza. Szkoła objęła swym zasięgiem Darłowo i okoliczne wsie. Dyrektorem ZSR został Zbigniew Stańczak. W pierwszym roku nauczano ogrodnictwa, w drugim roku były już trzy specjalności: ogólno-rolnicza, ogrodnicza i hodowlana. Szkole patronował POHZ Darłowo. W roku szkolnym 1974/75 ZSR przekształciła się w Zasadniczą Szkołę Ogrodniczą. Z powodu jednak małej ilości kandydatów w roku 1976 szkołę zlikwidowano.

W 1972 utworzono Technikum Rybołówstwa Morskiego. Dyrektorem ZSM był wówczas Ryszard Biernacki. W tym samym roku SP w Darłównu przekształcono w Zbiorczą Szkołę Gminną. Podporządkowano jej pozostałe szkoły na terenie gminy Darłowo. Dowoziło się do niej dzieci z wielu wiosek położonych w pobliżu Darłowa.

Żłobek dla 30 dzieci utworzono w 1955, a rok później po adaptacji pomieszczeń liczba miejsc dla maluchów wzrosła do 60.

Samorząd krzepnie

Liczba radnych w latach 60. zwiększyła się z 24 do 30 osób. Stabilizacja na stanowisku przewodniczącego prezydium MRN następuje począwszy od grudnia 1957, kiedy to jej przewodniczącym zostaje na 10 lat Teofil Benkowski.

W 1960 roku, w obchodzoną dawniej rocznicę zwycięstwa 9 Maja, w narożu ulic Żeromskiego i Wojska Polskiego postawiono Pomnik Zwycięstwa dłuta Wiktora Tolkina prezentujący panoramę dziejów.

W 1964 r., spłonął młyn znajdujący się przy Zamku. Darłowo, które miało prawa młyńskie od ponad siedmiuset lat i koło młyńskie w klejnocie

Koncert na rynku.

herbu zaczęło kupować mąkę i kaszę, a władze miasta i regionu nic nie robiły, aby młyn odbudować.

Wspólne wybory do Sejmu i rad narodowych odbyły się 30 maja 1965. Władze wzywały, aby głosować bez skreśleń na listy Frontu Jedności Narodu.

Czas budowania

Na początku lat 70., w wyniku reformy administracji samorządowej, w Darłowie utworzono Urząd Miejski, a pierwszym jego naczelnikiem został Jan Zwierzchowski.

Jednocześnie ze wzrostem liczby mieszkańców dawał się odczuć brak mieszkań. Pierwsze bloki mieszkalne stawiano w latach sześćdziesiątych przy ul. Rynkowej i Podzamcze. Od drugiej połowy lat sześćdziesiątych budownictwem mieszkaniowym zajęła się głównie Spółdzielnia Mieszkaniowa „Bałtyk”. W 1972 zakończono budowę osiedla Wyspiańskiego, gdzie w 5 blokach zasiedlono 625 rodzin. Pierwszymi prezesami SM Bałtyk byli Henryk Niemier, Krystyna Rudzka. W 1974 do SM Bałtyk należało 1104 członków, w tym 688 oczekiwało na mieszkania.

W roku 1989 spółdzielnia posiadała 21 budynków mieszkalnych, w których znajdowało się 1158 mieszkań. Do zasobów SM należało także 5 pawilonów handlowo-usługowych.

W latach osiemdziesiątych mieszkaniowym budownictwem jednorodzinny zajęły się mniejsze spółdzielnie „Cztery Kąty i „Zorza”. Spółdzielnię „Cztery Kąty” założono w roku 1982. Prezesem został Andrzej Wnuk. Swoje domy członkowie spółdzielni wzniesli na starówce w kwartale ulic: Wałowa, Rynkowa, Młyńska, Hotelowa. W 1988 założono Spółdzielnię Budowlaną „Zorza”. Kierował nią Zygmunt Stoltmann. Spółdzielnia wzniosła szeregowe domy przy ul. J. Matejki, J. Fałata, A. Grotgera, Kossaka, Dygasińskiego.

Rozwój budownictwa spowodował utworzenie w 1987 remontowo-budowlanej Spółdzielni Pracy „DARBUD”, która zatrudniła 90 osób. Prezesem został Jerzy Dworakowski

Stopniowo zwiększał się ruch wczasowo-kolonijny. Budowano pierwsze prowizoryczne prywatne obiekty mieszkalno-wypoczynkowe. Natomiast duże zakłady przemysłowe z różnych rejonów Polski budowały w Darłównu swoje ośrodki wczasowe i kolonijne skromnie wyposażone.

Rozwój budownictwa i infrastruktury komunalnej utrudniał brak planów urbanistycznych oraz regulacji prawnych. Na zabytkowej starówce niepotrzebnie wzniesiono blok przy ul. Podzamcze, oraz pawilon Gminnej Spółdzielni obok Bramy Miejskiej, a rynek wyłożono trylinką.

700-lecie miasta

W1970 roku uroczyste obchodzono 700-lecie założenia miasta, przyjmując, że zostało założone przez księcia Rugii Wysława II. Jak się jednak okazało prawa miejskie otrzymało Darłowo nieco wcześniej najprawdopodobniej nadane przez księcia Pomorza wsch. Świętopełka.

Gospodarka kwitnie

Stopniowo, mimo nakazowo-rozdziałowej gospodarki, rozbudowywały się przedsiębiorstwa państwowe, np. Przedsiębiorstwo Połowów i Usług Rybackich „Kuter”, Fabryka Maszyn Rolniczych, Zakłady Przemysłu Skórzanego „Alka”, Fabryka Mebli oraz Spółdzielnia Pracy Rybołówstwa Morskiego „Ławica”, Spółdzielnia Usług Rolniczych, Spółdzielnia Ozdób Choinkowych.

W latach 1974 – 76 przeprowadzono prace renowacyjne w kościele NMP. Wówczas, z niszy grobowej za ołtarza przeniesiono do kaplicy grobowej sarkofag ze szczątkami króla Eryka oraz sarkofagi księżnej Elżbiety i Jadwigi. W odnowionym kościele odbywały się koncerty organowe w ramach pomorskich festiwali organowych.

2 maja 1973 w Darłowie utworzono Spółdzielnię Kółek Rolniczych z połączenia kilku Międzykółkowych Baz Maszynowych. SKR świadczyła usługi dla rolnictwa na terenie gminy i miasta Darłowa.

Nowe województwo

1czerwca 1975 roku wprowadzono w Polsce dwustopniowy podział administracyjny kraju, co oznaczało likwidację powiatów i podział kraju na 49 województw. Darłowo podporządkowano władzom wojewódzkim w Koszalinie. Natomiast dawne powiatowe miasto Sławno przeszło do nowo utworzonego województwa słupskiego. Decyzją wojewody w 1977 Urząd Miejski w Darłowie uznano za Urząd Wzorcowy. Miejska Rada Narodowa liczyła wówczas 50 radnych i miała 4 komisje.

Pierwszym wszechstronnym darłowskim artystą

28 lipca

● Centrala Rybna oddział morski w Gdyni utworzyła w Darłowie spółdzielczo-państwową placówkę pod nazwą Biuro Skupu i Sprzedaży Centrala Rybna. Pierwszym jej kierownikiem został Henryk Soliński.

październik

● Miasto otrzymało 2,5 milionową pożyczkę od delegatury Rządu d/s Wybrzeża na uruchomienie portu.

listopad

● Armia sowiecka przekazała miastu elewator zbożowy, młyn, elektrownię wodną, przetwórnictwo ryb i 4 wędzarnie ryb.

w drugiej połowie roku

● Z inicjatywy Morskiego Urzędu Rybackiego w porcie Darłowo utworzono Stację Sanitarno-Epidemiologiczną. Pierwszym jej kierownikiem został lekarz Józef Mucha.

1947

z początkiem roku

● Burmistrzem Darłowa został Ludwik Dzierżanowski, a przewodniczącym MRN Stanisław Sławiński obaj z (PPS).

lipiec

● 12 osób założyło w Darłowie „Społem” Powszechną Spółdzielnię Spożywców „Kotwica”. Pierwszym prezesem spółdzielni został Władysław Orlak.

1 września

● Za zgodą ministerstwa oświaty założono Państwowe Gimnazjum i Liceum Spółdzielczości Morskiej w Darłowie im. Obrońców Westerplatte. Pierwszym dyrektorem został Ludwik Łakomy. Z dniem 1 września 1950 szkołę tę przeniesiono do Trzebiatowa.

31 października

● Otwarto pierwszy w Darłowie punkt biblioteczny. Pierwszą bibliotekarką była Wanda Kretówna.

10 grudnia

● Przedszkole nr 1 otrzymało od zarządu miasta budynek z ogrodem położony przy ul. E. Kwiatkowskiego 53 (ob. Morska).

1947

● Na obszarze podległym Morskiemu Urzędowi Rybackiemu w Darłowie na przestrzeni roku złowiono 1.411.675 kg ryb morskich, w tym 1.309.880 kg dorsza, 57.115 kg płastug, 19.555 kg łosia, 9.025 kg węgorza, 8.260 kg śledzia i 7840 kg szprota.

1948

9 stycznia

● Uruchomiono w darłowskim porcie przeładunki handlowe. Pierwszy po wojnie duński statek „Helene” zabrał 194 tony węgla i 13 ton bunkru.

kwiecień

● Rozwiązano Stocznnię Rybacką i 21 kwietnia zawieszono Spółdzielnię Pracy Drzewiarzy „Weneda”.

5 kwietnia

● Przybył z Oksywia do Darłowa dywizjon artylerii kolejowej należący do MW sformowany w końcu 1947. Został rozlokowany w byłej niemieckiej bazie ciężkiej artylerii. Pierwszym dowódcą Dakolu był kmr por. Ignacy Sitnicki.

wrzesień

● Założono tajną Polską Organizację Wojskową zwalczającą komunizm dążącą do pełnej niepodległości Polski. Należała do niej młodzież w wieku 16 do 19 lat w takich miastach jak: Sławno, Darłowo, Białogard, Bobolice, Sulęcín, Białystok i Elbląg. Komendantem placówki w Darłowie był Lech Szumilewicz pseudonim „Wilk”. Nośnią ona imię Władysława Sikorskiego.

Naczelnik miasta Hryckowian podczas dni Darłowa

Defilada darłowskich marynarzy w latach 60.

do 1 października

- funkcjonowała Stocznia produkująca i remontująca drewniane kutry rybackie.

21 października

- Spółka Rybacka „Arka” z Gdyni odkupiła wraki łodzi i kutrów oraz strzępy sieci od armii sowieckiej i 59 niemieckich jeńców, których od razu uwolniono.

- Stacjonujący od marca 1945 garnizon armii sowieckiej po blisko czteroletniej okupacji opuścił Darłowo.

1949**1 stycznia**

- W Darłowie przekroczono najwyższe przedwojenne wielkości połowów ryb. Złowiono 2837 ton ryb morskich.

kwiecień

- W Darłowie rozpoczęto aresztowania członków Polskiej Organizacji Wojskowej.
- Pracownicy Arki wydobyli z dna zatopiony przez Niemców kuter. Po wyremontowaniu zarejestrowano go, jako DAR-4.

1 maja

- Działalność rozpoczęło Przedszkole nr 2 w budynku po działającym tam wcześniej Polskim Czerwonym Krzyżu przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 44. Pierwszą jego kierowniczką była Janina Szon-szor.

26 maja

- W mieście rozpoczęto produkcję sieci rybackich w Darłowskich Zakładach Sieci Rybackich.

28 czerwca

- Ziemia Darłowska w ramach powiatu sławieńskiego przechodzi pod nowo utworzone województwo koszalińskie.
- Zmieniono nazwę Dyrłów na Darłowo.

3 lipca

- Uruchomiono fabrykę mączki rybnej, wcześniej eksploatowaną przez Sowietów.

1 września

- W Darłowie przy ul. Tkackiej utworzono Szkołę Zawodową Galanterijno-Skórzaną. Pierwszym jej dyrektorem był B. Koroń.

1950

- Państwo przejęło majątek spółdzielni mleczarskiej i ogrodniczej, a działalność GS SCh podporządkowano polityce gospodarczej.

26 czerwca

- Odbyło się inauguracyjne posiedzenie MRN. Obradami kierował Ignacy Skórski. Przewodniczącym Prezydium MRN wybrano Henryka Lehrfelda.

1951**19 maja**

- Erygowanie parafii darłowskiej przez ordynariusza gorzowskiego ks. prałata Tadeusza Załuckowskiego, wikariusza generalnego dla terytorium Ordynariatu Gorzowskiego.
- Słupskie Fabryki Mebli wchłonięły Spółdzielnię Pracy Drzewiarzy.

1952**1 stycznia**

- Przedsiębiorstwo Połowów i Usług Rybackich „Kuter” rozpoczęło swoją działalność. Przejęło ono część majątku od „Barki”. Na początku dysponowało 26 łodziami i kutrami.

22 lipca

- Wstrzymano przeładunki handlowe w porcie Darłowo.

1953

- Na mocy zarządzenia ministra żegluga, utworzono Zasadniczą Szkołę Rybołówstwa Morskiego, z siedzibą w Darłowie. Pierwszym dyrektorem szkoły został Józef Nagórny.

był absolwent UMK w Toruniu i nauczyciel plastyki w LO – Zbigniew Białożył. Zajmował się malarstwem, rzeźbą, metaloplastyką, medalierstwem i reklamą użytkową.

W tym okresie biskup Ignacy Jeż erygował wikarię wieczystą na terenie Darłówka, co spowodowało rozpoczęcie budowy kościoła.

Rozwój portu

Na ożywienie portu w Darłowie wpłynęło utworzenie w roku 1976 państwowego przedsiębiorstwa Polskiej Żegluga Bałtyckiej z siedzibą w Kołobrzegu, które objęło we władanie porty handlowe w Darłowie i w Kołobrzegu. W Darłowie przekazano mu sporą część portu i możliwość użytkowania elewatorów zbożowych. W Darłowie PŻB wznowiła kabotażowe przewozy towarów od 1977 r. Darłowski port przyjmował głównie zboże i nawozy sztuczne, a eksportował do Szwecji zrębki celulozowe ze sławieńskiego „Sławodrzewu”. Brak utwardzonego nabrzeża i specjalistycznych urządzeń przeładunkowych ograniczał przeładunki do 1,7 tys. ton zrębków celulozowych.

W latach 1978 – 1989 obroty handlowe wynosiły 42 do 89 tys. ton rocznie. Dominowało zboże i zrębki celulozowe, ale eksportowano również nawozy sztuczne i cegły. PŻB miało wielkie plany przeładunkowe na kolejne lata do 1980 r. dla darłowskiego portu. Planowano w przeładować wówczas 100-150 tys. ton towarów.

Dyrektor PŻB Henryk Krupik twierdził, że darłowski port ma największe szanse rozwojowe (gdyż ma najwięcej wolnych terenów portowych) i powinien przeładowywać 2-3 miliony ton rocznie. Jediną przeszkodą jak twierdzono był most zwodzony, który miał hamować rozwój portu. Szybko rozebrano ten malowniczy zabytek techniki. Mimo tego obroty portu nie wzrosły. Rzeczywiste obroty portu w Darłowie w latach 1977 – 90 kształtowały się na poziomie 54 – 89 tysięcy ton.

Pora na uzdrowisko

Od 1979 roku rozpoczyna się powojenna karia Darłówka, jako uzdrowiska. We wschodnim Darłówku utworzono dwa sanatoria leczące choroby dróg oddechowych. Były one filiami Uzdrowiska Kołobrzeg. Od tego roku na okres 5 lat Urząd Naczelnika Miasta Darłowa objął doświadczony pracownik administracji państwowej Jan Kubiński, poprzednio zastępca naczelnika miasta Kołobrzeg.

Rynek w roku 1959**Ulica Powstańców Warszawskich w latach 60.****1972 r. osiedle Wyspiańskiego****Wielka modernizacja**

Nowy władca uporządkował gospodarkę miejską. Ruszyła wówczas zabudowa straszących pustką plomb w obrębie starego miasta. Na tych miejscach, a szczególnie przy ul. Młyńskiej, Szkolnej (obecnie Franciszkańska) i Wałowej wybudowano szereg ciekawych architektonicznie i przystosowanych do charakteru zabudowy starego miasta domów i obiektów usługowych. W tym okresie opracowano pierwszy plan przestrzennego zagospodarowania miasta, który obowiązywał do początku XXI wieku. Zamknięcie ruchu kołowego na głównej ulicy starego miasta, Powstańców Warszawskich, na odcinku od mostu na rzece Wieprzy aż po rynek, przedłużyło żywot zabytkowych kamieniczek. Zapewniło też wygodę i bezpieczeństwo mieszkańców i turystów. W wyniku rozbudowy i remontów kapitalnych poprawiły się warunki w przedszkolach, szkołach, służbie zdrowia, a także w kulturze, sporcie i turystyce.

Inwestycje ułatwiające życie

Wkońcu lat siedemdziesiątych i na początku lat osiemdziesiątych zrealizowano wiele inwestycji ułatwiających życie mieszkańcom Darłowa. Ruszyło budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne

W 1978 roku uruchomiono żłobek „Ptyś”, adaptowano budynek przy ul. Żeromskiego na przedszkole, w 1980 oddano do użytku pawilon Pogotowia Ratunkowego, położono magistralę wodociągową, doprowadzono gaz ziemny, wybudowano wiele odcinków kanalizacji sanitarnej, deszczowej i burzowej, przeprowadzono remonty i wybudowano wiele kilometrów dróg asfaltowych, gruntowych, ulic i chodników, przeprowadzono remont kapitalny apteki oraz budynków przy ul. Zielonej 2 i Morskiej 36/38, wybudowano stadion i korty tenisowe, w roku 1982 wybudowano fabrykę lodu, a w roku następnym wymieniono sieć gazową, dostosowaną do gazu ziemnego, doprowadzono do miasta nowe linie energetyczne, w 1984 oddano do użytku kotłownię rejonową i oczyszczalnię ścieków typu bioblok wraz z kanalizacją sanitarną dla osiedla Królowej Jadwigi. Rok później wybudowano nowe ujęcie wody i stację wodociągową. W latach osiem-

W 1978 roku

oddano do użytku – 175 mieszkań, 1979 rok – 65, 1980 rok – 120 mieszkań, w latach 1975 – 1982 wybudowano 191 domów jednorodzinnych, przy PGKiM zorganizowano 30 osobowy Zakład Remontowo – Budowlany, który rocznie przeprowadzał 150 – 200 remontów bieżących mieszkań

dziesiątych zlikwidowano naziemną sieć energetyczną oraz zakończono trwający 17 lat remont zniszczonego Zamku Książąt Pomorskich. Przy wszelkiego rodzaju inwestycjach używano jednak kiepskiej, jakości materiałów, co odbiło się, na jakości trwałości tworzonych budowli.

Mimo pewnego rozwoju w sklepach brakowało podstawowych artykułów. Wprowadzono, więc ich reglamentację. Protesty społeczeństwa zaowocowały powstaniem Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Solidarność, do którego w Darłowie w roku 1980 należało 4500 członków. Jego aktywną działalność przerwało ogłoszenie stanu wojennego.

Czasy „Solidarności”

Międzyzakładowy Komitet Koordynacyjny „Solidarności” w Darłowie powstał 12 X 1980. Swoim zasięgiem terytorialnym objął miasto i gminę Darłowo. 7 III 1981 w świetlicy Fabryki Maszyn Rolniczych Agromet-Famarol w Darłowie odbyło się Walne Zebranie Wyborcze do Międzyzakładowego Komitetu Koordynacyjnego „S” w Darłowie z udziałem 23 przedstawicieli z 13 zakładów: Polska Żegluga Bałtycka, Fabryka Obuwia Alka, PKS, FMR Famarol, Spółdzielnia Kółek Rolniczych, Spółdzielnia Ozdób Choinkowych, Słupskie Fabryki Mebli, PGKiM, PPIUR Kuter, Oświata, WPHM, WSS, Okręgowe Przedsiębiorstwo Rozpowszechniania Filmów, Służba Zdrowia; później dokooptowano: POHZ, GS Samopomoc Chłopska, Urząd Telekomunikacyjny, PTHW, POM Wiekowo, PŻB, pracowników Taxi, Spółdzielnię Inwalidów oraz rolników indywidualnych. W skład MKZ weszli: przew. Krystian Szaliński, Stanisław Piątkowski, Józefa Kramarz, Maria Domżańska, Wiktor Juszkiewicz, Ludwik Kisielewski, Józef Lorenc. W końcu lipca 1981 Komitet przeorganizowano w koszaliński Oddział Zarządu Regionalnego NSZZ Solidarność Pobrżeże.

Stan wojenny

Wprowadzenie stanu wojennego 13 grudnia 1981 i utworzenie w Darłowie ośrodka dla internowanych działaczy Solidarności jedynie na półtora roku zatrzymały dążenia niepodległościowe Polaków. Wiele mieszkańców Darłowa było wówczas szykanowanych przez służby bezpieczeństwa.

Wojewódzka Rada Narodowa 24 czerwca 1982 podjęła uchwałę w sprawie utworzenia wspólnej rady narodowej dla miasta i gminy Darłowo. Przewodniczącym MGRN wybrano Jerzego Surowca. Naczelnikiem Miasta i Gminy Darłowo został Jan Kubiński. Połączenie miasta i gminy odchudziło administrację i pozwoliło lepiej zarządzać.

Czas Towarzystwa

Od roku 1983 w Darłowie działa Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej, utworzone z inicjatywy Marka Żukowskiego. Swą działalność rozpoczęło od wydawania prasy i odczytów. Dopiero po kilku latach działalności uzyskano zezwolenie na rejestrację stowarzyszenia. TPZD istnieje do dziś – organizuje sesje naukowe, wydaje książki, periodyk Echo Darłowa i Darłowskie Zeszyty Naukowe, organizuje wystawy i wieczory autorskie, upamiętnia ważne dzieje miasta. Ostatnio wydało książkę „Tropicielem wokół globu” autorstwa Leszka Walkiewicza. Książka jest relacją z żeglugi harcerskim jachtem dookoła świata w latach osiemdziesiątych. TPZD, opracowując statut i udzielając pomocy organizacyjnej, przyczyniło się do utworzenia Klubu Pionierów Ziemi Darłowskiej.

„Wojna” nie zatrzymała rozwoju

W latach 80. dobrze prosperował przemysł. Na terenie Darłowa działało 7 większych przedsiębiorstw i spółdzielni: Przedsiębiorstwo Połowów i Usług Rybackich „Kuter”, Agromet Fabryka Maszyn Rolniczych, Państwowe Zakłady Przemysłu Skórzanego „Alka”, Koszalińska Fabryka Mebli, Spółdzielnia Pracy Rybołówstwa Morskiego „Ławica”, Spółdzielnia Ozdób Choinkowych. Spółdzielnia Usług Rolniczych, Przeciętne zatrud-

Widok z wieży Kościoła Mariackiego na rynek rok 1968

nienie w przemyśle uspołecznionym (bez spółdzielni) wynosiło 1794 osoby. Od roku 1982 starano się wdrożyć reformę gospodarczą, która dała przedsiębiorstwom większą samodzielność. Powstały wówczas samorządy pracownicze oraz niezależne związki zawodowe. Agromet FMR odłączyła się od przedsiębiorstwa wiodącego w Słupsku. Podobnie uczyniła to PSS „Kotwica”.

Partia się łączy

Jednym z ważnych skutków reformy gospodarczej na terenie ziemi darłowskiej było połączenie się w lutym 1982 Komitetu Miejskiego PZPR i Komitetu Gminnego PZPR w Miejsko-Gminny komitet PZPR. Pociągnęło to za sobą następstwa połączenia się Rad Narodowych Miasta i Gminy w Darłowie. Z dniem 1 lipca 1982 rozpoczęła działalność wspólna rada dla miasta i gminy Darłowo. Następnie doszło do połączenia się urzędu miasta z urzędem

gminy Darłowo. Ta reorganizacja odchudziła administrację i poprawiła system obsługi mieszkańców miasta i gminy. Mimo tego część mieszkańców miasta oraz gminy nie była zadowolona z tej fuzji. Do czasu nowych wyborów połączone rady liczyły 75 osób. Nowa Miejsko-Gminna Rada Narodowa liczyła 55 członków. Na jej czele stanął w 1985 Ryszard Mroziński. Połączony Urząd Miasta i Gminy Darłowo zatrudniał 51 pracowników.

W roku 1984 dokonano wyborów do komitetów osiedlowych i rad sołeckich. W ten sposób wprowadzono zasadę sprzężenia samorządu mieszkańców miast i wsi z radą narodową. MGRN oparła swoją działalność o opracowany w maju 1984 przez Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego program społeczno-gospodarczy rozwoju miasta i gminy Darłowo na kadencję. W kadencji Rady Narodowej Miasta i Gminy w latach 1984–1988 odczuwano przede wszystkim niedobór rozdzielanych oddzielnie środków inwestycyjnych oraz poważne braki materiałów budowlanych i innych. Równocześnie władze stawiały sobie pomniki: „Bojownikom o Wolność i Demokrację” oraz „Poległym o utrwalanie Władzy Ludowej”.

Urodziny w mieście

Oddanie do użytku w roku 1986 kotłowni rejonowej pozwoliło na dalszą rozbudowę osiedli mieszkaniowych. Również w tym roku, po remoncie kapitalnym przychodni zdrowia, otworzono znowu izbę porodową. Od tego czasu dzieci z Darłowa i ziemi darłowskiej mogły się rodzić w swoim rodzinnym mieście.

Rok 1988 przyniósł, po 18 latach remontu i konserwacji, oddanie dla potrzeb zwiedzających muzeum Zamku Książąt Pomorskich. Rok później, gdy naczelnikiem miasta był Wiesław Szafraniec, po 11 latach projektowania i budowy, przekazano do eksploatacji rozsuwany most im. Kapitana Witolda Huberta, łączący Darłówek Wschodnie z Zachodnim. Koszt eksploatacji promów kursujących z jednego na drugi brzeg Wieprzy przez 11 lat wielokrotnie przekroczył wartość nowego mostu.

Wiatr odnowy

Przygotowując się do wyborów do Sejmu i Senatu 24 kwietnia 1989 powołano w Darłowie Komitet Obywatelski „Solidarność”. Założycielami byli m.in. Jerzy Flakiewicz, Aldona Gowin, Janina i Zbysław Górecki, Ludwik Kisielewski, Cezary i Zbigniew Łazarewicz, Marek Łuba. Wstępna lokalizacja elektrowni atomowej w pobliskiej miejscowości Kopań wywołała sprzeciw społeczeństwa Darłowa. Na tym proteście wyrosło stowarzyszenie Ekologicznego Klubu Obywatelskiego „Czuwanie”, któremu przewodniczy Jadwiga Czarnołęska-Gosiewska. W demonstracjach przeciwko elektrowni atomowej w pobliżu Darłówka uczestniczyło setki osób. W podziemiu studenci i licealiści na czele z Arkadiuszem Klimowiczem i Cezarym Łazarewiczem redagowali i wydawali czasopismo „Ucho”. Przedstawiciele kościoła długo starali się o zwrot kaplicy Św. Gertrudy. Po wyrażeniu zgody przez MG Radę Narodową w 1988 przejęcie świątyni nastąpiło pod koniec 1989. Erygowanie parafii przez biskupa diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej odbyło się 26 lipca 1990, a konsekracja kościoła 10 sierpnia 1997.

L. WALKIEWICZ

Na pierwszym planie Przemysław Gosiewski

1954

- Rozpoczęła skup i przetwórstwo miejscowa Spółdzielnia Mleczarska.

1955

- Rozpoczęła produkcję Spółdzielnia Ozdób Choinkowych.

1956

7 września

- Inauguracja pierwszego roku szkolnego – 1956/1957 – w nowym budynku szkolnym przy ulicy Chopina 4 w Darłowie. Pierwszym dyrektorem został Andrzej Gustaw Cichocki. Utworzono Liceum Ogólnokształcące, a w 10 rocznicę istnienia nadano mu imię St. Żeromskiego.

9-11 grudnia

- Odbudowa struktur ZHP przy udziale odsuniętych w 1948 r. harcmistrzów.

1957

15 września

- Założono Spółdzielnię Pracy Rybołówstwa Morskiego „Ławica”, położoną w DarłóWKu. Pierwszym prezesem został Hieronim Fiodorow.

1958

2 lutego

- Wybrano w Darłowie 30 radnych MRN. Przez dwie pełne kadencje rady 1958-1961 i 1961-1965 i znaczną część trzeciej w latach 1965-1968 pełnił funkcję przewodniczącego Prezydium MRN w Darłowie Teofil Benkowski.

1961

9 maja

- Odślonięto w narożu ulic Żeromskiego i al. Wojska Polskiego Pomnik Zwycięstwa dłuta Wiktora Tołkina.

1962

- Utworzono 28 eskadrę ratownictwa morskiego, przekształconą w dywizjon w 1995 r.

1963

- Przekroczenie przedwojennego stanu zaludnienia miasta. Darłowo liczy 9888 mieszkańców.

1964

13 października

- Założenie w Darłowie pierwszej w powiecie Spółdzielni Mieszkaniowej „Bałtyk”.

16 czerwca

- Pożar i spalanie dużego młyna zamkowego.

1965

1 września

- Likwidacja jedenastolatki. Powstało 4-letnie Liceum Ogólnokształcące (dyrektorem został Zbigniew Stańczak) i 7-klasowa Szkoła Podstawowa Nr 2.
- Wybudowanie Szkoły Podstawowej nr 3 im. Żołnierza WOP – „Szkoły Tysiąclecia”.

1966

październik

- Literat Zbysław Górecki założył Darłowski Klub Koszalińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, który skupiał środowisko inteligenckie.

6 listopada

- Uroczyste otwarcie Szkoły Pomnika Tysiąclecia Państwa Polskiego w DarłóWKu.

1969

12 czerwca

Po wyborach do sejmiku i rad narodowych, jakie miały miejsce 1 czerwca przewodniczącym prezydium MRN w Darłowie został Bernard Netkowski.

1 wrzesień

Utworzono dwuletnią Zasadniczą Szkołę Rolniczą o kierunkach: ogólnorolniczym, ogrodniczym i hodowlanym. Dyrektorem szkoły został Zbigniew Stańczyk.

1970

Obchodzone 700-lecie założenia miasta.
Rozpoczęto budowę osiedla Wyspiańskiego (pięć bloków, łącznie dla 625 rodzin).

1971

Utworzenie filii Północnych Zakładów Obuwia „Alka” w Słupsku Zakład w Darłowie.
Rozpoczęcie kapitalnego remontu i rewaloryzacji Zamku Książąt Pomorskich Przedsiębiorstwo Konserwacji Zabytków Szczecin.

26 kwietnia

W stan likwidacji postawiono Robotniczą Spółdzielnię Stolarzy im. L. Waryńskiego. W okresie późniejszym w 1981 r. Fabryka Mebli stała się zakładem nr 3 Koszalińskiej Fabryki Mebli.

1972

We wrześniu powołano Technikum Rybołówstwa Morskiego.

13 grudnia

Wybudowanie i uruchomienie w Darłowie Nowej Odlewni Żeliwa pod kierownictwem Leszka Walkiewicza, produkującej 3600 ton odlewów rocznie.

29 grudnia

Przewodniczącym Prezydium MRN w Darłowie został Kazimierz Jaracz.

1973

3 marca

Erygowano w Darłowie klasztor franciszkanów

9 grudnia

W oparciu o nowe zasady wybrano do MRN w Darłowie 40 radnych.

1974

W styczniu przewodniczącym MRN w Darłowie wybrano Mariana Strzeciwiłkę, a naczelnikiem Kazimierza Jaracza, którego na następnej sesji zastąpił Jan Zwierzchowski. Wówczas funkcję przewodniczącego rady łączył z I sekretarzem KMPZPR.

1973–1974

Wybudowano halę sportową, boiska i bieżnię dla Szkoły Rybołówstwa Morskiego.

1974–1975

Odnowienie elewacji kamienic na rynku i wzdłuż ul. Powstańców Warszawskich.

1 wrzesień

ZSR przemianowano na ogrodniczą ZSO, która działała do 1976 r.

1974–1976

Przeprowadzono pod nadzorem Zb. Drywy prace przywracające gotycki charakter kościołowi Mariackiemu.

1975

Przeniesiono sarkofagi dwóch książniczek i króla Eryka z niszy za ołtarzem do kaplicy przy wieży.

Darłowo w III RP

Zmiany ustrojowe

Pierwsze demokratyczne wybory, jakie odbyły się 27 maja 1990 do rad I kadencji samorządu terytorialnego wygrali w Darłowie kandydaci Komitetu Wyborczego „Solidarność”. Wylonili oni ze swojego grona burmistrza Andrzeja Lewandowskiego. Przewodniczącym Rady Miejskiej został Ireneusz Owsiany. Nowa rada uczyla się samodzielnie rządzić i przecierała szlaki samorządności. Na wstępie opracowano Statut Miasta i Gminy Darłowo. Ta wspólnota samorządowa obejmowała obszar 28.975,7 ha, w tym 2020 ha miasto. Granicami obszaru był brzeg Bałtyku i wsie: Głęznów, Wiekowice, Słowino, Stary Jarosław, Kowalewiczki, Sulimice, Barzowice, Wicie. Uchwałą RMiG utworzono 5 osiedli miejskich, 27 sołectw i 1 sołectwo miejskie. Był to okres, kiedy uczono się samodzielnego gospodarowania majątkiem gminy.

Podział na miasto i gminę

Po wspólnym okresie funkcjonowania od roku 1982 administracji dla miasta i gminy Darłowo 1 lipca 1991, na wniosek radnych gminy, doszło do rozdzielenia miasta i gminy. Tworzyły się nowe niezależne partie, związki i stowarzyszenia. Zrzeszać zaczęli się również bezrobotni. W sierpniu 1991 zarejestrowano Pomorskie Stowarzyszenie Bezrobotnych-Bezdomnych i Osób Niepełnosprawnych w Darłowie. Szefował mu Józef Karasiński. W tym samym czasie zorganizowano Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona” kierowany przez Andrzeja Leppera, który następnie przekształcił się w partię polityczną o tej samej nazwie.

Darłowski samorząd powołał: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Sportu i Rekreacji, MPGK i MZBK, wydziały oświaty, gospodarki komunalnej, finansów itd. W 1991 zaprzestano kolejowych przewozów pasażerskich, z uwagi na złą jakość torów.

Zmiany gospodarcze

Przemianom ustrojowym towarzyszyły reformy gospodarcze. Likwidacja Państwowych Gospodarstw Rolnych i zmniejszenie zapotrzebowania na maszyny rolnicze oraz wysokie oprocentowanie kredytów doprowadziły wiele firm do upadłości, co spowodowało gwałtowny wzrost bezrobocia. W wyniku upadku firm, ok. 3.000 osób straciło w Darłowie pracę. Próby prywatyzacji części darłowskich przedsiębiorstw państwowych i tworzenie spółek nie dały spodziewanych rezultatów.

Począwszy od roku 1990 do chwili obecnej Darłowo przeżyło prawdziwą metamorfozę. Zmieniły się nie tylko władze, ale również cała gospodarka i ekonomia. Wiele przedsiębiorstw państwowych jak np. Fabryka Maszyn Rolniczych, Fabryka Mebli, PP i UR „Kuter”, SUR upadły, a w ich miejsce powstały nowe firmy prywatne. Z Fabryki Maszyn Rolniczych wyłoniły się dwie spółki: „Odlewnik”, zajmujący się produkcją odlewów i „Farmet” produkujący ma-

szyny rolnicze. Niewielkie zapotrzebowanie na maszyny rolnicze spowodowało upadek „Farmetu”. Odlewnię żeliwa kupiła koszalińska wytwórnia samochodowych bębnow hamulcowych „Kometa”, która po kilku latach również ogłosiła upadłość. Po upadku produkującej cholewki „Alki” przez kilka lat produkowały obuwie firma Darbut oraz Ecwind. Oddział koszalińskiej fabryki mebli kupili Belgowie i obecnie produkują tam meble z litego drewna.

Ustawą z 29 grudnia 1989

Sejm PRL dokonał zmian w Konstytucji zmieniając nazwę państwa i centralnych urzędów państwowych. Zmiana ta formalnie zakończyła istnienie PRL. Państwu Polskiemu przywrócono nazwę Rzeczpospolita Polska i godło orła w koronie. To wydarzenie symbolicznie zapoczątkowało powstanie III RP. 30 stycznia 1990 przestała istnieć PZPR. Rok 1990 przyniósł demokratyczną reformę władz samorządowych. Przywrócono społecznościom lokalnym samorządy i wpływ na rozwój i funkcjonowanie miast i gmin.

Spółdzielnia Ozdób Choinkowych przekształciła się w spółkę ALOZ, ale i ta upadła. Sprzedane przez syndyka stocznia remontowa kutrów i sieciarnia po modernizacji przetrwały trudne czasy i działają do dziś, ale w prywatnych rekach. W zamian powstało wiele nowych firm i spółek jak np. Stocznia Remontowa M&W, Przetwórnia ryb i hurtownia „Pirs”, Lilia International, sieciarnia Baltic Net, wytwórnia lodu, dwa tartaki. Na początku lat 90. wzniesiono kościół p.w. Św. Maksymiliana Kolbego oraz utworzono parafię p.w. Św. Gertrudy.

Samorządne decyzje

W trakcie I kadencji samorząd wsparł budowę stacji redukcji gazu partycypując w kosztach jej budowy wspólnie z Zakładem Gazowniczym i Społecznym Komitetem Gazyfikacji Darłowa. Na wniosek RM złożony w Rejonowej Komendzie Policji w Koszalinie w Darłowie utworzono

Posterunek Policji Lokalnej. Poważnie zastanawiano się nad budową w Darłowie międzynarodowego campingu oraz nad powierzeniem niemieckiej firmie architektonicznej Gerda Stele w zamian za przejęcie atrakcyjnych nieruchomości, opracowanie projektu rozwoju Darłowa. Przemyslaną decyzją rady było utworzenie Straży Miejskiej, którą powołano 9 marca 1993, początkowo liczyła ona pięciu strażników. Dobrze się stało, że radni przekazali Polskiemu Komitetowi Pomocy Społecznej budynek położony przy ul. Wieniawskiego 13 a. Tam dzięki zaangażowaniu zarządu PKPS z Henrykiem Modzelewskim i Jerzym Łopuskim na czele urządzono Dom Seniora ze stołówką. Oddano je do użytku 29 maja 1993. Tam też mają swoje siedziby kombataneci, inwalidzi wojenni i niewidomi.

W pierwszej kadencji samorządu, 30 marca 1993, miasto przystąpiło do Związku Miast i Gmin Morskich.

Bez konsultacji z mieszkańcami Darłowa, a właściwie wbrew ich woli, radni w 1993 podjęli uchwałę o przynależności miasta do powiatu sławieńskiego. Jednak pod naciskiem mieszkańców radni uchylili tę uchwałę i opowiedzieli się za przynależnością do powiatu koszalińskiego.

Drogowskazy rozwoju

Na wstępie II kadencji radni opracowali Zaśady Polityki Lokalnej Darłowa na lata 1994–1998. Głównym założeniem tej polityki było przeznaczać na inwestycje miejskie co najmniej 30 procent budżetu Darłowa. Ze wszystkich pilnych potrzeb za najważniejszą uznano budowę oczysz-

Ilość podmiotów gospodarczych

w Darłowie wzrosła z 1180 do 1510. Ilość bezrobotnych spadła z 2603 do 1292 i wskaźnik bezrobocia obniżył się z 28 proc. do 14 proc.

Radni i władze miasta z okresu: I, II i III kadencji samorządu z lat 1990-2002

czalni ścieków, bez której Darłowo nie miało szans na rozwój. Już w pierwszych miesiącach podjęto decyzję o budowie domu komunalnego przy ul. Karłowicza 4. W listopadzie 1996 budynek z 38 mieszkaniami oddano do użytku. Przez dwa lata z rządu w 1995 i 1996 Darłowo znalazło się na pierwszym miejscu w województwie koszalińskim w wydatkach inwestycyjnych na jednego mieszkańca.

Miasto się zmienia

Inwestycje realizowano dzięki dotacjom, zwiększeniu sprzedaży mienia komunalnego oraz preferencyjnym kredytom. Budowa nowoczesnej oczyszczalni ścieków ruszyła w listopadzie 1997. Równocześnie przystąpiono do budowy kanalizacji sanitarnej. W tym okresie położono nowe nawierzchnie na 15 ulicach i 16 chodnikach, zmieniano oświetlenie, wykonano instalację sanitarną i deszczową na osiedlu Karłowicza, wymieniano rurociągi ciepłe na nowe preizolowane, zlikwidowano nieekonomiczną kotłownię wojskową oraz remontowano budynki komunalne. Gruntownie wyremontowano nieczynne kino. Dla bezrobotnych rozpoczynających samodzielną działalność gospodarza RM uchwaliła ulgi podatkowe.

W LO i SP nr 1 utworzono dwie nowoczesne pracownie komputerowe. Uroczyscie obchodzono 600-lecie koronacji Eryka Pomorskiego na władcę zjednoczonej Skandynawii. Wówczas uchwałą RM nadano nazwę Królewskie Miasto Darłowo i rozpoczęło bicie miedzianych i srebrnych denarów Eryka. O tych faktach informowały media w kraju i zagranicą. W radiu Darłowo od 1995 r. nadawano informacje o pracach RM i Zarządu Miasta. Podczas kadencji nasze miasto odwiedzili m.in. Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski, Honorowy Obywatel Darłowa prymas kardynał Józef Glemp, nuncjusz apostolski, ambasador Mongolii.

W okresie pierwszych kilkunastu lat samorządności zbudowano

oczyszczalnię ścieków i kanalizację sanitarną, terminal odpraw granicznych, co umożliwiło uruchomienie żeglugi pasażerskiej do Nexa, skomunalizowano port, postawiono duży budynek komunalny i cztery budynki socjalne, spowodowano wymianę torów kolejowych i wznowienie komunikacji kolejowej, powołano Straż Miejską, zmodernizowano i wybudowano wraz z oświetleniem ponad 30. ulic, wybudowano ekologiczny system ciepłowniczy dla dużej części miasta, oraz przeprowadzono rewitalizację sporej części starówki.

Darłowo z dniem 1 stycznia 1999 włączono do powiatu w Sławnie i województwa zachodniopomorskiego.

W roku 1993 Zespół Szkół Rybołówstwa Morskiego przekształcono w Zespół Szkół Morskich. Od tego czasu ZSM zarządza samorząd powiatowy. W 2000 szkoła morska zdobyła certyfikat Zarządzania Jakością – ISO 9001. W tym samym roku miasto przejęło port i powierzyło gospodarowanie nim Zarządowi Portu Morskiego Darłowo spółce z o.o.

Wybieram... Klimowicza

Od 2002 r. w miastach dokonuje się wyborów burmistrzów i wójtów w bezpośrednich wyborach, a nie jak wcześniej, gdy wybierały ich rady. Od tego czasu do chwili obecnej burmistrzem Darłowa jest Arkadiusz Klimowicz. Przewodniczącym Rady Miejskiej od września 2004 do listopada 2014 był Zbigniew Grosz. W tym czasie z dniem 1 maja 2004 Polska weszła do Unii Europejskiej. Z inicjatywy Arkadiusza Klimowicza burmistrza Darłowa utworzono w Urzędzie Miejskim w Darłowie Referat Integracji Europejskiej i Inwestycji, który realizuje pomysły ojca miasta, opracowuje wysoko notowane dobre projekty, które otrzymują dofinansowanie do wielu inwestycji ze środków unijnych.

W ostatnich latach najwięcej, bo kilkadziesiąt milionów przeznaczono na budowę dróg, nabrzeży i infrastruktury portowej. Prawie tyle samo poszło na budowę i modernizację dróg, chodników, ścieżek rowerowych i oświetlenia. Ponad milion euro miasto wydało na docieplenie i modernizację samorządowych placówek oświatowych. Wszystkie szkoły i osiedle Wyspiańskiego, mają „Orliki” lub nowoczesne boiska wielofunkcyjne, a MKS „Darłovia” ma boisko ze sztuczną trawą. Niedawno Zespół Szkół im. S. Żeromskiego otrzymał nowoczesną halę sportową z widownią, do której dochodził się łącznikiem. W listopadzie 2007 położono 6 km nowej magistrali

gazowej średniego ciśnienia z Darłowa do wschodniego Darłówka.

Zgodnie z realizowaną strategią rozwoju miasta nastąpił gwałtowny rozwój funkcji turystycznych szczególnie w Darłównie. Powstał tam prywatny park wodny z podgrzewaną morską wodą, kilka czterogwiazdkowych hoteli jak np.: „Apollo”, „Lidia”, „Plaza” oraz w Darłowie „Gościniec Zamkowy”. Równają w górę modernizowane i rozbudowywane ośrodki wczasowo – kolonijne: „Róża Wiatrów”, „Gniewko”, „Dianola” oraz dziesiątki nowoczesnych pensjonatów.

Komunalizacja portu

Efekty przyniosła komunalizacja portu, która pozwoliła na modernizację jego infrastruktury, prowadzenie żeglugi przybrzeżnej i pasażerskiej na Bornholm, budowę i uruchomienie portu jachtowego i wędkarskich rejsów morskich. W styczniu 2008 oddano do użytku Stację Ratownictwa Morskiego SAR. Nowy terminal przeładunkowy w porcie wewnętrznym wybudowała w 2009 Morska Agencja Gdynia. Zakup

Od roku 1999

miasto ma swój hejnał odtwarzany w południe na rynku. W latach 2000 – 2001 Darłowo znalazło się w „Złotej Setce Samorządów”, a w roku 2004 Darłówek uznano za „Odkrycie Sezonu”. Darłowskie plaże zajęły drugie po Sopocie miejsce w Polsce.

elewatorów zbożowych przez rodzinną firmę Dydynów LECH POL i utworzenie drugiej firmy AgroPort rozwiązały problem skupu zbóż i zwiększyły przeładunki w darłowskim porcie. Usytuowany przy nabrzeżach Gdynskim i Szczecińskim w porcie wewnętrznym Darłowo AgroPort posiada własne place składowe o powierzchni ok 12000 m kw. oraz magazyny płaskie i piętrowe o łącznej pojemności do

Nadanie imienia St. Dulewicza Miejskiemu Gimnazjum (na zdjęciu burmistrz i wnuk patrona)

10,5 tys. ton, co umożliwia mu roczne przeładunki rzędu 150 tys. ton.

W roku 2011 rybacy i przetwórcy skupieni w Darłowskiej Grupie Producentów Ryb i Armatorów Łodzi Rybackich przejęli wybudowane przez samorząd Lokalne Centrum Pierwszej Sprzedaży Ryb przy ul. Kotwicznej w Darłowie, które spełnia wymogi Unii Europejskiej. Oprócz pełnego asortymentu ryb można u nich zamówić darłowski specjał: kiełbasę i kabanosy z łososia.

W okresie, gdy weszliśmy do UE i gdy Żegluga Gdańska wycofała się z organizacji rejsów z Darłowa na Bornholm dawny Terminal przejęty od wojewody przemianowano na Terminal Sztuki. Od 3 sierpnia 2011, jako placówka kultury podlega Darłowskiemu Ośrodkowi Kultury dobrze służy mieszkańcom miasta i turystom.

● W czerwcu w ramach reformy administracji miasto Darłowo i gmina Darłowo z zostały podporządkowane województwie koszalińskiemu.

1976

- Wybudowano i uruchomiono w PP i UR „Kuter” halę przetwórstwa rybnego, wyposażoną w nowoczesne linie produkcyjne.
- Od tego roku organizowano w maju obchody „Dni Darłowa”.

1977

20 stycznia

- Z udziałem władz miasta podniesiono banderę na kutrze rakietowym ORP „Darłowo”.

- Rozebrano i przetransportowano zwodzony most z Darłówka do powstającego muzeum drogownictwa w Kragu.

- Powołano dekanat Darłowo, który obejmował parafie: Darłowo, Jeżyce, Dobiesław, Łącko, Postomino, Sieciemin, Stary Jarosław, Stary Kraków.

1978

8 lutego

- Po kolejnych wyborach do rad narodowych w Darłowie wybrano 50 radnych. Funkcję przewodniczącego powierzono Franciszkowi Dąbrowskiemu a naczelnikiem miasta Darłowa został Józef Hryckowian.

- Utworzono Harcerski Klub Morski. Oprócz 15 żaglówek śródlądowych miał dwa jachty pełnomorskie s/y „Kot Morski” i s/y „Modraczek II”.
- Uruchomiono żłobek osiedlowy „Ptyś”.

1978-1980

- W ramach budownictwa wielorodzinnego oddano do użytku przy ul.: Wyspiańskiego – 175 mieszkań, Moniuszki – 65 i Królowej Jadwigi – 120 mieszkań.

1979

- Inauguracja Festiwalu Organowych w kościele Mariackim.

czerwiec

- W Ośrodku Lecznico-Wypoczynkowym „Wistyl” w Darłównie przy ul. Słowiańskiej 24, rozpoczęto 3 grudnia leczenie sanatoryjne górnych dróg oddechowych u matek i dzieci.

1980

- Oddano do użytku pawilon pogotowia ratunkowego.

1 września

- Szkoła Podstawowa Nr 1 otrzymała na 35-lecie istnienia imię Jana Kochanowskiego.

listopad

- W odlewni żeliwa FMR wybuchł strajk kierowany przez NSZZ Solidarność. Żądano podwyżki płac.

1981

- W Darłowie do Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” należało 4500 członków.

17 luty

- Biskup koszaliński swoim dekretem ustanowił w Darłównie niezależny wikariat pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego. Tego samego dnia erygowano tam klasztor. Gwardianem i proboszczem został o. Stanisław Kotulski.

7 marca

- Utworzono Międzyzakładową Komisję Kordynacyjną Solidarności. Wkrótce jej przewodniczącym wybrano Krzysztofa Szalińskiego.

kwiecień

- Budowa fabryki lodu, uruchomionej w 1982 r.

30 czerwca

● Przewodniczącym MRN w Darłowie został Jerzy Surowiec.

13 grudnia

● Wprowadzono stan wojenny, zdelegalizowano NSZZ Solidarność i wkrótce utworzono w ośrodku wczasowym Gniewko Ośrodek dla internowanych.

1982**24 czerwca**

● Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie powołano wspólną radę narodową dla miasta i gminy Darłowo.

1 lipca

● Zakończono budowę magistrali wodociągowej, doprowadzono nowe linie energetyczne i gaz ziemny do Darłowa.

21 lipca

● Utworzono Spółdzielnię Budownictwa Indywidualnego „Cztery Kąty”, która rozpoczęła budownictwo indywidualne na starówce.

11 października

● Została utworzona franciszkańska Parafia św. Maksymiliana Marii Kolbego w Darłównu.

31 grudnia

● Zawieszono stan wojenny. Zwolniono większość internowanych.

1983**styczeń**

● „Agromet” Fabryka Maszyn Rolniczych oddzieliła się od przedsiębiorstwa FMR w Słupsku.

wrzesień

● Ukazał się pierwszy numer „Gońca Darłowskiego”. Był to organ ZM-GM Związku Młodzieży Socjalistycznej. Począwszy od nr 3 „Goniec Darłowski” wydawany był przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej, jako niezależne pismo.

3 grudnia

● Prezes PKPS Henryk Modzelewski otworzył Klub Seniora w Darłowie.

● Rozpoczęto wymianę miejskiej sieci gazowej na dostosowaną do przesyłania gazu ziemnego. Prace zakończono w 1989 r.

1984**26 stycznia**

● Naczelnikiem miasta został Zygmunt Arłukowicz.

17 czerwca

● Wybudowano pierwszą oczyszczalnię ścieków typu „Bioblok” dla osiedla Królowej Jadwigi.

● We wrześniu ukazała się gazeta jednodniówka „Zapiski Darłowskie” wydana staraniem Darłowskiego Klubu KTSK.

1985**25 września**

● Przewodniczącym MRN został Ryszard Mroziński.

● Darłowo zamieszkiwało 14.270, a gminę Darłowo – 7962 osób.

13 października

● Posłem na sejm został Jerzy Surowiec, członek Stronnictwa Demokratycznego – dyrektor PP i UR „Kuter”.

1986

● Zakończono remont Przychodni Zdrowia i utworzono Izbę Porodową.

● W Spółdzielni Mleczarskiej uruchomiono produkcję jogurtu i kefiru.

● Wybudowano i uruchomiono węglową kółtownię rejonową przy ul. F. Chopina.

Miliony na inwestycje morskie

Darłowski samorząd w dalszym ciągu kładzie duży nacisk na rozwój portu. Przy starym basenie rybackim zbudowano budynek socjalny dla rybaków, w którym obecnie znajduje się Zarząd Portu Morskiego Darłowo. Budowa żeglarskiej Mariny potroiła liczbę jachtów morskich zawijających do Darłowa i umożliwiła organizację regat żeglarskich. Przedłużono Nabrzeże Słupskie o 120 m kosztem 7,4 mln zł oraz zbudowano nowy basen rybacki kosztem 13,3 mln zł.

Inwestycje samorządowe wspiera Urząd Morski w Słupsku, którym kieruje Tomasz Bobin. Budowa i modernizacja Nabrzeży Skarpowego i Parkowego, kosztem ponad 30 mln zł mocno umiejscowiły Darłowo w XXI wieku.

W czerwcu 2014

począwszy od wschodniego falochronu brzegowego na długości 8,1 km, aż za Mierzeją Kopań w ramach Projektu „Ochrona brzegów morskich na wschód od portu Darłowo”, kosztem 93,2 mln zł zakończono przebudowę zespołu kamiennych progów podwodnych, wykonano narzuty kamienne na starym odcinku wału po stronie odmorskiej oraz strony odlądowej a także przeprowadzono wymianę ostróg brzegowych. Ponadto wybudowano nowy odcinek wału przeciwsztormowego na odcinku od przetoki jeziora Kopań w kierunku miejscowości Wicie. To była największa inwestycja w historii powojennej Polski, jeżeli chodzi o ochronę brzegów morskich. łącznie z innymi, drobniejszymi pracami, koszt inwestycji wyniósł ponad 100 mln złotych.

Wzorowa współpraca darłowskiego samorządu z Urzędami Marszałkowskim i Wojewódzkim zapoczątkowały budowę nowego mostu i szeregiem innych inwestycji. Już w roku 2015 wybudowano drugi dojazd do basenu rybackiego od ul. Wilków Morskich i obecnie rozbudowywana jest infrastruktura składowo – magazynowa i socjalna przy nowym basenie rybackim.

Port Jachtowy w Darłowie

W ślad za poprawą infrastruktury portowej zwiększają się przeładunki towarów. W roku 2010 obsłużono w darłowskim porcie 29 statków i przeładowano 44 tysiące ton towarów. W roku 2011 w porcie handlowym Darłowo przeładowano dawno nienotowaną ilość – 71,3 tys. ton towarów, nie licząc ryb morskich. Zawinęło do Darłowa 50 statków kilkunastu bander świata. Rok później do portu w Darłowie wpłynęło 113 statków handlowych, a przeładunki towarów zbliżyły się do 200 tysięcy ton. Obydwie te liczby to rekordy Portu Morskiego w Darłowie. W 2013 zanotowaliśmy spadek przeładunków.

Port – oczko w głowie

Przebudowy i modernizacje umożliwiły pogłębienie toru wodnego dla statków handlowych i co za tym idzie zawijanie statków handlowych o większej nośności. Port w Darłowie jest

oczkiem w głowie darłowskiego samorządu – podkreślał wielokrotnie Arkadiusz Klimowicz burmistrz miasta Darłowo.

Jednocześnie ze wzrostem przeładunków modernizowana i rozwijana jest infrastruktura portowa i drogi dojazdowe do portu. W końcu stycznia 2013 oddano do użytku ulicę Nadmorską zbudowaną na wale przeciwpowodziowym kosztem prawie 9 mln zł, która skróciła i ułatwiła dojazd do portu rybackiego w Darłowie.

Tego samego roku we wrześniu Darłowski Ośrodek Kultury im. Leopolda Tyrmanda otrzymał od samorządu do swej dyspozycji budynek po byłym przedszkolu położony przy ulicy M. C. Skłodowskiej nr 44.

Kończy się budowa obwodnicy miejskiej przechodzącej przez nowy most na Wieprzy. Znacznie poprawiła się infrastruktura turystyczna.

Moda na Darłowo

Przemysłane działania promocyjne i ogromne inwestycje komunalne porządkujące przestrzeń publiczną spowodowały, że turystów z roku na rok przyjeżdża więcej. Można mówić nawet o potęgającej się modzie na Darłowo. Świadczy o tym także zainteresowanie zagranicznych deweloperów. Niedawno belgijska spółka POC rozpoczęła w Darłównu Zachodnim budowę apartamentów. W rejonie awanportu wybuduje apartamentowce, marinę, promenadę i podziemny parking. Nowoczesny apartamentowiec powstaje również koło latarni morskiej. Do modernizacji obszarów rybackich włączyła się utworzona Darłowska Lokalna Grupa Rybacka w Dorzeczu Wieprzy, Grabowej i Unieści, która swoimi dotacjami wspiera darłowskich i regionalnych przedsiębiorców.

Strefa biznesu

Rządowa decyzja z 13 stycznia 2015 o rozszerzeniu Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o podstrefę w Darłowie ukoronowała trzyletnie starania darłowskiego samorządu. Podstrefa będzie miała do wykorzystania blisko 19 hektarów terenów pod inwestycje. Znajdują się one w trzech kompleksach.

Darłowska podstrefa ekonomiczna będzie jednym z głównych narzędzi do ponownego uprzemysłowienia miasta, czyli reindustrializacji. Zanim jednak pojawią się inwestorzy, samorząd ma do wykonania ogromną pracę. Strefę trzeba, bowiem uzbroić technicznie, a więc wybudować drogi dojazdowe, doprowadzić media. Darłowska podstrefa ekonomiczna działać ma co najmniej do 2026 roku.

Utworzenie darłowskiej podstrefy ekonomicznej przyczyni się niewątpliwie do stworzenia nowych miejsc w Darłowie i regionie.

LESZEK WALKIEWICZ

W nowe, ósme stulecie od momentu II lokacji, Darłowo wchodzi z wielkimi planami i dobrymi perspektywami.

Podpisywanie aktu erekcyjnego budowy oczyszczalni ścieków. Na pierwszym planie Eugeniusz Trzpis i Jerzy Buziałkowski

Patroni darłowskich ulic, rond i mostów

ZBYSŁAW GÓRECKI (1926-1991) FILAR KULTURY I LITERATURY

Zbysław Górecki literat, prawnik, publicysta, animator kultury, urodził się 6 kwietnia 1926 w rodzinie nauczycielskiej w Ostrówkach, w województwie nowogrodzkim. Dziadek Paweł Górecki i ojciec Zygmunt byli legionistami Józefa Piłsudskiego, walczyli w roku 1920 z bolszewikami w obronie Ojczyzny. W czasie nauki w gimnazjum należał do harcerstwa i Związku Strzeleckiego.

Uciekając przed aresztowaniem przez NKWD w 1940 r. wraz z rodziną znalazł schronienie na Ziemi Kieleckiej. Tam nauczał dzieci i redagował nielegalną patriotyczną gazetkę.

Świadectwo dojrzałości otrzymał 24 czerwca 1947 w Zabrzu. Dyplom magistra praw Uniwersytetu Wrocławskiego otrzymał 27 września 1951. Od roku 1953 pracował jako radca prawny w Przedsiębiorstwie Połowów i Usług Rybackich „Kuter” w Darłowie i jednocześnie w Fabryce Zapalek w Sianowie. Po ślubie z Janiną z domu Kamyszek w marcu 1956 przenosi się razem z rodziną do Darłowa i zamieszkuje w domu przy ulicy Ogrodowej nr 6. Z żoną Niną miał dwie córki Grażynę i Ewę.

W Darłowie oprócz radcostwa w Kutrze, był również okresowo radcą prawnym: w Fabryce Pieców (późniejszy Famarol), w PGKiM, POHZ oraz w Spółdzielni Pracy Rybołówstwa Morskiego „Ławica”.

Debiut literacki Zbysława Góreckiego był od razu dużego formatu. Dwudziestokilkuletni młodzienc w roku 1953 w ogólnopolskim konkursie literackim, w którym startowało 150 autorów, za swą powieść dla młodzieży „Ekspedycja” otrzymał drugą nagrodę. Oficyna „Nasza Księgarnia” wydała ją drukiem w dwa lata później. Powieść tę drukowano również w odcinkach w czasopiśmie „Świat Młodych”. Na przestrzeni kilkunastu lat publikuje kolejne powieści („Przygoda nad Rio Negro”, „Żelazna ściana”, „Delta powraca na Ziemię”). Szóstą książkę p.t. „Jedzie klekocząc pod górę”, będącą rodzajem zapisków z działalności społecznej pisarza wydało Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w 1981.

Po polskim październiku w 1957 Zbysław założył w Darłowie Klub Młodej Inteligencji. Po likwidacji Klubu Młodej Inteligencji w 1959 założył Klub Żeglarski, a następnie Koło Esperantystów. Był również założycielem grupy literackiej „Meduza” oraz pierwszym prezesem Koszalińskiego Klubu Literackiego. W 1966 Zbysław założył Darłowski Klub Koszalińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, który stał się namiastką Klubu Inteligencji.

Do Związku Literatów Polskich został przyjęty w roku 1971. Na jego legitymacji widnieje podpis ówczesnego prezesa ZLP Jarosława Iwaszkiewicza. W latach 1971-1974 był prezesem Oddziału Koszalińskiego Związku Literatów Polskich. Należał do niego jedynie do momentu ogłoszenia stanu wojennego w Polsce. Wówczas wystąpił z ZLP.

Był w pełnym tego słowa znaczeniu opozycjonistą w stosunku do władz PRL. Nie brał udziału w głosowaniach, nie chodził na akademie i pochody, zamiast tego czcił rocznicę Odzyskania Niepodległości 11 listopada i rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Protestował przeciwko fałszowaniu historii Polski.

Ten prozaik, eseista, publicysta i działacz spo-

łeczny wielkiej miary swoją pracą i działalnością nadawał rytm duchowy naszemu miastu.

Zbysław Górecki był inicjatorem i współorganizatorem batalii o utrzymanie darłowskiego Liceum w 1970 r. Władze wobec zdecydowanej postawy społeczeństwa zmuszone były wycofać się z chybionej decyzji.

Równocześnie z działalnością pisarską zajmował się publicystyką i działalnością społeczną. Artykuły zamieszczał na łamach: „Głosu Koszalińskiego”, „Pobrzeża” i w prasie centralnej.

Warto przypomnieć również działalność wydawniczo-publicystyczną Zbysława Góreckiego. W roku 1984 i 1989 wydał jednodniówki p.t. „Zapiski Darłowskie”, a następnie wydrukował kilkanaście numerów miesięcznika pod tym samym tytułem, które wysyłał swoim prenumeratorom. Ponadto uczestniczył w redagowaniu i pisał artykuły do „Gońca Darłowskiego” i opozycyjnej „Gazety Darłowskiej”, której redaktorem był Arkadiusz Klimowicz – obecny burmistrz Darłowa. Górecki był prekursorem wydawania prasy lokalnej na Pomorzu.

Wiele podróżował, w tym m.in. po Indiach, Uzbekistanie, Egipcie, Gruzji, Turcji, Włoszech, Malcie, Francji, Hiszpanii, ZSSR. Podróże dokumentował w listach oraz fotografował i kręcił filmy.

Zmarł nagle 2 grudnia 1991 w Zamku Książąt Pomorskich w czasie zakładania Fundacji Rozwoju Ziemi Darłowskiej, tuż po swojej wypowiedzi na temat kondycji polskiej i darłowskiej kultury w nowych realiach III RP.

Po śmierci pisarza Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej ufundowało i odsłoniło na domu literata, który był salonem literackim, tablicę upamiętniającą jego życie i twórczość. W 2003 r. Darłowski Klub KTSK wydał jego siódmą książkę pt. „Piękna Księżna”. Dwa lata później TPZD wydało jego książkę pt. „Król i Wojewoda”, za którą otrzymał on nagrodę w koszalińskim konkursie literackim.

Całe swoje życie przeżył godnie. Honor i Ojczyzna – to jego dewiza życiowa.

Za jego działalność literacką i społeczną wyróżniono wieloma odznaczeniami. Rada Miejska nazwała pierwsze rondo w Darłowie im. Zbysława Góreckiego.

LESZEK WALKIEWICZ

STANISŁAW DULEWICZ BURMISTRZ I NAUCZYCIEL

Urodził się 24 kwietnia 1893 w Słomnikach. Był synem Antoniego i Elżbiety z domu Mroźkiewicz. Zmarł 13 września 1963, w wieku 70 lat.

W roku 1917 został członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej i ukończył w Kielcach konspiracyjną szkołę podchorążych POW. W 1920 r. na ochotnika wstąpił do Wojska Polskiego i wziął udział w wojnie bolszewickiej w zapasowym szwadronie medyków 1 Pułku Ułanów Krechowickich z Tarnowa.

Po wojnie wrócił do Lublina gdzie uczył łaciny, języka polskiego, przyrody, historii i matematyki w gimnazjach żeńskich. W tym czasie uczył wieczorowo historii na Wojskowych Kursach Maturalnych

i łaciny. Nadmiar obowiązków spowodował przerwanie studiów na KUL-u i przystąpienie do egzaminu nauczycielskiego przed Komisją Egzaminacyjną w Warszawie. Dyplom nauczyciela szkół średnich uzyskał 13 marca 1931. Za pracę pedagogiczną i działalność niepodległościową został uhonorowany 11 listopada w 1936 Srebrnym Krzyżem Zasługi, a następnie Krzyżem Polskiej Organizacji Wojskowej i Medalem Niepodległości. W roku 1940 zmarła mu żona Maria (z domu Pławińska). W czasie okupacji wraz z córką Anną prowadził tajne nauczanie. Razem z córkami Anną, Marią – Weroniką oraz synem Andrzejem 12 czerwca 1944 zostaje aresztowany i wywieziony do obozu przejściowego w Poznaniu skąd wszyscy trafili do obozu w Pile. Stamtąd został razem z dziećmi wywieziony na przymusowe roboty do Rügenwalde (Darłowa). Tam na rynku rozdzielono rodzinę.

Na początku marca 1945 odnalazł swoje dzieci. W nocy z 6 na 7 marca 1945 Darłowo zostało zdobyte przez Armię Czerwoną. Dulewicz oprócz łaciny, francuskiego i greki znał język rosyjski oraz niemiecki, został więc tłumaczem przy sowieckiej Komendanturze Wojennej. Józef Czarniecki – starosta sławieński – powierzył mu 10 czerwca 1945 obowiązki pierwszego powojennego burmistrza. Dulewicz był także tłumaczem ewangelii, jaką wygłaszał w kościele Św. Gertrudy zaprzyjaźniony z nim ksiądz Krauze. Władze powiatowe namawiały burmistrza Darłowa do wstąpienia do partii, dlatego wstąpił do PPS i został wybrany pierwszym przewodniczącym Komitetu Miejskiego PPS. Funkcję tę pełnił aż do połączenia PPS i PPR. W sierpniu 1945 został udziałowcem i prezesem Spółki Rybackiej, która prowadziła połowy sześciami łodziami na jeziorach Kopań i Wicko. Na posiedzeniu Miejskiej Rady Narodowej, które odbyło się 13-15 maja 1946 ponownie S. Dulewicza wybrano burmistrzem Darłowa. Gdy Darłowo przystąpiło do Związku Gospodarczego Miast Morskich Stanisław Dulewicz został członkiem rady tego stowarzyszenia zwanego „Hanza” miast polskich. Na początku sierpnia delegacja miasta z burmistrzem na czele przebywała w Gdańsku u Delegata Rządu RP d/s Wybrzeża Eugeniusza Kwiatkowskiego w celu uzyskania pożyczki na rozwój miasta. Otrzymało 2 miliony zł, dzięki czemu się uruchomić m.in. szpital, stocznię, transport kolejowy i nieco później port.

Wspólnie z pierwszymi osadnikami utworzył gospodarstwo miejskie, liczące 80 krów i ponad 60 koni. Zasluga pierwszego wóldarza miasta jest również namówienie franciszkanina o. Damiana Tynieckiego do objęcia probostwa w kościele Mariackim. W kwietniu 1947 Stanisław Dulewicz został wybrany wiceprzewodniczącym rady nadzorczej Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Darłowie.

Po zakończeniu pracy na stanowisku burmistrza z początkiem 1947 przeszedł do pracy pedagogicznej. W szkolnictwie pracował do roku 1954 tj. do czasu przejścia na rentę inwalidzką.

Swoje przeżycia z czasów okupacji oraz z pierwszych lat powojennych opisał barwnie w swych pamiętnikach wysłanych na konkurs Osadników Ziem Odzyskanych ogłoszony w roku 1956 przez Instytut Zachodni w Poznaniu. Spośród 227 prac nadesłanych na konkurs z terenu Ziem Zachodnich i Północnych otrzymał I nagrodę.

Dewizą jego życia pełnego trudu, przeżyć, poświęcenia było „Republica Polona magna res” – co oznacza – Polska to wielka rzecz.

Chociaż wóldarzem Darłowa był niecałe dwa lata położył dla miasta wielkie zasługi. Za jego kadencji uruchomiono gazownię miejską i elektrownię, odbudowano linię kolejową Darłowo – Sławno, utworzono Bank Ludowy, w którym został przewodniczącym Rady Nadzorczej. Przyczynił się też do założenia w Darłowie Domu Dziecka. Utworzył Towarzystwo Ogródków Działkowych. Organizował oświatę, uruchamiał nieczynne obiekty komunalne i zakłady pracy, przydzielał mieszkania, kierował akcją siewną oraz zabezpieczał zabytki kultury. Po sfalszowanym referendum 30 czerwca 1946 represje spotykają nie tylko opozycjiny PSL, ale wkrótce także dotychczasowych sojuszników PPS. Z końcem 1946 r. z przyczyn politycznych składa rezygnację. Uroczyste pożegnanie I burmistrza odbyło się w sali gimnastycznej 28 grudnia 1946.

5 lipiec

● Do Kołobrzegu powrócił z rejsu żałobowego wokół globu harcerski jacht s/y „Tropiciel”. Rejs uczcił 75-lecie harcerstwa i 40-lecie Koszalińskiej Chorągwi ZHP. Harcerski Klub Morski z Darłowa reprezentował Leszek Walkiewicz.

1987

● Oficjalnie zawiązano Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej.

● W PP i UR „Kuter” wybudowano i uruchomiono podnośnik hydrauliczny umożliwiający remont części podwodnych kutrów o długości do 30 metrów.

1988

19 lutego

● Oddano do użytku dwuprzęsłowy rozsuwany most usytuowany w Darłoku w pobliżu ujścia Wieprzy do Bałtyku.

● Darłowscy przewodnicy PTTK zakończyli pełną inwentaryzację krajoznawczą Ziemi Darłowskiej (miasta i gminy Darłowo).

● Miasto Darłowo uchwaliło plan przestrzennego zagospodarowania.

20 października

● Po 17-letnim remoncie i konserwacji oddano do użytku Zamek Książąt Pomorskich i Muzeum.

● Utworzono Spółdzielnię Domków Jednorodzinnych „Zorza”.

● Dla poprawy środowiska zamknięto miejską gazownię. Od tego czasu miasto korzysta z gazu ziemnego przesyłanego rurociągami.

● Utworzono Obywatelski Komitet Ekologiczny „Czuwanie”, protestujący przeciwko budowie elektrowni jądrowej nad jeziorem Kopań. Jego przewodniczącą została Jadwiga Czarnołęska-Gosiewska.

III RZECZPOSPOLITA POLSKA

1990

1 stycznia

● Utworzono w Darłowie Zawodową Straż Pożarną.

6 czerwca

● Po wyborach na posiedzeniu rady I kadencji samorządu terytorialnego przewodniczącym wybrano Ireneusza Owsiatego.

20 czerwca

● Na sesji RM burmistrzem wybrano Andrzeja Lewandowskiego.

15 sierpnia

● Wyszedł pierwszy numer czasopisma wydawanego przez TPZD – „Echo Darłowa” – redaktor naczelny – Marek Żukowski, a następnie Leszek Walkiewicz.

26 lipca

● Erygowanie w Darłowie parafii pw. Św. Gertrudy i rozpoczęcie remontu kościoła. Pierwszym proboszczem został ks. Eugeniusz Gniłba.

1991

● W wyniku podjętej uchwały rady miasta i gminy Darłowo dokonano podziału na samodzielne jednostki administracyjne, oddzielono gminę Darłowo od miasta Darłowo.

12 maja

● Po wyborach uzupełniających przewodniczącym Rady Miejskiej wybrano Bogusława Dalbiaka. Burmistrzem ponownie wybrano Andrzeja Lewandowskiego.

● Na skutek złego stanu szyn zawieszono osobową komunikację kolejową z Darłowa do Sławna.

● Utworzono Związek Miast i Gmin Morskich (ZMiGM). Przez trzy kadencje w latach 1994 – 2006 delegatem Darłowa do Związku był Tomasz Bobin, a następnie kolejno Arkadiusz Klimowicz, Zbigniew Grosz, Waldemar Śmigieński.

27 września

● W Darłowie Utworzono placówkę Straży Granicznej.

1992

- Utworzono Stowarzyszenie Samoobrony Bezrobotnych i Bezdomnych.

1993

26 lutego

- Powołano Straż Miejską w Darłowie.

29 kwietnia

- Po rezygnacji Bogusława Dalbiaka z funkcji przewodniczącego RM nowym przewodniczącym Rady Miejskiej wybrano Szymona Smaka.

2 czerwca

- Papież Jan Paweł II w Watykanie pobłogosławił i nałożył złotą koronę na sprowadzoną z Fatimy do Darłowa figurę Matki Boskiej Fatimskiej, Królowej Pokoju i Matki Jedności.

29 maja

- Oddano do użytku Dom Seniora ze stołówką i siedzibą Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej.

1994

19 czerwca

- W wyborach do rad II kadencji w Darłowie wygrali kandydaci Darłowskiego Klubu Samorządowego przed Forum Samorządowym, jakie utworzyło Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej. Przewodniczącym Rady wybrano Zenona Gałuszkę, a zastępcą został Tomasz Bobin. Funkcje burmistrza powierzono Markowi Moroniowi.

1 sierpnia

- Uruchomiono prywatną turbinę w elektrowni wodnej o mocy 180 KW położoną koło zamku.
- Zespół Szkół Rybołówstwa Morskiego przekształcono w Zespół Szkół Morskich.
- Od tego roku są wydawane przez TPZD „Darłowskie Zeszyty Naukowe”.
- Remont kościoła pw. Św. Jerzego.
- Postawiono dzwonnice przy kościele Św. Gertrudy.

1995

- Powołano Caritas przy parafii pw. MB Częstochowskiej.

30 lipca

- Prymas Polski, Kardynał i Honorowy Obywatel Darłowa Józef Glemp odprawił mszę św. z okazji 50-lecia objęcia posługi pasterskiej przez Franciszkanów w Darłowie i odsłonił pomnik Św. Franciszka dłuta Michała Rosa.

29 sierpnia

- Utworzono Koło Stowarzyszenia Armatorów Rybackich.

1996

czerwiec

- Z inicjatywy TPZD uroczyste obchodzone 600-lecie koronacji Eryka Pomorskiego na króla Skandynawii. Na zakończenie obchodów Rada Miejska podjęła uchwałę dodającą do nazwy miasta określenie Królewskie Miasto Darłowo.

grudzień

- Po odwołaniu Marka Moronia burmistrzem został Jerzy Buziakowski.

1997

10 sierpnia

- Konsekwano kościół pw. Św. Gertrudy.

20 września

- Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski wręczył sztandar JW – 4 batalionowi zabezpieczenia brygady lotnictwa MW i spotkał się z mieszkańcami Darłowa na rynku.
- Otworzono oddział wewnętrzny o 23 łóżkach w Zakładzie Opieki Zdrowotnej.

11 listopada

- W 79. rocznicę odzyskania niepodległości posadzono 200 sztuk dębów po obu stronach ulicy Lotników Morskich.

W latach 1949-1953 pracował, jako nauczyciel w Darłowie i w Sławnie. 20 grudnia 1953, gdy wracał po kuracji w Zakopanem, na dworcu Warszawa Wschodnia doznał złamania żeber. Spowodowało to jego odejście na rentę inwalidzką.

Doceniając zasługi pierwszego burmistrza Miejska Rada Narodowa 30 czerwca 1981 nazwała jego imieniem ulicę. Został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Rada Miejska w Darłowie w 1997 przyznała mu pośmiertnie medal „Zasłużony dla Miasta Darłowo”. Za zasługi, głównie na polu oświatowym, Miejskie Gimnazjum w Darłowie na swoje dziesięciolecie przyjęło imię Stanisława Dulewicza. Tablica pamiątkowa na budynku Miejskiego Gimnazjum została odsłonięta 8 października 2009. Umieszczono na niej słowa, które często powtarzał patron szkoły: „Bez przeszłości nie ma przyszłości”. Na budynku przy ul. Morskiej, gdzie w latach 1945-1963 mieszkał pierwszy powojenny burmistrz Darłowa, również została odsłonięta 7 marca 2010 pamiątkowa tablica ufundowana przez samorząd. Patriota Stanisław Dulewicz zapisał się trwale w pamięci współczesnych i powojennych mieszkańców Darłowa, jako pierwszy burmistrz, długoletni nauczyciel i wychowawca młodzieży oraz działacz społeczny i polityczny.

L. WALKIEWICZ

JÓZEF MUCHA DARŁOWSKI JUDYM

Doktor Józef Mucha urodził się w 1909 roku w Morawskiej Ostrawie (dzisiaj miasto w Czechach). Jego rodzina znalazła się tam w wyniku przymusowego przesiedlenia. Rodzice doktora pochodzili z Krzeszowic w woj. krakowskim. Szkołę podstawową ukończył w Ostrawie, skąd wyniósł znajomość jęz. niemieckiego i czeskiego. Szkołę średnią ukończył z wynikiem bardzo dobrym, co pozwoliło mu ubiegać się o przyjęcie bez egzaminów na Uniwersytet Jagielloński Wydział Lekarski.

Tytuł doktora i dyplom otrzymał Józef Mucha w roku 1938. W czasie kampanii wrześniowej brał czynny udział niosąc pomoc rannym. Po rozformowaniu jednostki i dwóch ucieczkach z obozu niemieckiego i radzieckiego, dotarł ostatecznie do Krakowa. Latem 1944 roku wcielono go do 1 Armii Wojska Polskiego, z którą przeszedł szlak bojowy aż po Berlin. Otrzymał wiele odznaczeń m.in. Krzyż Grunwaldu, Order Pobjedy, a stopień majora był wymownym dowodem jego kompetencji i poświęcenia.

Praca w wojsku w czasie pokoju nie dawała doktorowi satysfakcji. Wziął więc praktykę w szpitalu i czynił starania o zwolnienie z wojska.

Starania powiodły się w 1946 roku. Został kierownikiem Portowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, ponieważ polskie państwo musiało zapewnić opiekę zdrowotną dla cudzoziemskich marynarzy, którzy wpływali do darłowskiego portu. Jednocześnie objął kierownictwo Ośrodka Zdrowia w Darłowie. Zamieszkał w domu przy ul. Morskiej.

Siedziba ośrodka zdrowia mieściła się przy dzisiejszej ul. M. Curii Skłodowskiej, obecnie siedziba DOK, gdyż szpital do października 1945 był rosyjskim szpitalem wojskowym, a potem przeszedł w władanie miasta.

Od 20 listopada 1945 szpital działał pod nazwą Okręgowy Ośrodek Zdrowia. Personel składał się z lekarza Natalii Tomaszewskiej (jednocześnie prowadząca placówkę), pielęgniarki Marii Paducińskiej i personelu biurowo-pomocniczego: Kazimiery Zachniakowej, Nadziei Zawadzkiej i Stanisława Witkowskiego. Szpital liczył 70 łóżek. W tym okresie funkcjonował także szpital epidemiczny z 80 łózkami mieszczący się w dzisiejszym Zespole Szkół Morskich. Zwłaszcza w pierwszym roku po wyzwoleniu w mieście szalał dur brzuszny, choroby weneryczne, dyfteryt, gruźlica, jaglica.

Relacje doktora Mucha z władzami powiatu nie układały się najlepiej, bo utrudniano mu korzystanie z niektórych urządzeń np. z rentgena, który nawet chciało zabrać do Sławna. Doktor, pomimo prze-

szkód, systematycznie rozwijał służbę zdrowia. Urządził gabinet analityczny, wysyłał mu personel na szkolenia do Gryfic, urządził izbę porodową. Darłowanie mogli leczyć się na miejscu, a nie jeździć do szpitala powiatowego w Sławnie.

W leczeniu darłowian współpracował z lekarzem wojskowym kpt. Stanisławem Wójtowiczem. Często przypadek zrzadza, że ktoś zostaje uznany za dobrego specjalistę. Letnią porą został powiadomiony o dziwnych zaburzeniach zdrowotnych u kilkunastu chłopców kąpiących się po wschodniej stronie plaży. Osłabienie i torsje u tak dużej ilości osób musiały nasuwać różne skojarzenia. Doktor stwierdził poparcie iperytem. W tym przypadku przydatna była długoletnia praktyka wojskowa. Diagnoza okazała się trafna. Z zatopionych po II wojnie światowej i skorodowanych przez wodę morską beczek musiała wypłynąć ta zabójcza substancja. Chłopców uratowano.

Doktor otrzymał list dziękczynny od ówczesnego ministra zdrowia. Józef Mucha – jak często się już wówczas mówiło – był doktorem z powołania. Ten pogląd podzielali jego pacjenci jak i ci, którzy mieli możliwość obserwować jego pracę. Rzeczą powszechną było zagadywanie przez niego pacjentów na miejscu o zdrowie, dolegliwości czy samopoczucie, ba, przynosił on pacjentom lekarstwa do ich domów. To wszystko robił bezinteresownie. Nie mogło być mowy o honorarium.

Praca lekarza w tym czasie była szczególnie trudna. Około 70–80 pacjentów dziennie bez wolnych sobót. Zarywane noce – wizyty domowe w nagłych przypadkach, do których czasami dopłacał za transport. Aktywna praca społeczna dopełniała wizji tego człowieka. Jemu też można zawdzięczać fakt zorganizowania w mieście sanitarki. Darłowo było jednym z nielicznych miast w województwie, które mogło poszczycić się takim pojazdem.

Doktor otaczał również opieką lekarską bokserów i piłkarzy z darłowskich klubów. Jeździł jako specjalista medycyny i kibic na mecze bokserskie drużyny darłowskiej, która w latach 50. była w czołówce Pomorza. Był wspaniałym, znającym się na boksie kibicem. Sam również uprawiał lekkoatletykę. W rzadkich wolnych chwilach darłowanie widzieli go idącego na stadion miejski. W rzucie oszczepem i kulą nie miał sobie równych.

Józef Mucha znany był również darłowianom i z innej działalności. Dzisiaj dla wielu trudno zrozumieć, lecz głęboko humanitarnej. Otóż organizował on u siebie w mieszkaniu na własny koszt turnusy dla sierot z Polski. By potaniec tą działalność charytatywną zakupił krowę. Nic zatem dziwnego, że jeszcze po latach zjawiali się w ich domu dorośli ludzie mówiący, że cały czas pamiętają dom, gdzie tak gościnnie byli przyjmowani.

Miał dwoje dzieci. Starszy syn Jacek wybrał profesję lekarską, jest emerytowanym stomatologiem w Poznaniu. Młodsza córka Ewa w latach 70. wyjechała do Paryża, gdzie mieszka do dzisiaj. Żona Maria była przez długie lata nauczycielem biologii i anatomii dojeżdżając do sławieńskiego liceum. Później przeniosła się do Liceum Ogólnokształcącego w Darłowie. Prowadziła także rehabilitację, z wyników której zadowoleni byli darłowscy pacjenci.

Był członkiem Miejskiej Rady Narodowej. Za całokształt swojej pracy społecznej został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Był zakochany w Darłowie. W marzeniach widział on miasto jako prężny ośrodek sanatoryjny dla chorych na serce (60 lat temu!). Rzecz była o tyle trudna, że zachodnia część Darłówka nie mogła być wykorzystana przez mieszkańców, gdyż teren ten jako wojskowy był niedostępny dla cywilów. Dzięki wrodzonej umiejętności argumentowania oraz częstym podróżom do różnego rodzaju władz i zaproszeniu ich do Darłowa cel został osiągnięty. Władze wojskowe odstąpiły miastu część plaży po prawej stronie zachodniej części Darłówka.

Dr Mucha mobilizował wówczas młodzież szkolną, wojsko i inne organizacje do odpiszczenia drogi prowadzącej na taras przylegający do plaży. Był inicjatorem budowy kawiarni z pięknym widokiem na morze, biblioteki, garaży i pomieszczeń dla wczasowiczów. Uroczyste otwarcie kompleksu obiektów miało mieć miejsce 24 czerwca 1958. Okrutny los zabrał wcześniej niespożytego społecznika. Serce nie wytrzymało gigantycznej pracy. Doktor Józef Mucha zmarł 28 maja 1958.

Zgodnie ze swoim życzeniem został pochowany w rodzinnych Krzeszowicach. W ukochanym Darłowie w kruchcie kościoła Mariackiego została wmurowana tablica pamiątkowa, która przypomina nam darłowskiego Judyma. Bez końca można mówić o tym wyjątkowym człowieku. Jego fachowość, poświęcenie i społeczne zaangażowanie skłoniło Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej do podjęcia działań, które w 1996 spowodowały nadanie jednej z ulic imienia doktora Józefa Muchy przez Radę Miejską.

ZBIGNIEW MIELCZARSKI

DAMIAN TYNIECKI PIERWSZY KAPŁAN

Wpowojenne dzieje Darłowa mocno wpisana się postać franciszkanina OFMConv Władysława Damiana Tynieckiego.

Władysław Tyniecki urodził się 25 marca 1915. Jeszcze przed wybuchem wojny ukończył Małe Seminarium Misyjne w Niepokalanowie i 29 sierpnia 1936 złożył śluby czasowe oraz przyjął imię Damian. Pierwszy burmistrz Darłowa Stanisław Dulewicz w latach 1936-1944 mieszkał i pracował w Radziejowie Kujawskim. Kiedy zaczął organizować administrację polską w Darłowie wraz z jego pierwszymi mieszkańcami doszedł do wniosku, że wierni potrzebują polskiego katolickiego księdza. 20 lipca 1945 wysłał pismo do klasztoru oo. Franciszkanów w Radziejowie Kujawskim. Władze zakonu wydały ojcu Damianowi decyzję nakazującą niezwłoczne udanie się do Darłowa w celu zajęcia placówki duszpasterskiej i domu mieszkalnego. 2 sierpnia dotarł do Sławna, a dzień później do Darłowa. Nazajutrz odprawił pierwszą mszę świętą w kościele pw. Św. Gertrudy. Tuż po wojnie katolicy mieli msze św. w tym samym kościele, co protestanci, ale w innych godzinach.

14 sierpnia 1945 otrzymał od pełnomocnika rządu na obwód sławieński, Józefa Czarneckiego, zgodę na rewindykację kościoła Mariackiego do celów kultu religijnego dla ludności polskiej. Wówczas razem z S. Eblem i T. Niedźwiedzińskim udał się do Poznania po przybory mszalne i przedmioty potrzebne do kultu Bożego.

Na prośbę burmistrza St. Dulewicza dowódca wojsk radzieckich generał Czudiesow opróżnił kościół Mariacki, w którym sowietci magazynowali towary i urządzenia wywożone w głąb ZSRR. Po uporządkowaniu i naprawie świątyni, 1 września, biciem trzech dzwonów kościół Mariacki otworzył swoje podwoje dla wiernych. W Darłowie było wówczas już ok. 500 Polaków. Na uroczystość przybyli oprócz mieszkańców szwadron polskich ułanów ze Sławna i miejscowi harcerze. Poświęcenie kościoła i msza za Polaków poległych na wojnie zbiegły się z rocznicą wybuchu II wojny światowej. Tyniecki uczył religii w szkole powszechnej, która mieściła się w obecnym budynku Miejskiego Gimnazjum. Kapłan uczył też religii i historii w nowo utworzonym gimnazjum.

O. Damian zajął się remontami kościołów. Poprosił kupców i rzemieślników, a ci złożyli się i ufundowali nowy ołtarz pw. św. Antoniego Padewskiego. Obraz do ołtarza namalował Franciszek Leon Szwoch znany polski malarz marynista. W 1946 proboszcz Tyniecki zakupił dwie duże figury Matki Bożej i Serca Pana Jezusa oraz zamówił u malarza Antoniego Trzaskowskiego stację Drogi Krzyżowej. Zamówiono dwa obrazy do wielkiego ołtarza: Wniebowzięcia NMP i św. Trójcy.

O. Damian Tyniecki kolejno poświęcił kościoły w: Cisowie (23 września 1945), Kowalewiczach (20 października 1945), Starym Krakowie (11 listopada 1946), Krupach (2 lutego 1946), Starym Jarosławiu (4 września 1946), Barzowiczach (7 kwietnia 1948).

Obsługą religijną i duszpasterską objął również kościoły w Rusinowie, Łacku, Chudaczewie, Pierkowie i Karwiczach.

O. Tyniecki w prowadzonej przez niemieckich pastorów kronice zaczął prowadzić od 1945 r. zapiski. Po latach te zapiski stały się ważnym źródłem informacji.

Na początku grudnia 1945 ks. Tyniecki przyjął organistę Alfonsa Milewskiego i razem przystąpili do utworzenia chóru kościelnego. Na pierwszej pasterskiej chór śpiewał już koledzy.

O. Damian Tyniecki był proboszczem parafii w Darłowie od 4 sierpnia 1945 do 1 września 1950. Następnie, do roku 1955, był proboszczem parafii Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Koszalinie (obecnie katedra).

Zmarł 28 lutego 1976, w wieku 61 lat. Został pochowany na Cmentarzu Witomińskim w Gdyni w grobowcu franciszkanów. Jego imieniem nazwana została jedna z głównych ulic w mieście, prowadząca do Ustki.

L. WALKIEWICZ

WITOLD HUBERT WIELKI KAPITAN PORTU

Syn hutnika Jana i Eleonory z domu Koseckiej urodził się we Lwowie 7 października 1916. Od młodości pokochał morze. Będąc już podoficerem Marynarki Wojennej RP tak pisał o sobie w pamiętniku: „Jestem hutnikiem i w wieku 17 lat uciekłem z domu, bo mnie ciągnęło morze. Mając 19 lat rozpocząłem służbę w Marynarce Wojennej, uznawałem dyscyplinę, tak mnie wychowano. Służyłem pod dowództwem kontradmirała Józefa Unruga, w kampanii wrześniowej dowódcy obrony wybrzeża. Zawsze miałem jednego przełożonego i jednego uznawałem. Byłem lojalnym, bo kto przeciw zwierzchnikowi występuje, to jakby przeciw władzy. Tak mnie uczono.”

Był ostatnim polskim marynarzem, który 3 września 1939 zszedł ze zbombardowanego przez Luftwaffe, tonącego przy Helu kontrtorpedowca ORP „Wiicher”. Następnie, będąc dowódcą drużyny, walczył w obronie Półwyspu Hel do 2 października 1939. Razem z innymi dostał się do niewoli niemieckiej. Po zakończonej II wojnie światowej wrócił do kraju na Ziemię Zachodnią. Urząd Morski w Szczecinie zatrudnił go jako latarnika w Czołpinie. Po ukończeniu w roku 1949 kursu pilotów morskich, uzyskał stopień porucznika żegluga morskiej i został przeniesiony do Kapitanatu Portu w Uście na stanowisko pilota morskiego. W czasach powojennych, gdy wielkie porty były zniszczone i leczyły swoje rany, a szczególnie w latach 1947 – 1952, do portów Pomorza Środkowego takich jak Darłowo, Ustka, Kołobrzeg zjawiały prawie codziennie po dwa, trzy statki handlowe. Witold Hubert dbał o ich bez-

pieczeństwo wprowadzał je i wyprowadzał na morze pełne polskiego węgla, zboża czy drewna.

W maju 1955 roku decyzją władz Urzędu Morskiego w Słupsku został mianowany kapitanem portu Darłowo. Stojąc na czele kapitanatu portu przez 20 lat wiele włożył wysiłku w przekonywanie władz o konieczności modernizacji darłowskiego portu. Dążył do tego, aby port w Darłowie był po Gdańsku, Szczecinie i Gdyni czwartym, co do wielkości przeładunków polskim portem. Planowano wówczas budowę stoczni jachtowej, stoczni złomowej statków, budowę portu jachtowego dla PTTK w rejonie parku, stacji przeładunku żwiru wydobywanego z Ławicy Słupskiej oraz rozbudowę stoczni dla PP i UR „Kuter”. Niestety, stan wojenny spowodował odłożenie tych planów na lepsze czasy. Jedyne, co zrobiono to zarezerwowano tereny przyległe do rzek Wieprzy i Grabowej pod przyszłe inwestycje portowe.

Kapitan Witold Hubert był wspaniałym sprawiedliwym zwierzchnikiem – mówi Jerzy Druchal, jego bezpośredni podwładny i dodaje „był wymagający, lecz nikomu krzywdy nie wyrządził. Drzwi jego gabinetu były zawsze otwarte dla wszystkich i w razie potrzeby służył radą i pomocą”.

W wolnych chwilach pisał liryczne wiersze. Dużą część z jego dorobku poetyckiego wydrukowało Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej m.in. słynną śpiewaną „Darłowską Balladę” w antologii pt. „Utwory poetyckie o Darłowie i wiersze poetów darłowskich”. Chętnie wspominał znanych żeglarzy zawijających do darłowskiego portu. Wiele godzin z Hubertem przegadał Leonid Teliga. Kilka razy zawijał do Darłowa Krzysztof Baranowski przed swoim wielkim rejsiem, a potem regularnie przysyłał Hubertowi swoje książki z dedykacjami. O romanctwie morza rozmawiał z dziennikarzami, literatami profesorami i zwykłymi ludźmi.

Będąc na emeryturze w razie potrzeby wprowadzał jako pilot statki do portów w Uście i Darłowie. Żył skromnie, mieszkał w bloku i nie dorobił się żadnego majątku. Na wieczną wachłę odszedł 15 marca 1999. Jego doczesne szczątki spoczywają na cmentarzu w ukochanym Darłowie.

W 2002 r. na wniosek Jerzego Druchala (poparty przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Darłowskiej) Rada Miejska w Darłowie nadała rozsuwanemu mostowi w Darłówniku im. Kapitana Witolda Huberta.

L. WALKIEWICZ

HIERONIM FIODOROW

(1913-1978) PATRIOTA,
NAUCZYCIEL, MUZEALNIK

Pprzed II wojną zaangażowany w działalność prometejską, ukierunkowaną na rozbicie ZSRR. W latach 1934-1935 był członkiem zarządu Orientalistycznego Koła Młodych przy Instytucie Wschodnim w Warszawie (przybudówka „Dwójki” i MSZ). Działal w sekcji Bliskiego Wschodu.

W latach 1928-1930 uczęszczał do Szkoły Mazowieckiej. Od 1933 studiował w Instytucie Orientalistycznym UW, założonym rok wcześniej. Po ukończeniu nauki, w 1937 roku podjął pierwszą pracę w przedsiębiorstwie armatorskim Żegluga Polska. W czasie wojny przebywał w Warszawie, gdzie był żołnierzem ruchu oporu o pseudonimie „Kot”. Walczył w Powstaniu Warszawskim w Samodzielnym Oddziale „Tarnaś”. Po wojnie początkowo mieszkał w Gdyni. Pracował tam w Urzędzie Mor-

skim, a następnie był wykładowcą w Państwowej Szkole Morskiej.

W 1947 r. osiedla się w Darłowie. Rozpoczyna pracę, jako zastępca dyrektora ds. pedagogicznych w Gimnazjum i Liceum Spółdzielczości Morskiej w Darłowie. Następnie po reorganizacji szkolnictwa morskiego, kontynuuje od 1953 roku pracę pedagogiczną w Zasadniczej Szkole Rybołówstwa Morskiego.

Hieronim Fiodorow

urodził się w Winnicy w 1913 roku, jako syn Eugeniusza i Heleny z domu Toczyłowskiej. Zmarł w 1978 roku. Ożenił się z Bronisławą z domu Gogolewską herbu Rola urodzoną w 1913 roku. Mieli troje dzieci. Bronisława Fiodorow zmarła w 2001 roku.

Był pierwszym maklerem morskim w darłowskim porcie. 9 stycznia 1948 przyjął i odprowadził pierwszy statek, jaki zawinął do Darłowa po ładunek węgla – duński parowiec „Helene”, który zabrał 194 tony węgla i 13 ton bunkru.

Hieronim Fiodorow był założycielem i pierwszym prezesem Spółdzielni Pracy Rybołówstwa Morskiego „Ławica” w Darłowie. Do założenia „Ławicy” doszło 15 września 1957 roku, kiedy 17 darłowskich rybaków i przetwórców zrzeszonych w SPRM „Łosos” wydzieliło się wraz z częścią majątku.

Od 1959 roku rozpoczyna pracę w Muzeum Regionalnym w Darłowie, początkowo na stanowisku pracownika odpowiedzialnego za pracę oświatową, a od 1961 roku kierownika muzeum. Szczególnie interesował się florą i fauną morską, marynistyką oraz geologią. Dzięki niemu darłowskie muzeum wzbogaciło się o zbiory z tych dziedzin, a także bardzo wydatnie poszerzyło bibliotekę o cenne egzemplarze starodruków i książek dotyczących przeszłości Pomorza. Był znakomitym mówcą i gawędziarzem. Przez wiele lat prowadził wykłady, prelekcje, odczyty, pogadanki i gawędy nie tylko dla mieszkańców Darłowa, ale również dla wczasowiczów oraz kolonistów licznie przybywających latem do Darłowa. Barwnie, ciekawie i rzeczowo mówił o historii i zabytkach regionu.

Poczesne miejsce w tej dziedzinie jego działalności zajmowały sprawy Darłowa – jego wspaniałej przeszłości i współczesności, a także problematyka gospodarki morskiej, pracy marynarzy, rybaków i stoczniowców oraz sprawy ochrony środowiska naturalnego. Spowodował podjęcie szeroko zakrojonego remontu Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie – siedziby muzeum.

Działalność zawodową bardzo intensywnie łączył z pracą społeczną. Podharcistrz Hieronim Fiodorow na przełomie lat 50. i 60. XX wieku był instruktorem harcerstwa. Od 1959 roku przez wszystkie kadencje, aż do reorganizacji administracji państwowej w 1975 roku, był radnym Powiatowej Rady Narodowej w Sławnie i przewodniczącym komisji kultury tejże Rady. Po zmianach administracyjnych kraju został radnym Miejskiej Rady Narodowej w Darłowie. Bardzo aktywnie działał w wielu organizacjach społecznych, między innymi był współzałożycielem Klubu Koszalińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Darłowie, współzałożycielem koła Przewodników PTTK w Darłowie i znakomitym przewodnikiem turystycznym, społecznym opiekunem zabytków i działaczem PTTK w tej dziedzinie. W 1973 ukazał się jego folder „Darłowo” napisany wspólnie z Ewą Bielecką.

Za walkę z okupantem, działalność społeczną i pracę zawodową Hieronim Fiodorow był wielokrotnie odznaczany. Posiadał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Odznakę Honorową za Zasługi dla Rozwoju Województwa Koszalińskiego, Odznakę Zasłużony Pracownik Morza, Odznakę Zasłużony Działacz Kultury, Złotą Odznakę za Opiekę nad Zabytkami, Medal za Zasługi w Obronie Granic PRL, Odznakę Zasłużony Działacz Frontu Jedności Narodu i kilka innych.

Hieronim Fiodorow zmarł w Darłowie 3 października 1978. Pochowany został przy głównej alei na cmentarzu przy kościele św. Gertrudy. W okresie od 29 marca do 30 kwietnia 1985 w koszalińskim Klubie Międzynarodowej Prasy i Książki staraniem Towarzystwa Przyjaciół Pamiętnikarstwa w Koszalinie trwała wystawa pn. „Tym którzy żyli i działali wśród nas”. Pomiędzy 25 sylwetkami ludzi szczególnie zasłużonych dla Ziemi Koszalińskiej, pokazano postać Hieronima Fiodorowa. W uznaniu jego zasług dla Darłowa Rada Miejska nazwała jedną z nowych ulic Hieronima Fiodorowa.

L. WALKIEWICZ

1998

21 października

● Po wyborach przewodniczącym Rady Miejskiej został Eugeniusz Trzpis, a burmistrzem Ewa Kucharska.

18 listopada

● Upadła Spółka z o.o. „Farmet” produkująca maszyny rolnicze.

1999

1 stycznia

● Wcielono Darłowo do powiatu sławieńskiego w woj. zachodniopomorskim nie licząc się z protestami społeczeństwa.

12 marca

● W porcie oddano do użytku nowo wybudowany Bosmanat.

24 – 28 czerwca

● Odbyły się w Darłowie po raz pierwszy Centralne Obchody Dni Morza.

26 czerwca

● Zainaugurowano wykonanie miejskiego hejnału skomponowanego przez Macieja Sobczyńskiego. Codziennie o godz. 12 od 21 grudnia jest on odtwarzany elektronicznie z górnego okna miejskiego ratusza.

w ostatnim tygodniu czerwca

● Marian Laskowski i Maciej Kęszycki zaczęli organizować w Darłówniku Międzynarodowe Złoty Historycznych Pojazdów Wojskowych.

od 1 listopada

● Zaczęło się ukazywać pismo samorządowe „Wiadomości Darłowskie” redagowane przez rzecznika burmistrza miasta.

11 listopada

● Odsłonięto po renowacji Pomnik Zwycięstwa, nieco zmodyfikowany przez koszalińskiego rzeźbiarza Zygmunta Wujka.

2000

1 stycznia

● Powołano Zarząd Portu Morskiego Darłowo Spółka z o.o. i przystąpiono do komunalizacji portu.

5 stycznia

● Latarnia Morska została udostępniona dla zwiedzających.

w marcu

● Kosztem 4 mln zł wybudowano przetwórnictwo ryb „Pirs”, która posiada uprawnienia eksportowe do krajów Unii Europejskiej.

28 kwietnia

● Na granicy Darłowa i Żukowa Morskiego kosztem blisko 26 milionów złotych wybudowano i oddano do użytku oczyszczalnię ścieków pierwszy etap kanalizacji sanitarnej.

3 listopada

● Kosztem blisko 8 mln zł oddano do użytku nowy miejski system ciepłowniczy. Stare węglowe ogrzewanie zastąpiono gazowo-olejowym.

30 listopada

● Upadła Spółka „ABOZ”, która wytwarzała 3 mln bombek choinkowych ręcznie malowanych i eksportowanych do wielu krajów.

2000 – 2001

● Przez te dwa lata w rankingu Rzeczypospolitej Darłowo było w „Złotej Setce Samorządów”.

2001

14 kwietnia

● Po rocznej działalności sąd ogłosił upadłość Spółki z o.o. „Kuter Stocznia”.

12 maja

● W darłowskim porcie uroczystie otwarto wzniesiony Terminal Pasażerskich Odpraw Granicznych.

6 lipca

● Rozpoczęto sezonowe rejsy pasażerskie na duńską wyspę Bornholm do portu Nexø i z powrotem, obsługiwane przez Żeglugę Gdańską.

2002

7 marca

● Z inicjatywy Klubu Pionierów Ziemi Darłowskiej odsłonięto na pl. Marszałka J. Piłsudskiego na obelisku tablicę poświęconą darłowskiemu pionierom i osadnikom.

od 1 sierpnia

● Rozpoczęła się likwidacja istniejącej przez 45 lat Spółdzielni Pracy Rybołówstwa Morskiego „Ławica”.

27 października

● Pierwszy raz wybrano burmistrza w bezpośrednich wyborach. Został nim Arkadiusz Klimowicz, lekarz – „Przyjazne Darłowo”. Otrzymał 2683 głosy mając wielką przewagę nad następnym kandydatem, który dostał 839 głosów.

2003

7 lutego

● Opuszczono banderę na kutrze rakietowym ORP – Darłowo.

10 lipca

● Otwarto prywatny Park Wodny, mający baseny z podgrzewaną morską wodą.

2004

1 maja

● Polska wstąpiła do Unii Europejskiej, razem z 9 innymi państwami.

2005

8 maja

● W 60. rocznicę zwycięstwa nad faszyzmem i zakończenia II wojny światowej na skwerze gen. Władysława Sikorskiego na granitowym obelisku wmurowano tablicę poświęconą polskim żołnierzom walczącym o naszą niepodległość na wszystkich frontach oraz Sybirakom więzionym w łagrach.

czerwiec

● Wznowiono pasażerskie przewozy kolejowe szynobusem na trasie Darłowo – Sławno – Darłowo.

25-26 czerwca

● Odbyły się w Darłowie Centralne Obchody Dni Morza. Na wschodnim falochronie urządzono Galerię Morską z tablicami ludzi i instytucji związanych z morzem.

2006

22 czerwca

● Oddano do użytku turystyczny ciąg komunikacyjny w Darłównie Zachodnim obejmujący ulice: Admiralską, Kapitańską oraz część ulic Bosmańskiej i Marynarskiej. Na budowę wydano 2,2 mln zł.

● W Darłównie wsch. kosztem 3,1 mln zł wybudowano nowy ciąg komunikacyjny obejmujący ul.: Północną, Jagiellońską i Piastowską.

29 czerwca

● W ramach rewitalizacji Darłowa przebudowano część ulicy Powstańców Warszawskich na odcinku od ul. Morskiej do Rynkowej, kosztem 641 tys. zł.

12 listopada

● Odbyły się wybory na III kadencję samorządów. Przewodniczącym Rady Miejskiej wybrano Zbigniewa Grosza. Burmistrzem Darłowa został Arkadiusz Klimowicz.

Wspominamy Prymasa Polski – Honorowego Obywatela Miasta Darłowa

29 lipca 1995, po raz pierwszy w historii Darłowa, miasto odwiedził Prymas Polski, kardynał Józef Glemp. Przyjechał na zaproszenie o. Janusza Jędrzyska, ówczesnego proboszcza i gwardiana klasztoru darłowskich franciszkanów. Okazją były obchody 50-lecia przyjazdu polskich franciszkanów do Darłowa i na ziemię Pomorza Zachodniego.

Na rynku przed ratuszem celebrowano mszę świętą, której przewodniczył Prymas. Uroczystość zgromadziła tłumy darłowiaków i gości. Wcześniej, w ratuszu doszło do spotkania władz samorządowych z dostojnym Gościem. Józef Glemp wpisał się do księgi pamiątkowej i odebrał tytuł Honorowego Obywatela Darłowa nadany przez Radę Miejską. W złotej księdze Darłowa prymas napisał: „Ambitne

miasto Darłowo – obchodzi jubileusz 50 lat odrodzenia po II wojnie światowej. Niech będzie miejscem spotkania ludzi różnych języków, niech będzie pracowite w służbie Ojczyźnie. Szczęść Boże! Darłowo, 30 lipca 1995.

+ Józef Kardynał Glemp Prymas Polski. Honorowy Obywatel Darłowa.”

Wizytę Prymasa w Darłowie uwieczniono w jednej ze scen malowidła znajdującego się w południowej nawie kościoła Mariackiego, a przedstawiającego ważne momenty z historii Darłowa i Pomorza.

LESZEK WALKIEWICZ

Moment przed wpisaniem się Prymasa do księgi pamiątkowej miasta. Po lewej ówczesny wojewoda koszaliński Józef Mokrzycki, w środku wiceprzewodniczący Rady Miejskiej, Tomasz Bobin, a po prawej – Marek Moroń, ówczesny burmistrz Darłowa. Za nim radny Andrzej Lewandowski. Za wojewodą stoi kierowniczką biura Rady Miejskiej Maria Pawliszyn

Ambitne miasto

Darłowo – obchodzi jubileusz 50 lat odrodzenia po II wojnie światowej. Niech będzie miejscem spotkania ludzi różnych języków, niech będzie pracowite w służbie Ojczyźnie. Szczęść Boże!

Darłowo, 30 lipca 1995.

Józef Kardynał Glemp Prymas Polski.
Honorowy Obywatel Darłowa.

„ALKA” – darłowska cholewka

Filię Północnych Zakładów Przemysłu Skórzanego w Słupsku uruchomiono w naszym mieście w 1971 r. Fabryka była rozlokowana w dwóch miejscach i zajmowała pomieszczenia po byłych Darłowskich Zakładach Sieci Rybackich przy ul. Długiej 1 oraz po byłej przetwórci ryb przy ul. Morskiej 51. Załogę ponad 470 osobowej „Alki” w 95 procentach stanowiły kobiety. Szyto tu cholewki do różnego typu obuwia męskiego w ilościach 800 tysięcy do miliona par rocznie, które następnie przekazywano do montażu do macierzystego zakładu w Słupsku.

Darłowska fabryka obuwia była stopniowo rozbudowywana i modernizowana. Miała własny sklep przy ul. Morskiej 51, gdzie sprzedawano obuwie po cenach fabrycznych. Fabryka posiadała wybudowany przez młodzież Klub „Ciżemka”, który funkcjonował przy ul. Pocztowej. Była to prężna placówka kulturalna.

„Alka”, jako pierwsza z darłowskich zakładów uruchomiła własną stołówkę pracowniczą. Kierownikami darłowskiej „Alki” byli m.in. Marian Wojtkiewicz, Henryk Bąk i Zygmunt Szrajber.

Kryzys lat 90. nie ominął „Alki”. Gwałtownie zmniejszyło się zapotrzebowanie na obuwie. Polski rynek zarzucono tańszymi zachodnimi i chińskimi obuwiami. Kierownictwo przedsiębiorstwa w Słupsku postanowiło sprzedać zakład w Darłowie. Gdy nie było chętnych na kupno wydzierżawiono zakład.

Od 13 stycznia 1992 darłowska „Alka” została sprywatyzowana. Wydzierżawił ją Grzegorz Wiercioch, ostatni kierownik zakładu przed prywatyzacją. Zarówno zatrudnienie jak i zarobki zaczęły spadać. Od 1 lipca 1993 wstrzymana została produkcja. 250 pracowników otrzymało wypowiedzenie na zasadzie porozumienia stron. Zgodnie z umową zawartą pomiędzy załogą,

a dyrekcją pracownicy przez 3 miesiące pobierali „kuronówkę” po czym powrócili do pracy. W ten sposób pracownicy „Alki” nie otrzymali odprawy, a zostali bezrobotnymi. Działalność zakładu wstrzymano. Manewr ten powtarzano kilkakrotnie. Za pracę płacono ratami z opóźnieniem. Niezadowoleni pracownicy organizowali strajki okupacyjne. Tak było 13 sierpnia 1993. Pracownicy wyłamały bramę i zajęły budynki. Powodem takiego postępowania było nie wypłacenie poborów za urlop i za odprawy. Strajkującym proponowano przerwanie okupacji zakładu i podjęcie pracy na zlecenie. „DRABUT” początkowo zatrudniał 200 osób i produkował obuwie oraz galanterię skórzaną. Ostatecznie następcą „Alki” upadł, podobnie jak i inne większe darłowskie firmy powstałe w PRL-u.

L. WALKIEWICZ

KUTER – żywiciel Darłowa

Przesiębiorstwo Połowów i Usług Rybackich „Kuter” utworzone zostało na podstawie rozporządzenia Ministra Żeglugi z 10 stycznia 1952 roku. Przejęło ono majątek z darłowskiego oddziału „Barki”.

W roku 1952 jego flota składała się z 26 jednostek w tym 12 łodzi o długości 9-12 m, dziesięciu kutrów 15-metrowych oraz czterech 17-metrowych. „Kuter” otrzymał sporą część portu z basenem rybackim, sieciarnię oraz filię zakładów rybnych przy ul. Żeromskiego.

Początkowo w przedsiębiorstwie pracowały 303 osoby, a złowiono 2618 ton ryb.

Głównymi zadaniami przedsiębiorstwa w tym okresie było prowadzenie połowów bałtyckich, działalność remontowa kutrów, wstępna obróbka ryb na lądzie polegająca na sortowaniu, mrożeniu i odgławianiu ryb świeżych. W miarę upływu czasu oraz stopniowej rozbudowy zakładu doszły nowe zadania: wędzenie, wytwarzanie marynat, produkcja mączki rybnej, rozwój produkcji filetów dorszowych oraz chłodnictwa i mrożenia ryb. W połowie lat pięćdziesiątych „Kuter” przejął od „Bacutilu” pomieszczenia, w których następnie rozwinął produkcję mączki rybnej. Produkowano około 10 ton mączki rybnej na godzinę.

Stopniowo zastępowano stare drewniane kutry stalowymi o długości 17 m z silnikami polskiej konstrukcji o mocy 120 KM. W latach 1952 – 1958 PP i UR „Kuter” zakupił w Szczecińskiej Stoczni Remontowej 23 jednostki rybackie o długość 17,4 do 17,8 m. Ich silniki o mocy 100 – 120 KM nadawały im prędkość 8 węzłów. Wraz z 5 osobową załogą mogły pływać przez 7 dni. Kutry te nazywano STOREM od skrótu STOcni REMontowej.

Kutry te wyposażono w pionowe echosondy, które pozwalały na wykrywanie skupisk ryb.

Przybywa kutrów w „Kutrze”

W latach 1960 – 1962 dokupiono jeszcze 3 kutry typu STOREM

Na początku lat 60. wybudowano wędzarnię z 10 piecami. Eksploatowano ją przez blisko 10 lat, po czym wybudowano na jej miejscu halę przetwórstwa rybnego.

W roku 1962 przedsiębiorstwo przejęło do eksploatacji pierwsze 24 metrowe drewniane kutry typu B-12, wycofane z „Arki” w Gdyni. Załogę stanowiło 7-9 rybaków.

Rok później rozpoczęto eksploatację 24-metrowych kutrów typu B-25-s z silnikami wolnoobrotowymi. W latach 1963 -1968 zakupiono w Stoczni Remontowej w Gdyni 7 takich kutrów. Były to jednostki stalowe, spawane przygotowane do połowów samodzielnych na Bałtyku i na Morzu Północnym z wykorzystaniem statku bazy. Z 10-osobową załogą kutry te mogły pływać i łowić przez 15 dni. Miały nośność 53 tony i pojemność ładowni na 220 beczek.

Dom Rybaka w Darłowie

W roku 1960 przedsiębiorstwo miało 38 jednostek, w tym tylko 4 drewniane.

Na kutrze w roku 1959

W 1970 r. przedsiębiorstwo miało już 7 stalowych statków 24 metrowych, 36 kutrów 17 metrowych i 6 drewnianych statków 24-metrowych. Złowiono na nich wtedy 12,3 tysiąca ton ryb. Do najlepszych szyprow wówczas należeli: Konstanty Wojdylewski, Jan Szczepanek, Stanisław Ponikiewski, Bernard Rzepka, Henryk Greczuk, Bolesław Rudzki, Józef Kornaś, Józef Ciba, Zygmunt Biedny, Aleksander Kuźmicz, Tadeusz Gaj, Franciszek Bielenda, Aleksander Wodniak, Leszek Wyczółkowski.

Stawiają na przetwórstwo

Do końca lat sześćdziesiątych PPIUR „Kuter” znajdowało się w sytuacji o wiele gorszej, niż jego sąsiedzi w Uście i w Kołobrzegu, ponieważ głównie zajmowało się połowami ryb, a tylko w niewielkim stopniu ich przetwarzaniem.

W roku 1971 „Kuter” przejął budynek dawnej

rzeźni i uruchomił w nim wyrób marynat w ilości do 3 tys. ton rocznie. W tym samym roku po raz pierwszy na dwóch kutrach zainstalowano radary. W latach siedemdziesiątych darłowska flota rybacka została zmodernizowana. Zainstalowano m.in. windy do wybierania sieci z wody, usprawniono urządzenia do wyladunku ryb, na wszystkich kutrach zamontowano radary i echosondy sieciowe.

W latach 1973 – 1975 zakupiono 14 zmodernizowanych kutrów typu B-25sA, które miały długość 24,6m, rozwijały prędkość do 10 węzłów, a załoga 8-osobowa mogła odbyć 10-dniowy rejs.

Od 1975 roku eksploatowano 27-metrowe trawlerzy typu B-410, wybierające sieć na rufie, wyposażone w maszyny przetwórcze i nowoczesne urządzenia nawigacyjne, pozwalające zlokalizować ławice ryb. Ich ładownice mieściły prawie 100 m³. Kutry te pływały z prędkością 11 węzłów. Do roku 1983 kupiono ich 14 sztuk. Zdaniem fachowców na Bałtyk były one za duże. Rufowce łowiły po ok. 1200 ton ryb rocznie.

W tym czasie „Kuter” eksploatował 49 jednostek w tym: 33 kutry 17–metrowe, 6 szt. – 19-metrowych, 5 typu B-12, 5 typu B-25s i B-25sa. Na większych kutrach znajdowały się sortownice do śledzi i szprotów oraz maszyny do obróbki dorszy.

Dorsze niegorsze

Wielkość połowów ryb w dużej mierze zależy od znajomości łowisk i biologii ryb. Darłowscy rybacy łowili w polskiej strefie ekonomicznej, docho-

30 czerwca

● Oddano do użytku aleję Jana Pawła II zbudowaną kosztem 5,5 mln zł. Licząca prawie 4 km oświetlona arteria połączyła Darłowo z Darłowkiem Wsch.

● Zakończono realizację projektu – „Rowerem nad morze”. Kosztem 1,3 mln. zł wybudowano ciąg pieszo-rowerowy biegnący od ul. o.D. Tynieckiego do ul. J. Conrada i Słowiańskiej.

2007

czerwiec

● Wykonano wielofunkcyjne boisko przy ul. Zwycięstwa.

● W rankingu samorządów Rzeczypospolitej 2007 badającej dynamikę wzrostu dochodów miasto Darłowo zostało uhonorowane 19 miejscem wśród najliczniejszej grupy gmin miejskich i miejsko-wiejskich w Polsce.

8 października

● Zmodernizowano nabrzeża: Dorszowe II, Wyposażeniowe, Postojowe, Zachodnie i WOP-owskie oraz drogi wewnętrzne na terenie byłego PP i UR „Kuter” kosztem 3 mln zł.

● Wzdłuż al. J.P. II położono magistralę gazową o długości 6 km, która zapewniła dostawę gazu do Darłówka Wschodniego.

2008

marzec

● Oddano do użytku nowowyprowadzoną, nowoczesną Stację Ratownictwa SAR w Darłówku Zachodnim.

● Darłowski samorząd został wyróżniony za poprawę środowiska naturalnego przez ogólnopolski dwutygodnik „PROFILE”, jako Lider Eko – Inwestycji.

16 maja

● Uroczyste otwarto zmodernizowaną dolną część portu Darłowo. Na modernizację Darłowo otrzymało 8,3 mln zł.

wrzesień

● Zamontowano w Darłówku na obu brzegach Wieprzy mobilny system przeciwpowodziowy o wartości 473 tys. zł. Ogółem koszt obu etapów modernizacji portu komunalnego w Darłowie wyniósł 11,8 mln zł, w 93 % sfinansowany z unijnych dotacji.

czerwiec/lipiec

● Refulacja plaży wschodniej kosztem 1,8 mln zł.

● Na 80-lecie kina „Bajka” wymieniono aparaturę filmową, fotele, ekran i oświetlenie.

● W rankingu „Rzeczypospolitej” darłowski samorząd zajął 56 miejsce w Polsce w pozyskiwaniu funduszy unijnych.

sierpień

● Zakończono ocieplanie i wykonano nowe elewacje w samorządowych przedszkolach i szkołach przy 85% wsparciu tzw. Funduszu Norweskiego.

10 października

● W miejscowej Stoczni Remontowej podniesiono banderę na kutrze motorowym „Darłowiak” przystosowanym do wędkarskich połowów ryb morskich dla armatora Wiesława Szklanego.

● W rankingu Pisma Samorządów Terytorialnych „Wspólnota” Darłowo znalazło się na 12 miejscu wśród małych miast w Polsce, których inwestycje są w największym procencie (82%) finansowane z funduszy unijnych.

grudzień

● Na wniosek burmistrza Darłowa klucze do grodu i Honorowe Obywatelstwo Miasta Darłowa odebrali: pisarz Marek Krajewski i wiceminister środowiska Stanisław Gawłowski.

2009

6 stycznia

● Uruchomiono miejską stację meteorologiczną z wyświetlaczem na ratuszu: czasu, temperatury, ciśnienia oraz siły i kierunku wiatru.

16 lutego

● Przekazano SP nr 3 nowe boisko do piłki nożnej ze sztucznej trawy.

od kwietnia

Miejska Biblioteka Publiczna im. Agnieszki Osieckiej stała się samodzielną jednostką.

w maju

● Urząd Morski w Słupsku poprzez refulację zasilił darłowską plażę wschodnią 100 tys. m³ piasku kosztem 3,8 mln zł.

9 maja

● Zakończono budowę ul. M. Kopernika i tego samego roku ul. Słowackiego.

16 maja

● Miasto wzbogaciło się o kompleks sportowy „Orlik -2012”, przy Zespole Szkół im. S. Żeromskiego wybudowany kosztem 1,3 mln zł.

13 lipca

● Uroczyste odebrano w ramach tzw. „schety-nówek” ul. Lotników Morskich przebudowaną kosztem 2,8 mln zł.

14 lipca

● Zakończono odbiór techniczny ul. Długiej i Mickiewicza wykonanych kosztem 2 mln zł.

wrzesień

● Działająca od 16 lat rodzinna firma „Drobdar” państwa Jędrzejczyków wytwarzająca 40 produktów spożywczych otrzymała od wice-marszałka Sejmu statuetkę „Orzeł Biznesu”.

9 października

● Otworzono w Darłowie przy ul. Portowej 11 nowy terminal przeładunkowy Morskiej Agencji Cdynia.
● Kosztem 2,5 mln zł wybudowano przy ul. Wybickiego 4 budynki socjalne dla 16 rodzin.

26 października

● Z inicjatywy burmistrza Darłowa utworzono stowarzyszenie Darłowska Lokalna Grupa Rybacka w Dorzeczu Wieprzy, Grabowej i Unieści.

24 listopada

● Miasto przekazało rybakom Lokalne Centrum Pierwszej Sprzedaży Ryb wykonane głównie za pieniądze unijne.

2010

3 marca

● Radni podjęli uchwałę o nadaniu Lechowi Wałęsie Honorowego Obywatelstwa Miasta Darłowa.

25 kwietnia

● W budynku internatu Zespołu Szkół Morskich otwarto filię Sławieńskiego Starostwa Powiatowego.
● Dla Miejskiego Gimnazjum wykonano wielofunkcyjne boisko sportowe.

26 lipca

● Przekazano do użytku Park na Wyspie Łosiowej. Wyspę połączono drewnianym mostkiem z ul. Kanałową. Dla dzieci zainstalowano obszerny i bezpieczny plac zabaw.

2011

3 sierpnia

● Przy ul. Kotwicznej w Darłównu zach. w byłym pomieszczeniu Terminalu Straży Granicznej otwarto Terminal Sztuki.

sierpień

● Rybacy i przetwórcy ryb skupieni w Darłowskiej Grupie Producentów Ryb i Armatorów Łodzi Rybackich przejęli Lokalne Centrum Pierwszej Sprzedaży Ryb spełniające warunki Unii Europejskiej, wybudowane przez darłowski samorząd. Prezesem zarządu spółki DGPRIaŁR został Rafał Bocheński.

dzącej do 63 Mm od naszego brzegu i niekiedy w szwedzkiej strefie na zasadzie wymiany.

W I kwartale odbywały się żniwa dorszowe. Dorsz wyciera się na głębokości poniżej 90 m przy zasoleniu 17 promili. Dorsza łowiono na Głębi Bornholmskiej, Głębi Gdańskiej, Rynnie Słupskiej, Mitel Banku oraz na łowiskach Marii i Natalii 9 i 10. Populacja dorszy zależy od wlewów bardziej słonych wód z Morza Północnego przez cieśniny duńskie. Obecnie przez 3 miesiące letnie obowiązuje zakaz połowów dorszy.

Szprot wyciera się w maju, ale nie jest to wówczas ryba konsumpcyjna. Ma 12 proc. tłuszczu i tylko zimą jest jędrna i nadaje się do dalszego przetwórstwa.

Darłowscy rybacy dzielą śledzie na 3 rodzaje: wiosenny, szwedzki i jesienny. Śledzie łowi się od kwietnia do października.

Śledź wiosenny wyciera się na południowych płycznach Bałtyku, tam gdzie jest piaszczyste dno, np. w rejonie Zatoki Pomorskiej (na łowiskach: Celina Danuta, Ewa). Obowiązuje zasada, że mniej niż 3 Mm od brzegu nie można trałować. Śledzie trą się także w Zatoce Gdańskiej oraz na Zalewach Wiślanym i Szczecińskim.

Śledź szwedzki trze się u brzegów Szwecji od maja do czerwca w zatoce Hano. Na połowy na wodach szwedzkich trzeba otrzymać licencję. Jeżeli kuter przekroczył szwedzką strefę, a nie podał daty i godziny jej przekroczenia najczęściej był aresztowany. W IV kwartale jest najwięcej sztormów i wówczas niektórzy rybacy remontowali swoje kutry. Teraz zwykle latem remontuje się silniki i kutry.

Łososie łowi się najczęściej na haki, ale można je łowić również za pomocą pławnic. Obecnie odlawia się też refulerami, które z sieci okrężnicowych wysysają wodę i ryby.

12 lutego 1970 r.

Sejm PRL uchwalił ustawę o ustanowieniu polskiej strefy rybołówstwa morskiego na Bałtyku. Obejmuje ona pas wód od brzegu wynoszący 12 mil morskich. Ustawa weszła w życie 1 stycznia 1971 r.

17 grudnia 1977 r.

Ustawa Sejmu poszerzyła polską strefę wyłącznego rybołówstwa z 12 Mm na cały sektor Bałtyku, zwany polską wyłączną strefą ekonomiczną.

Sytuacja „Kutra” poprawiła się, gdy w roku 1976 oddano do użytku nową halę przetwórstwa rybnego. Umieszczone w niej pięć linii produkcyjnych umożliwiło wytworzenie w ciągu doby 40 ton dorszowych filetów. Dwie szwedzkie linie zajmowały się obróbką śledzi. W hali przetwórstwa odbywało się również solenie, mrożenie i marynowanie ryb. Rocznie wytwarzano ok. 3 tysiące ton filetów z 6 tys. ton ryb.

W przetwórni solono od 1500 do 1900 ton ryb w ciągu roku. Ponadto marynowano tu ryby na zimno oraz na gorąco (ryby smażone).

Jerzy Surowiec wieloletni dyrektor Kutry i poseł na sejm

Stocznia Remontowa w Darłowie

W 1980 r. to największe przedsiębiorstwo w Darłowie eksploatowało 45 statków w tym 10 rufowców.

Od 1977 r. Szwecja jako pierwszy kraj nadbałtycki wprowadziła narodową strefę rybołówstwa. W następnym roku uczyniły to kolejne państwa w tej liczbie i Polska. Nasza strefa rybacka o powierzchni 36 tysięcy km² powiększyła gospodarczy obszar kraju o wielkość trzech ówczesnych województw.

1 września 1978 r. stanowisko dyrektora w „Kutrze” objął Z. Flasiński, zastępując Z. Chmielewskiego.

W 1982 oddano do użytku fabrykę lodu, wytwarzającą 160 ton lodu na dobę.

W dziejach firmy najwięcej ryb złowiono w roku 1981 – 23187 ton. W tej liczbie było: 11.124 t śledzi, 10.251 t dorszy, 1639 t szprota i 171 t płastug.

Eksportowa szansa

Od czerwca 1983 roku stanowisko dyrektora „Kutra” objął Jerzy Surowiec. Wówczas od roku 1984 rozpoczęto eksport ryb do strefy dolarowej. Eksport do krajów skandynawskich росł w szybkim tempie z 68 t w 1984 r., do 1460 t. w 1986 r., do 3289 t. w 1987 r. oraz dodatkowo 154 tony ikry. Za kilogram eksportowanej ryby uzyskiwano cenę dwa razy większą niż w kraju. W roku 1987 przedsiębiorstwo uzyskało 433 miliony zysku.

W tym czasie młodszy rybak zarabiał 29 tys. zł, a szpicer 48,5 tys. zł. Były to bardzo dobre zarobki. Rybacy zarabiali wówczas trzy razy tyle, co robotnicy lądowi.

Przywileje socjalne były bardzo szerokie: dofinansowanie wypoczynku, zapomogi dla pracowników i emerytów, kupowano odzież i opał, serwowano obiady w zakładowej stołówce. W przedsiębiorstwie działała przychodnia lekarska łącznie ze stomatologiem. Rybacy zamiejscowi korzystali z Domu Rybaka, który miał 30 miejsc hotelowych, kawiarnię, bibliotekę.

Zmieniała się również liczba rybaków z 88 w 1951 do 405 w 1980 i 267 w 1987. Rozpoczęcie eksploatacji nowego podnośnika statków w 1987 r. postawiło zakład w bardzo dobrej sytuacji.

Ciężkie czasy na „Kutrze”

Do roku 1990, mimo że w kraju panował system centralistycznej gospodarki planowo-rozdziałowej „Kuter” uzyskiwał dodatnie wyniki finansowe. Rozporządzenia rządowe spowodowały, że znacząco na papierze wzrósł majątek firm państwowych i od tej

„Kuter”

pomagał szkołom, przedszkolom, klubom sportowym i był głównym czynnikiem rozwojowym dla miasta. Gdy „Kuter” w roku 1952 zatrudniał 303 osoby, miasto zamieszkiwało 5300 mieszkańców, w 1985 roku odpowiedni: 1061 osób i 14270 mieszkańców.

nowej wartości firmy musiały opłacać podatki dla państwa. Postępująca inflacja i ogromne odsetki dobiły wiele państwowych firm. Ponadto rosły koszty energii, paliw, płace i podatki, a ceny ryb i przetworów rybnych nie pokrywały kosztów połowów i przetwórstwa.

Stopniowe pozbywanie się kutrów i zmniejszanie połowów oraz sprzedaż Domu Rybaka i innych budynków tylko na pewien czas zahamowało upadek przedsiębiorstwa. Kierownictwo „Kutra” czyniło starania o przekształcenie się w spółkę z udziałem Skarbu Państwa bez likwidacji firmy. Takie rozwiązanie popierał wojewoda koszaliński.

Próby ratunku

W roku 1997 dyrektor PP i UR „Kuter” w Darłowie Jerzy Surowiec złożył wniosek do Ministerstwa Skarbu w sprawie komercjalizacji przedsiębiorstwa wraz z konwersją wierzytelności oraz przekształcenia go w spółkę wierzyteli. Wniosek ten ponad rok przeleżał bez odpowiedzi w ministerstwie. Na wniosek burmistrza miasta Darłowa i jego zastępcy poparty przez wojewodę koszalińskiego przypomniano warszawskim biurom, że na skutek braku decyzji ponad 300 pracowników może stracić pracę.

10 czerwca 1998 do przewodniczącego Rady Miejskiej nadszedł faks z ministerstwa skarbu informujący o trwających pracach nad komercjalizacją „Kutra”. Przedstawiono w nim miastu propozycję objęcia udziałów w mającej powstać spółce. Pojawiła się możliwość przekształcenia „Kutra” w Spółkę z o.o. z jednoczesnym umorzeniem 70 proc. długów. Pozostałe 30 proc. miało zostać zamienione na udziały w spółce. Wierzycielami byli: Urząd Skarbowy, ZUS, Zakład Energetyczny, Urząd Miasta Darłowo i kopalnia węgla.

Wojewoda koszaliński 15 czerwca 1998 powołał radnego Wojciecha Wiśniowskiego na zarządcę komisarzy PP i UR „Kuter”. Jednocześnie odwołał Jerzego Surowca, który przez ostatnie 15 lat kierował „Kutrem”. Miasto w części odzyskało swoje wierzytelności, przejmując dawne garaże przy ul. Portowej z przeznaczeniem dla Straży Pożarnej oraz budynek po dawnym OHP, gdzie po remoncie utworzono budynek socjalny dla 20 rodzin. Radni podjęli uchwałę wyrażającą zgodę na zmianę wierzytelności miasta Darłowa na udziały w spółce, powierając jej wykonanie zarządowi miasta.

Wniosek w sprawie komercjalizacji przedsiębiorstwa sąd oddalił. Odstąpiono wówczas od komercjalizacji i przystąpiono do negocjacji z wierzycielami. Mimo, że ówczesny burmistrz miasta Jerzy Buziałkowski umorzył „Kutrowi” ponad 1,8 miliona złotych nie doprowadziło to do poprawy kondycji firmy.

Koniec potęgi

Na wniosek ZUS Sąd Rejonowy w Koszalinie ogłosił upadłość PP i UR „Kuter” 5 stycznia 2000 i wyznaczył syndyka masy upadłościowej. Długi „Kutra” w tym momencie wynosiły ponad 80 milionów złotych i przekraczały wartość jego majątku. Z upadającego przedsiębiorstwa wydzieliła się Stocznia Remontowa, która na bazie majątku PP i UR „Kuter” utworzyła spółkę, która jednak przynosiła straty. Po rocznej działalności w dniu 14 kwietnia 2001. Sąd Rejonowy w Koszalinie ogłosił również upadłość Spółki z o.o. „Kuter – Stocznia”.

L. WALKIEWICZ

„AGROMET” – Fabryka Maszyn Rolniczych – pierwszy zakład pracy

W ostatnim okresie II wojny światowej zgodnie z planami ewakuacji Niemcy wywieźli wiele maszyn i urządzeń z darłowskich fabryk, zajmujących się produkcją wyrobów metalowych. Po zajęciu Darłowa przez Armię Sowiecką wiele maszyn, urządzeń, silników i surowców zostało jako zdobycz wojenna wywieziona w głąb ZSRR.

30 kwietnia 1945 do Sławna przybyła grupa operacyjna Ministerstwa Przemysłu. Jej pełnomocnikiem był Teodor Niedźwiedziński. Zajęła się ona lustracją zakładów przemysłowych i przejęciem ich z rąk sowieckich i zabezpieczeniem. Grupa ta działała do 11 września 1945, kiedy to jej zadania przejął referat Przemysłowy Urzędu Pełnomocnika Obwodowego kierowany przez Mieczysława Kosickiego.

W przemyśle metalowym zdemontowano i wywieziono ponad połowę najlepszych maszyn, urządzeń i silników, a wiele innych zniszczono – informuje tuż po wojnie Referat Przemysłowy Urzędu Pełnomocnika Obwodowego.

Pionierska jedenastka

Początek Darłowskiej Fabryki Pieców i Wyrobów Metalowych (taką nazwę nosiła dawniej fabryka) dała 11 osobowa załoga. Ta grupka robotników podchwyciła inicjatywę inż. metalurga Feliksa Koryckiego i w grudniu 1945 odgruzowała zakład i wyremontowała kilka przestarzałych maszyn. Z miejscowych i sprowadzonych materiałów rozpoczęto w końcu grudnia 1945 produkcję przenośnych pieców. Z początkiem 1946 r. ruszyła już seryjna produkcja pieców. Pierwszym dyrektorem fabryki był inż. Korycki. Pionierami tego najstarszego po wojnie zakładu w Darłowie byli: B. Belda, Franciszek Chwalicz, Władysław Hołda, Lubowiecki, Józef Strzelecki, Wiktor Smeran, Ludwik Maliszewski, Ludwik Dzierżanowski (późniejszy burmistrz Dar-

Historia darłowskiej gospodarki to praca organiczna, tworzenie od podstaw, bo czego nie zabrali w czasie ewakuacji Niemcy, potem zagrabili Sowieci. Pionierzy darłowscy z gruzów potrafili podnieść kolejne zakłady i rozpocząć produkcję.

łowa), Mikołaj Poprawski. Pierwsze wyprodukowane piece wysłano do zniszczonej Warszawy. W połowie 1946 r. wyprodukowano jubileuszowy tysięczny piec, co na ówczesne czasy było znacznym osiągnięciem. W roku 1947 fabryka zmieniła nazwę na Pomorska Fabryka Pieców.

1948 rok – 83 zatrudnionych

W roku 1948 produkcja pieców wzrosła do 6000 sztuk. Produkowała je załoga licząca 83 osoby. W kolejnych latach zmiany organizacyjne spowodowały jednak pogorszenie sytuacji finansowej fabryki. Bywało nawet, że pracownicy zajmowali się hodowlą pomidorów, a pieniądze na wypłatę pożyczano od księdza.

Województwo pomogło

Sytuacja się poprawiła w roku 1951 po powstaniu województwa koszalińskiego, a nowym dyrektorem został Zatorski. Do poprawy sytuacji przyczyniło się uruchomienie odlewni żeliwa w czerwcu 1951 i rozszerzenie asortymentu produkcji o sprzęt kuchenny. Odlewano wówczas drzwiczki, ruszty i inne elementy piecowe.

1953 rok – 100 zatrudnionych

W roku 1953 zakładem zatrudniającym 100 osób zainteresowało się Ministerstwo Rolnictwa i zleciło

produkcję maszyn rolniczych. Od roku 1954 zaczęto produkować kieraty. Fabryka zmieniła wówczas znowu swą nazwę na Sławieńskie Zakłady Przemysłu Terenowego. Ogółem wyprodukowano 11.425 sztuk kieratów, a ich produkcję kontynuowano do roku 1958.

Od roku 1956 dyrektorem zakładu został Zbigniew Śmidowicz. Zespół konstrukcyjno-techniczny: Marek Starostecki, Henryk Tomczyk, Jan Belbot i Emilian Janicki uruchomili w roku 1957 produkcję seryjną młocarni i produkowano przez 5 lat, zasilając rolnictwo w 5327 szt. tych maszyn.

1958 rok – 250 zatrudnionych

Od roku 1958 w oparciu o odlewnię żeliwa rozpoczęto produkcję parowych i wodnych kotłów centralnego ogrzewania typu „Tertia”. Załoga powiększyła się już do 250 pracowników. Stopniowo modernizowano park maszynowy zakupując obrabiarki. W roku 1959 uruchomiono produkcję poszukiwanej przez rolników młocarni oraz siewnika ogrodowego do buraków. Stopniowo zakład się modernizował i rozbudowywał. Często również podejmował nowe asortymenty produkcji.

Uruchomienie szkoły zawodowej

Ważnym wydarzeniem w 1962 r. było uruchomienie przy zakładzie Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Działając wiele lat wykształciła wielu dobrych ślusarzy, tokarzy, spawaczy i innych. W tym

31 sierpnia

● Zakończono budowę stadionu miejskiego kosztem 2,5 mln zł.

6 października

● Miasto zakupiło mobilne lodowisko.

od 1 grudnia

● Czynna jest schetynówka – ul. Sportowa łącząca ul. Morską i al. Jana Pawła II. Jest to I etap miejskiej obwodnicy.

2012

● Zakończono budowę domu socjalnego dla ludzi morza przy ul. J. Conrada 27. W 2013 przeniesiono tam siedzibę Zarządu Portu Morskiego Darłowo. Był to rekordowy dla portu w Darłowie pod względem liczby przyjętych statków handlowych i przeładunków. Do portu zawinęło 113 jednostek i przeładowano ponad 190 tys. ton towarów.

2013

● W końcu stycznia oddano do użytku ulicę Nadmorską zbudowanej na wale przeciwpowodziowym kosztem prawie 9 mln zł, która skróciła i ułatwiła dojazd do portu rybackiego w Darłowie.

18 maja

● Uroczyste otwarto ogólnopolski sezon żeglarski w Darłowie w połączeniu z oddaniem do użytku nowej przystani na 70 jachtów wykonanej kosztem 1,25 mln zł w ramach projektu „Zachodniopomorski Szlak Żeglarski”.

28 czerwca

● Zawodniczki Klubu Kolarskiego Ziemia Darłowska Karolina Komoś i Patrycja Jacyszyn zdobyły trzeci medal na Mistrzostwach Polski w sprincie drużynowym.

wrzesień

● DOK im. Leopolda Tyrmanda otrzymał od samorządu do swej dyspozycji budynek po byłym przedszkolu położony przy ul. M. C. Skłodowskiej nr 44.

5 października

● Obchodzone jubileusz sześćdziesięciolecia Zespołu Szkół Morskich w Darłowie.

październik

● Oddano do użytku wybudowane przez Urząd Morski Nabrzeża Parkowe (1040 m) i Skarpowe o długości 297 m na wsch. brzegu rzeki Wieprzy kosztem ponad 30 mln zł.

2014

maj

● W sześciu miejscach Darłowa na świeżym powietrzu zamontowano całoroczne siłownie wyposażone w liczne urządzenia do rekreacji i podtrzymania kondycji.

czerwiec

● Począwszy od wschodniego falochronu brzegowego na długości 8,1 km, aż za Mierzeją Kopanińską kosztem 93,2 mln zł zakończono umacnianie brzegów morskich. To była największa inwestycja w historii powojennej Polski, jeżeli chodzi o ochronę brzegów morskich.

25 czerwca

● Oddano do użytku nowoczesny most na rzece Wieprzy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 203. Most ma rozpiętość 48 m i szerokość 17,5 m.

1 września

● Przy Zespole Szkół im. S. Żeromskiego oddano do użytku nowoczesną halę sportową wraz z łącznikiem przylegającym do budynku szkolnego.

Poświęcenie Fabryki Pieców w 1945 r. (zdjęcie ze zbiorów rodziny Piechockich)

październik

● Zakończono realizację dwóch inwestycji hydrotechnicznych w Porcie Darłowo, tzn. przedłużono Nabrzeże Słupskie o 120 m oraz zbudowano nowy basen rybacki o powierzchni 21790 m², kosztem 22 mln zł.

listopad

● W wyborach burmistrzem miasta Darłowa na nową kadencję 2014 – 2018 został wybrany Arkadiusz Klimowicz.

2015

13 stycznia

● Rozporządzenie Rady Ministrów utworzyło Podstrefę Darłowo w ramach Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

luty

● Przystąpiono do rozbudowy portu w Darłowie. Przy nowym basenie powstają hale magazynowe i zaplecze socjalno-administracyjne. Pieniądze (13 mln) pozyskano z rybackiego funduszu Unii Europejskiej.

2 marca

● Darłowskie Centrum Wolontariatu wyremontowało (kosztem ponad 260 tys. zł) część byłego dworca PKP na swą nową siedzibę i Młodzieżową Akademię Aktywności.

marzec

● W DarłóWKu Zachodnim przy awanporcie ruszyła budowa 68 apartamentów realizowana przez belgijską firmę POC Partners.

21 marca

● W miejskim parku zlokalizowanym u zbiegu ul. Skłodowskiej i Tynieckiego został otwarty nowy wielofunkcyjny plac zabaw.

27 kwietnia

● Przekazano do użytku Terminal Pasażerski.

maj

● Trwają końcowe prace przy budowie hal portowych, zaplecza socjalnego i drogi dojazdowej od ul. Wilków Morskich do nowego basenu rybackiego.

OKOLICZNOŚCIOWY MEDAL WYBITY NA 70-LECIE POLSKIEGO DARŁOWA

czasie przy ulicy Leśnej wybudowano zakładową świetlicę wyposażoną w telewizor i aparaturę do wyświetlania filmów oraz w bibliotekę.

Nawiązano także współpracę z przemysłem okrętowym i dla jego potrzeb produkowano wiele elementów. W tym okresie rozwinął się ruch racjonalizatorski. W roku 1966 zakład zdobywa I miejsce we współzawodnictwie międzyzakładowym w ramach Zjednoczenia Przemysłu Terenowego. Po modernizacji wydziałów obróbki skrawaniem i montażu w roku 1967 otrzymano 18 milionów złotych na budowę nowej odlewni.

Otwarcie zakładowej przychodni lekarskiej

Przychodnia lekarską przekształciła się w międzyzakładową przychodnię z gabinetami: ogólnym, stomatologicznym i okulistycznym. W tym samym roku zakładowe ognisko TKKF (Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej) zdobyło pierwsze miejsce w województwie koszalińskim. W roku 1969 wdrożono do produkcji zmodernizowane typy młocarni oraz rozwinęto produkcję ręcznych i mechanicznych siekaczy do buraków. Produkowano także żeliwne kotły centralnego ogrzewania na eksport do Czechosłowacji.

W roku 1970 wyprodukowano wyroby o wartości ponad 50 milionów złotych. W tym czasie Klub Techniki i Racjonalizacji zdobywa I miejsce w konkursie na najlepszy KT i R w województwie koszalińskim. Kierował wówczas klubem główny technolog mgr inż. Jerzy Surowiec. W roku 1971 w oparciu o swoje odlewy uruchomiono produkcję grzejników centralnego ogrzewania i siewników oraz zwiększono produkcję ręcznych siekaczy do buraków.

Powstała odlewnia żeliwa

Wyposażeniem odlewni i organizacją produkcji zakładu przy ulicy Sowińskiego zajął się kierownik odlewni mgr inż. Leszek Walkiewicz. Po krótkim rozruchu od 15 grudnia 1972 praca w odlewni ruszyła pełną parą. Rozszerzono asortyment produkowanych odlewów oraz zwiększono wytrzymałość żeliwa produkując maszynowe gatunki tego tworzywa. Już po dwóch miesiącach osiągnięto pełną zdolność produkcyjną 3100 ton odlewów rocznie. Rok później w oparciu o własne odlewy uruchomiono produkcję wałów rozdrabniaczy gleby typu.

Od roku 1973 Sławieńskie Zakłady Przemysłu Terenowego przeszły do Zjednoczenia Przemysłu Maszyn Rolniczych. Od tego czasu fabryka mieściła się w czterech różnych częściach miasta. Wydział W – 1, gdzie znajdowała się obróbka skrawaniem, prasy wraz z biurami i dyrekcją był położony przy al. Wojska Polskiego 47. Wydział W – 2 z narzędziownią, malarnią, montażem oraz świetlicą mieścił się przy ul. Leśnej 13. Wydział W – 3 obejmował odlewnię żeliwa położoną przy ul. Gen. Sowińskiego 12. Wydział W – 4 z magazynami mieścił się na terenie starej odlewni przy al. Wojska Polskiego 43. Takie położenie nie sprzyjało właściwej organizacji produkcji, podrażało jej koszty i zwiększało liczbę zatrudnienia osób nieprodukcyjnych takich jak np. portierzy, magazynierzy.

Czas „Agrometu”

Od roku 1973 fabrykę podporządkowano pod „Agromet” – Fabrykę Maszyn Rolniczych w Słupsku. Darłowski zakład był jednak na własnym rozrachunku. Dla Famarolu w Słupsku takie połączenie było korzystne, gdyż miał zapewnioną dostawę wszystkich odlewów. Fabryka stopniowo zmieniała profil produkcji. W roku 1975 w miejsce za-

Drzwiczki do pieca

kończonej produkcji młocarni i siekaczy do buraków podjęto produkcję broni talerzowych oraz przetrząsacz-zgrabiarek do siana konnych i traktorowych, a także czterech typów wałów rozdrabniaczy gleby.

„Famarol” jak mówiono na zakład opiekował się Przedszkolem nr 2 oraz Państwowym Domem Dziecka. W tym czasie w zakładowej świetlicy aktywnie działał Dyskusyjny Klub Filmowy. W roku 1977 całe przedsiębiorstwo Agromet – Famarol otrzymało za całokształt wyników order „Sztandar Pracy I Klasy”. Darłowski zakład produkował wówczas swoje maszyny na eksport do Węgier, Bułgarii i Iraku. W latach 1978 i 1979 wdrożono nowoczesne technologie spawania w osłonie gazów oraz malowania elektrostatycznego. Zajmował się tym dział głównego technologa pod kierownictwem mgr inż. Jana Rosenkiewicza.

Początek lat 80. – 461 zatrudnionych

Żałoga produkowała ponad 13 tys. przetrząsacz – zgrabiarek rocznie i ponad 3500 ton odlewów do maszyn rolniczych rocznie. W odlewni wytwarzano odlewy o masie jednostkowej od 0,05 kg do 1500 kg do takich maszyn rolniczych jak np. kombajny „Bizon”, prasy do słomy, kosiarki rotacyjne, maszyny do zbioru buraków, ziemniaków oraz odlewy do kutrów produkowanych w Stoczni Ustka.

Samodzielne gospodarowanie

Od 1 stycznia 1983 na wniosek załogi Minister Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego wydał zarządzenie skutkiem, którego Agromet – Fabryka Maszyn Rolniczych w Darłowie stała się znów samodzielnym przedsiębiorstwem. Po odejściu na emeryturę długoletniego dyrektora Zbigniewa Śmiodowicza kierownictwo przejął Jan Babirecki. Stopniowo wzrastała wielkość produkcji do 15 tysięcy przetrząsacz – zgrabiarek rocznie i zatrudnienie do blisko 500 osób. Równocześnie fabryka uzyskuje dla swoich wyrobów znak jakości „1”. W połowie roku 1983 oddano do użytku nową linię montażową produkcji przetrząsacz-zgrabiarek.

W roku 1980 zaprzestano wykonawstwa konnych przetrząsacz-zgrabiarek. W latach 1975 – 1980 wyprodukowano ich 16.900 szt.

Jubileusz 40-lecia

W roku 1985 fabryka obchodziła jubileusz 40-lecia istnienia i XXX-lecie w służbie rolnictwa.

W roku 1986 w nowo wybudowanej hali, położonej obok odlewni żeliwa uruchomiono produkcję broni zębowych. W latach 1988 i 1989 fabryka uruchamia produkcję dwóch typów zawieszanych przetrząsacz-zgrabiarek dla odbiorcy włoskiego. Rozszerza się również eksport odlewów do Niemiec i Austrii. Dla tej ostatniej głównie produkowano odlewy ozdobne jak np. ławki.

1990 rok – 380 zatrudnionych

W 45. roku swego istnienia Fumarol zatrudniał prawie 400 osób. Likwidacja Państwowych Gospodarstw Rolnych i Państwowych Ośrodków Hodowli Zarodowej spowodowały drastyczny spadek zapotrzebowania na maszyny rolnicze. Setki tysięcy hektarów leżących odłogiem w województwie koszalińskim i słupskim nie potrzebowały żadnych maszyn rolniczych.

Do roku 1990 Fabryka Maszyn Rolniczych w Darłowie roczne wyniki działalności zamykała zyskiem. Transformacja polskiej gospodarki na system rynkowy oraz występujące w skali całego kraju zjawisko inflacji i recesji stworzyło nowe uwarunkowania zewnętrzne, zupełnie odmienne od poprzednich, którym Fabryka i jej załoga niestety nie potrafiła sprostać. Wprawdzie jeszcze w 1990 r. osiągnięto zysk netto w wysokości 718 mln zł, ale to właśnie już wówczas wystąpiły główne przyczyny późniejszego gospodarczego upadku. Jego ewidentnym wyrazem była strata za rok 1991 w wysokości 7.297 mln zł.

Początek końca

W sierpniu 1991 r. podjęto decyzję o zwolnieniu połowy załogi, ale to nie uratowało zakładu. W grudniu 1991 Jerzy Multan złożył rezygnację z funkcji dyrektora FMR. Zmieniali się dyrektorzy, a zobowiązania rosły.

9 lipca 1992 funkcję organu założycielskiego dla FMR przejął wojewoda koszaliński. Głównym rynkiem zbytu produkowanych przez przedsiębiorstwo maszyn był kraj, podczas gdy w latach poprzednich znaczne ilości eksportowano do Węgier, Bułgarii, Ghany, Urugwaju, Holandii i Włoch. Błędem było zaniechanie sprzedaży maszyn rolniczych poprzez bezpośrednie docieranie do odbiorcy. Do roku 1991 w FMR zatrudniano średnio 350 osób.

1991 rok – 227 zatrudnionych

Na koniec 1991 r. zatrudniano jeszcze 227 osób. Uznawano, że spadek zapotrzebowania na maszyny rolnicze i odlewy ma jedynie charakter przejściowy i starano się utrzymać produkcję i zatrudnienie prawie na nie zmienionym poziomie. Do upadku Famarolu przyczyniły się również organizacje związkowe NSZZ „Solidarność” i NSZZ Pracowników Metalowych, którzy wraz z Radą Pracowniczą naciskali przede wszystkim na wzrost płac. Mimo wzrostu płac nie wzrosła, a wręcz zmalała wydajność pracy. W zamian za długi bank PKO przejął wydział W-1, położony przy al. Wojska Polskiego 47 o powierzchni około 1 ha, zabudowany budynkami przemysłowymi i następnie odsprzedał go za 370 mln firmie zajmującej się przetwórstwem i transportem ryb. Mimo uchwały Rady Miejskiej o zakupieniu tego wartego, co najmniej trzy razy tyle zabudowanego terenu, burmistrz Andrzej Lewandowski nie zrealizował decyzji Rady Miejskiej.

Podział na spółki

Aby nie doprowadzić do całkowitej upadłości fabryki, w porozumieniu z organem założycielskim jakim był wojewoda koszaliński, Rada Pracownicza podjęła uchwałę o utworzeniu dwóch spółek z ograniczoną odpowiedzialnością.

Część majątku Famarolu wydzielono i zabudowaną nieruchomość gruntową położoną przy ul. Gen. Sowińskiego 12 podzielono na dwie nieruchomości z przeznaczeniem dla przyszłych spółek. Na wniosek Słupskiej Fabryki Maszyn Rolniczych Sąd Gospodarczy w Koszalinie ogłosił upadłość Agrometu 21 grudnia 1994.

Postanowienie sądu nie dotyczyło powstałych w II kwartale 1994 dwóch spółek pracowniczych: Fabryki Maszyn Rolniczych „Farmet”, której dyrektorem został Marek Smak i Odlewni Żeliwa „Odlew”, której dyrektorem został Zdzisław Kostrzewa. Powstałe spółki z o.o. nie były następcami prawnymi „Agrometu FMR” i nie były obciążone jego długami.

Większość ze 160 osobowej załogi znalazło zatrudnienie w spółkach. Pozostałością „Agrometu” który zajmował tereny położone przy ulicy Wojska Polskiego 43, 47 oraz przy Leśnej 13 oraz malejącą z 26 do 10 osób załogą kierował Marian Szalbierz. Syndykiem masy upadłościowej Fabryki Maszyn Rolniczych został Julian Zdybel.

Internowani w Darłównie wschodnim

Przez cały rok 1981, a nawet wcześniej sowieckie władze naciskały na władze PRL-u o podjęcie radykalnych kroków wobec przeciwników socjalizmu w Polsce. W czasie posiedzenia Komitetu Obrony Kraju, 13 września 1981 roku uznano, że przygotowania do stanu wojennego są zakończone. Już listopadzie 1981 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowywało plany internowania 12,9 tysięcy wytypowanych działaczy opozycji, przygotowało ośrodki internowania i miejsca w więzieniach. Na listach osób przeznaczonych do internowania umieszczano nazwiska działaczy „Solidarności”, opozycjonistów z KOR, KPN, ROPCiO i innych organizacji niezależnych, zwalczanych przez władze.

Stan wojenny w Polsce został wprowadzony 13 grudnia 1981 na terenie całej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, niezgodnie z konstytucją PRL. Zmilitaryzowano wiele instytucji, część strategicznych sektorów gospodarki, takich jak komunikacja, telekomunikacja, energetyka, górnictwo i porty morskie oraz 129 najważniejszych fabryk. Wyłączono komunikację telefoniczną, wprowadzono cenzurę korespondencji.

W nocy z soboty na niedzielę 13 grudnia 1981 roku o godzinie 0:00 oddziały ZOMO rozpoczęły ogólnokrajową akcję aresztowań działaczy opozycyjnych.

W dniu wprowadzenia stanu wojennego w działaniach na terytorium kraju wzięło udział ok. 70 tys. żołnierzy Wojska Polskiego, 30 tys. funkcjonariuszy MSW oraz bezpośrednio na ulicach miast 1750 czołgów i 1400 pojazdów opancerzonych, 500 wozów bojowych piechoty, 9000 samochodów oraz kilka eskadr helikopterów i samoloty transportowe.

Jednym z instrumentów realizacji stanu wojennego było internowanie. Oznaczało ono pozbawienie wolności w trybie arbitralnej decyzji administracyjnej komendanta milicji, bez jakiegokolwiek możliwości odwołania i bez określenia czasu trwania, na podstawie samego tylko podejrzenia, że dotknięty nią obywatel może w przyszłości nie przestrzegać prawa. Pierwszej nocy internowano ponad 3 tysiące osób.

Internowanie i aresztowanie tysięcy działaczy NSZZ „Solidarność” w grudniu 1981 miało zastraszyc resztę społeczeństwa, pokazać siłę komunistycznej władzy, złamać opornych, podzielić naród.

Zarządzeniem Ministerstwa Sprawiedliwości utworzono na terenie całego kraju sieć 52 obozów dla internowanych, (początkowo było ich 46). Jednym z nich był Ośrodek Odosobnienia w Darłównie.

400

internowanych osób przebywało w ośrodku rotacyjnie do chwili jego zamknięcia w grudniu 1982

Solidarność w Darłównie.

Ośrodek odosobnienia w Darłównie wschodnim

powołany został do życia stosunkowo później, niż inne. Obóz internowania w Darłównie, tzw. Złota klatka mieścił się w ośrodku wczasowym Gniewko „Mostostal” Wrocław przy ul. Słowiańskiej 26 w odległości 50 m od morza. Początkowo przetrzymywano w nim kobiety oraz mężczyzn po 55 roku życia. Ośrodek internowanych składał się z pięciu dwupiętrowych budynków. Każde piętro było zamknięte. Przebywały w nim kobiety i mężczyźni z całej Polski. Byli wśród nich m.in.: Andrzej Celiński, Gabriela Cwojdzńska, Andrzej Czuma, Andrzej Drawicz, Bronisław Geremek, Elżbieta Kuroń, Ta-

łącznie wydano 10 132 decyzji o internowaniu w stosunku do 9736 osób. Tylko nielicznym udało się uniknąć internowania. Ukrywali się m.in. Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Bogdan Lis, Bogdan Borusewicz i kilkunastu działaczy lokalnych.

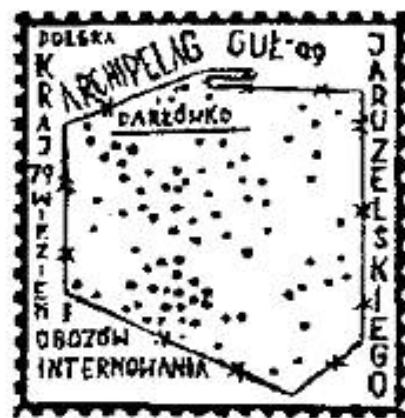
nym tapczanem, sanitariaty były na korytarzu – warunki higieniczne nie były zbyt dobre, podobnie z wyżywieniem obozowym. Prawo do paczek uznaniowe, przy czym służba więzienna otwierała wszystkie puszki „w poszukiwaniu czołgów – jak mówili internowani”. Prawo do spaceru i jego długości były także uznaniowe – pozbawiano go za karę, za wyimaginowane przewinienia, podobnie, jak co miesięcznych widzeń z rodzinami. Korespondencja – cenzurowana, odbierana za karę. Opieka lekarska niewystarczająca: jeden lekarz kilka godzin dziennie, dwie pielęgniarki do wczesnego wieczora, stomatolog z rzadka i nieregularnie.

deusz Mazowiecki, Niesiołowski Stefan, Krystyna Sienkiewicz.

Komendantem Ośrodka Odosobnienia w Darłównie był mjr Jan Kowalski z Zakładu Karnego w Koszalinie. Obozu pilnowali żołnierze służby zasadniczej uzbrojeni w ostrą amunicję. Obóz był odgradzony od otoczenia. Wejście do Ośrodka blokował szlaban z budką i wartownikiem. Na terenie ośrodka znajdował się pluton ZOMO. Z posług religijnych można było korzystać dwa razy w miesiącu. Kapłanem darłowskiego obozu był franciszkanin o. Stanisław Kotulski. Wszyscy zatrzymani mieli prawo do posiadania własnych książek, mieli także możliwość uprawiania sportu oraz mogli otrzymywać prasę. Regulamin przewidywał swobodę otrzymywania i wysyłania listów, a także jednogodzinną wizytę rodzinną raz na miesiąc. Nadzór nad ośrodkiem pełniła prokuratura.

Warunki życiowe były mniej więcej takie, jak w zaniedbanym i przepelnionym domu wczasowym. Każdy z uwięzionych dysponował wła-

Internowanych poddawano inwigilacji, rewizjom i przesłuchaniom. Niecenzurowane kontakty ze światem utrzymywano przez wizyty u ginekologa Stanisława Januszewskiego, gabinet rentgenowski, Elżbietę Betlińską, Halinę Masuro, Jadwigę Klimowicz oraz odwiedzających członków rodzin internowanych. Przez mieszkanie państwa Duwe przekazano słynny list otwarty Józefa Kuśmiera do Mieczysława Rakowskiego i Wojciecha Jaruzelskiego.

Pobyt w obozie przypłaciły życiem Grażyna Kuroń oraz Mila, które zmarły tuż po wyjściu z obozu internowanych. Ostatni internowani opuścili go w Wigilię 1982 r. Wigilijne spotkanie odbyło się w domu Ewy i Stanisława Januszewskich. Uczestniczyli w nim oprócz gospodarzy Tadeusz Mazowiecki, Bronisław Geremek, Jarosław Guzy, Jacek Korczak i Andrzej Czuma.

W Ośrodku odosobnienia w Darłównie niegłownie produkowano stemple pocztowe i działała poczta obozowa. Produkowano znaczki, koperty i napisy, a nawet banknoty, które przemycano poza teren obozu. Prowadzono odczyty, naukę języków obcych.

Dzisiejszy „Gniewko” nie przypomina zaprzyjaźnionego wczasowiska sprzed 35 lat. Odnowiony i rozbudowany. Ma własny kryty basen z podgrzewaną wodą. Przyjmuje sporo młodzieży, organizując zielone szkoły i kolonie.

LESZEK WALKIEWICZ

FAKTY

Obóz w Darłównie działał od 8 stycznia do 23 grudnia 1982 roku.

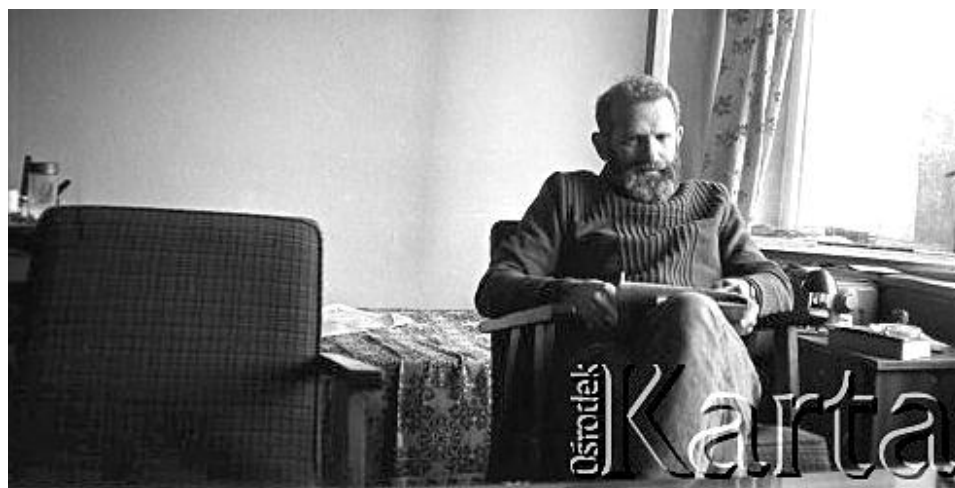
Stan wojenny został zawieszony 31 grudnia 1982 roku, a zniesiono go 22 lipca 1983 roku. W trakcie jego trwania z rąk milicji oraz Służby Bezpieczeństwa zginęło w kraju kilkadziesiąt osób.

Ośrodek Gniewko w latach 80.

T. Mazowiecki internowany w Darłównie.

Geremek internowany w Darłównie.

Radni, przewodniczący i wiceprzewodniczący samorządu darłowskiego

Skład Rady Miasta i Gminy Darłowo w kadencji 1990–1994

Wykaz radnych do czasu podziału wspólnych organów Miasta i Gminy Darłowo:

Ireneusz Owsiany – przewodniczący RMiG, Bogusław Dalbiak wiceprzewodniczący RMiG, Henryk Grzybak – (Gm) – wiceprzewodniczący RMiG, Sławomir Balcerzak, Piotr Bochnacki – (Gm), Romuald Cichosz, Ryszard Duwe, Zdzisław Gliszczński, Jadwiga Czarnołęska-Gosiewska, Mieczysław Jacek – (Gm.), Waław Kobylński, Zofia Krakowiak – (Gm.), Andrzej Lewandowski, Jerzy Maciąg, Antoni Matysiak, Władysław Narajowski – (Gm), Andrzej Pancewicz, Bogdan Pańczyszyn – (Gm), Krzysztof Siekierski, Szymon Smak, Jan Solecki – (Gm.), Piotr Stachniuk – (Gm.), Jarosław Struś, Marian Szpilka – (Gm.), Kazimierz Wachowski, Kazimierz Wiernicki, Marian Wójcik, Jerzy Zaniewski – zrzekł się mandatu 22 marca 1991.

Radni RM w Darłowie po podziale wspólnych organów Miasta i Gminy Darłowo

(uwzględniający osoby wybrane w wyborach uzupełniających)

Bogusław Dalbiak – przewodniczący RM do 1993 r., Wandalin Ulanowski – wiceprzewodniczący do 1993, Szymon Smak – przewodniczący RM od 1993, Ireneusz Owsiany – wiceprzewodniczący RM od 1993, Sławomir Balcerzak, Leon Biliński, Romuald Cichosz, Ryszard Duwe, Jerzy Flakiewicz, Zdzisław Gliszczński, Jadwiga Czarnołęska-Gosiewska, Waław Kobylński, Janusz Krajczyński, Andrzej Lewandowski, Jerzy Maciąg, Antoni Matysiak, Andrzej Pancewicz, Krzysztof Picha, Krzysztof Siekierski, Jarosław Struś, Mirosław Teterycz, Kazimierz Wiernicki, Kazimierz Wachowski, Marian Wójcik.

Radni Rady Miejskiej w kadencji 1994–1998

Zenon Gałuszka – przewodniczący RM, Tomasz Bobin – wiceprzewodniczący, Marcin Bobrowski, Jerzy Buziałkowski, Irena Dudak-Zienkiewicz, Leszek Dydyna, Stanisław Gawłowski, Andrzej Głębocki, Elżbieta Jończyk, Józef Karasiński, Arkadiusz Klimowicz, Janina Kolańska, Ryszarda Kulańska, Andrzej Lewandowski, Bożena Magier, Mariusz Panek, Tadeusz Pietkiewicz, Jan Rosenkiewicz, Krystyna Różańska, Zbigniew Stańczak, Zdzisław Szawłowski, Leszek Walkiewicz, Wojciech Wiśniowski, Edward Ziółkowski

Skład Rady Miejskiej w kadencji 1998–2002

Eugeniusz Trzpis – przewodniczący RM, Zbigniew Stańczak-wiceprzewodniczący, Edward Andryszczuk, Zygmunt Artukowicz, Ewa Bojke, Jerzy Buziałkowski, Zbigniew Dec, Maria Fryczyńska – Maksymiak, Jarosław Grzanka – zrzeczenie się mandatu, uchwała o wygaśnięciu mandatu – 3 lipca 2001, Kazimierz Horbach, Marian Klimaszewski, Genowefa Klingiert – wybrana do Rady w miejsce po Jarosławie Grzance. Ślubowanie – 8 października 2001, Ewa Kołtuniak, Józef Kornaś, Danuta Kosmalka, Janusz Krajczyński, Ewa Kucharska, Marian Laskowski, Sławomir Mętrak, Waldemar Mital, Wojciech Morawski, Andrzej Rachwalski, Mariusz Urbanowicz, Czesław Woźniak, Edward Ziółkowski

Skład Rady Miejskiej w kadencji 2002–2006

Jacek Szulc – przewodniczący RM, wygaśnięcie mandatu – uchwała z 30 sierpnia 2005, Zbigniew Grosz – przewodniczący RM po J. Szulcu, Elżbieta Wójcik- wiceprzewodnicząca, Zbigniew Gilarski – wybrany do RM w miejsce po przewodniczącym Jacku Szulcu – 29 listopada 2005, Maria Fryczyńska – Maksymiak, Bogusław Janiczak, Zygmunt Jęcka, Genowefa Klingiert, Bożena Magier, Tomasz Mielczarek, Marek Rzepka, Bogdan Sajko, Krystyna Sokolińska, Stanisław Ślęzak, Czesław Woźniak, Edward Ziółkowski.

Skład Rady Miejskiej w kadencji 2006–2010

Zbigniew Grosz – przewodniczący RM, Bożena Magier – wiceprzewodnicząca RM, Krzysztof Cybulski, Roman Dudziński, Ewa Madalińska-Marciniak, Tomasz Mielczarek, Bogdan Pasławski, Dorota Podgórska, Renata Potomska, Krystyna Różańska, Bogdan Sajko, Krystyna Sokolińska, Stanisław Ślęzak, Czesław Woźniak, Marian Wysocki.

Skład Rady Miejskiej w kadencji 2010–2014

Zbigniew Grosz – przewodniczący RM, Czesław Woźniak – wiceprzewodniczący RM, Krzysztof Cybulski, Roman Dudziński, Andrzej Herdzik, Jerzy Maciąg, Ewa Madalińska-Marciniak, Bożena Magier, Dorota Podgórska, Renata Potomska, Krystyna Różańska, Bogdan Sajko, Krystyna Sokolińska, Marian Wysocki, Edward Ziółkowski.

Skład Rady Miejskiej w kadencji 2014–2018

Krystyna Sokolińska – przewodnicząca RM, Czesław Woźniak – wiceprzewodniczący RM, Ewa Basandowska, Paweł Breszka, Roman Dudziński, Robert Gorgol, Zbigniew Grosz, Andrzej Herdzik, Jerzy Maciąg, Ewa Madalińska – Marciniak, Piotr Masłowski, Dorota Podgórska, Renata Potomska, Krystyna Różańska, Edward Ziółkowski.